

DE

DELAVSKA ENOTNOST

4. 12. 1976 - ŠT. 48 - L. XXXV. - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

V OKVIRU

Noben zakon, predpis, sporazum ali dogovor ni tak, da ga ne bi mogli spremeniti, če je treba. Toda dokler tega ne storimo, ga moramo spoštovati, se po njem ravnati. To je pravilo, ki velja v vsaki urejeni družbi — tudi pri nas in na področju samoupravnega sporazumevanja o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke.

V teh nekaj ugotovitvah smo poskusili strniti razpravo na seji predsedstva RS ZSS o tem, kako ravnati s kršitelji samoupravnih sporazumov dejavnosti o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Osnovo za razpravo je pomenilo poročilo odbora sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Predsedstvo je to poročilo ocenilo kot neustrezno, premlačno in tudi sicer neprijetno, saj je stališča odbora do urejanja teh vprašanj mogoče razumeti tudi tako, da kršitelji pravzaprav opravičeno ne spoštujemo dogovorjenih osnov in meril, izzveni kot nerealno in celo kot namig, da bi se lahko našlo opravičilo (objektivni pogoji gospodarjenja, neprimerna metodologija, računске napake, netočno prepiš podatkov in podobno) tudi za tiste, ki se ravna pošteno in razporejajo dohodek ter delijo osebne dohodke skladno s panožnimi sporazumi in določili resolucije o letošnjem družbenoekonomsem razvoju naše republike.

Tako pa seveda ne gre! Če si priključimo v spomin uvodoma zapisane stavke, je razumljivo in jasno, da se je predsedstvo slovenskih sindikatov zavzelo za drugačno pot, za tisto doslednost, ki je že zapisana tudi v veljavnih samoupravnih sporazumih: kršitelji se za svoje prestopke morajo zagovarjati pred sodišči združenega dela. »Ostrina«, ki jo je pri tem dodalo predsedstvo RS ZSS, je le v tem, da velja te postopke začeti takoj in ne morda »nekoč pozneje«.

Poudarek »tako« naj bi v resnici pomenil, da ne bo nobenega odlašanja. Že v desetih dneh morajo namreč vsi republiški odbori sindikatov pregledati, kako je z uresničevanjem sporazumov (lani in letos!), kako so na tem področju delovali skupne komisije podpisnic, kako (ne)odgovorno so delovali delegati sindikatov v teh komisijah in v odboru sindikatov za samoupravno sporazumevanje o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Kadrovske spremembe, ki bi sledile, če bo potrebno, bodo torej pomenile le začetek odločne akcije, ki naj pripomore k večjemu redu na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov. M. G.

PRESEDSTVO RS ZSS O GRADNJI DIJAŠKIH IN ŠTUDENTSKIH DOMOV

V petih letih — 23 domov

Uresničevanje družbenega dogovora o nalogah pri samoupravnem sporazumevanju in združevanju sredstev za gradnjo dijaških in študentskih domov v letih 1976—1980 bo pomembno prispevalo k zagotavljanju enakopravnih možnosti za šolanje mladine

Že pred leti smo se v Sloveniji lotili načrtne gradnje dijaških in študentskih domov. Razmere v mnogih domovih, nameščenih v dotrajanih zgradbah, predvsem pa premajhne zmogljivosti so narekovale odločnejšo družbeno intervencijo. Lani smo sprejeli prvi družbeni dogovor za združevanje sredstev za gradnjo domov. Predvideli smo, da bomo s samoupravnimi sporazumi zbrali 100 milijonov dinarjev ter pričeli z gradnjo prvih domov. Žal akcija, ki smo jo začeli sredi leta, ni v celoti uspela in smo manjkajoča sredstva zbrali na osnovi intervencijskega zakona. Obenem je odbor podpisnikov družbenega dogovora sprožil akcijo za dolgoročno gradnjo dijaških in študentskih domov iz sredstev za stanovanjsko gradnjo. Tako je bil lani dopolnjen zakon o programiranju in finan-

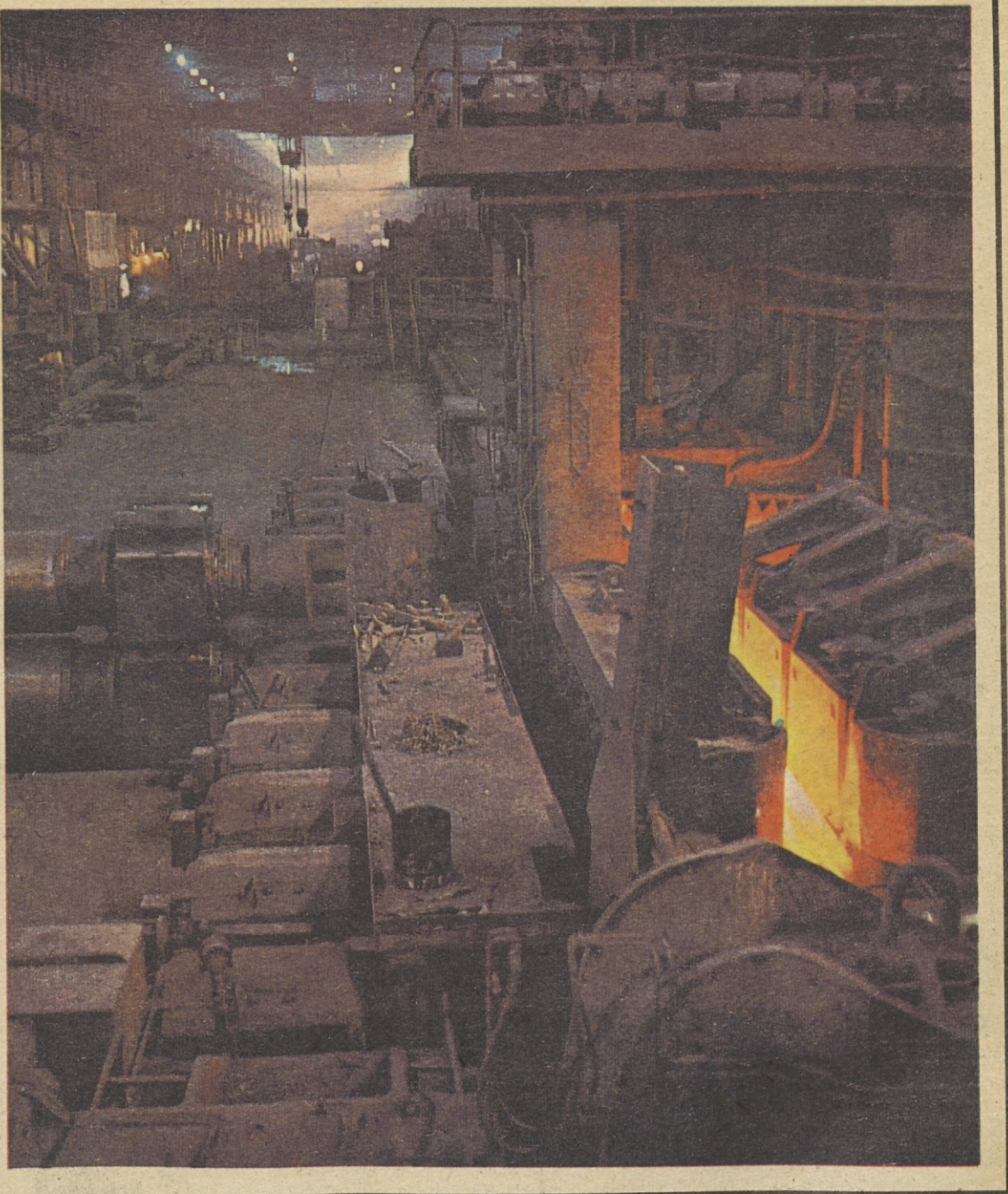
ciranju graditve stanovanj, s tem da se dijaški in študentski domovi smatrajo kot stanovanjski prostor in da je za njihovo gradnjo možno uporabiti sredstva, ki jih delovni ljudje izločajo v ta namen.

Na tej osnovi je bil v družbenem dogovoru o temeljih plana SRS za naslednje petletno obdobje sprejet predlog, da bi iz sredstev za stanovanjsko gradnjo namenjali 0,345 % od bruto osebnih dohodkov za gradnjo dijaških in študentskih domov. Ta sredstva bodo predstavljala osnovni vir za gradnjo predvidenih 23 dijaških in študentskih domov, v katerih bo 7.500 ležišč. Poleg tega vira pa bo potrebno zagotoviti še dodatna sredstva, ki naj bi jih v ta namen združevale predvsem organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in družbenopoliti-

V jeseniški železarni so pred dnevom republike odprli novo hladno valjarno, ki bo s proizvodnjo več kot 100 tisoč ton različnih vrst pločevine precej zmanjšala uvoz tega izdelka črne metalurgije. S tem objektom je železarna napravila nov korak v razvoju svoje dejavnosti, predelovalna kovinska industrija pa dobila nov podporni kamen za svoj razvoj. Čeprav so na Jesenicah že pred leti postavili vročo valjarno (na naši sliki) in tudi manjšo hladno valjarno, je bila nova hladna valjarna vendarle še kako potrebna za uresničevanje srednjeročnega razvojnega načrta slovenskih železarn. Hkrati pa je, kot je na otvoritveni slovesnosti poudaril Stane Dolanc, sekretar IK predsedstva CK ZKJ, ta delovni uspeh zelo pomemben dokaz sposobnosti samoupravne socialistične Jugoslavije ter skupaj z drugimi delovnimi zmagami po vsej domovini odgovor vsem tistim, ki so do včeraj mislili ali še danes mislijo, da gre v Jugoslaviji za nekakšen eksperiment, za preizkušanje neke politične koncepcije. Vse te delovne zmage pa so dokaz, da je to, kar se pri nas dogaja, nadaljevanje socialistične revolucije ter da je odločitev jugoslovanske partije o samoupravnih poti graditve socializma zavestna in pravilna.

B. Rugelj

Foto:
A. Agnič

SEJA PRESEDSTVA REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Ostrejši do kršiteljev!

Tudi sindikalne organizacije morajo pravočasno opraviti svoj del nalog pri oblikovanju zavarovalne skupnosti Triglav — Dosledno in zato ostreje proti kršitvam in prekoračitvam samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke — Območne dogovore o razporejanju dohodka bomo sklepali tudi naslednje leto — Deveto srečanje samoupravljalcev »Rdeči prapor« bo 15. in 16. februarja 1977 v Kragujevcu

Za 39. razširjeno sejo predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je bil pripravljen obširen, aktualen in tudi sicer pester dnevni red. Najprej so člani predsedstva podprli sklenitev samoupravnega sporazuma o konstituiranju in oblikovanju medsebojnih razmerij zavarovancev, združenih v zavarovalni skupnosti Triglav. Ta skupnost, ki bi povezala sedanji zavarovalnici Sava in Maribor,

razmerja na področju zavarovalstva pa urejala na podlagi določil zakona o združenem delu, bi lahko začela poslovati s 1. 1. 1977, če bo do 20. decembra letos dovolj podpisnikov (najmanj 1300) podpisalo samoupravni sporazum o njeni ustanovitvi. Glede na to, da imajo sindikati pomembne naloge na področju delegatskega sistema in tako tudi pri evidentiranju in kandidiranju delegatov za kon-

ference delegatov na vseh ravneh organiziranosti bodoče zavarovalne skupnosti, je predsedstvo RS ZSS še posebej zadolžilo vse organizacije in organe sindikata, da v svoje delovne programe nemudoma uvrstijo tudi naloge, ki jih terjajo priprave na ustanovitev zavarovalne skupnosti Triglav.

V nadaljevanju seje so člani predsedstva obravnavali poročilo o stališčih glede prekoračitev osnov in meril samoupravnih sporazumov dejavnosti o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. To poročilo, ki ga je pripravil odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, pa je predsedstvo zavrnilo kot neustrezno, nekritično in nepopolno. Predsedstvo se je zavzelo za ostrejši odnos do kršiteljev sporazumov. Potrdilo je stališča omenjenega odbora glede območnih družbenih dogovorov o razporejanju dohodka v letu 1977. Na kratko povedano gre za to, naj bi take družbene dogovore sklepali tudi v naslednjem letu, biti pa morajo celoviti in po svoji vsebini konkretizacija občinskih resolucij o družbenoekonomskih gibanjih v prihodnjem letu našega srednjeročnega razvoja.

Tudi naslednja točka dnevnega reda — družbeni dogovor o

nalogah pri samoupravnem sporazumevanju in združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente v obdobju 1976—1980 — je spodbudila živahno razpravo. Po njej je predsedstvo z nekaterimi pripombami podprlo sklenitev tega dogovora. Več o tem poročamo na 2. strani današnje DE.

V nadaljevanju seje so člani predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sprejeli sporazum o sodelovanju na področju raziskovalne, izobraževalne, dokumentacijske in mednarodne dejavnosti. S tem sporazumom se podpisniki — poleg RS ZSS še pravna fakulteta v Ljubljani in inštitut za delo pri tej fakulteti — zavezujejo, da bodo sodelovali na področju raziskovalnega in pedagoškega dela ter dokumentacijske dejavnosti pri uveljavljanju sistema samoupravnih odnosov in mednarodne dejavnosti na področju dela.

Informacija o pripravah na deveto srečanje samoupravljalcev »Rdeči prapor« v Kragujevcu je pomenila zadnjo točko dnevnega reda. To srečanje bo 15. in 16. februarja prihodnjega leta, na njem pa naj bi sodelovalo po 50 delegatov iz vsake republike. Slovenijo naj bi zastopal po en delegat vsakega že ustanovljenega oziroma nastajajočega kluba samoupravljalcev.

M. G.

ŽELEZNIŠKO GOSPODARSTVO
LJUBLJANA

NOČNI SKOK

PONOČI NA TIRIH
ZJUTRAJ NA CILJU

TILKA BLAHA

KAJ SMO STORILI...

Notranje rezerve

Čprav se je kemična industrija Slovenije v zadnjih nekaj letih, zlasti pa po sprejetju nove ustave začela združevati, je vendarle njen velik problem prav njena velika razdrobljenost. V posameznih podjetjih, ki so nastala iz več nekdanjih kemičnih tovarn, zlasti pa v sestavljenih organizacijah združenega dela namreč še vedno niso premagali zaprtosti posameznih TOZD ali OZD za svoj plot ali za občinske meje. Tehniati krivdo posameznih dejavnikov v združenem delu ali tistih zunaj njega, je kajpak težka naloga. Prav gotovo pa ne bomo zgrešili, če bomo »takole pavšalno« ošvrknili tako dejavnike v podjetjih kot tudi tiste, ki sede na občinskih stolčkih. Zlasti ti zadnji marsikje še vedno niso zlezli iz svoje lupine, pobarvane z »barvami kraja«, pa »v korist« svoje družbenopolitične skupnosti zavirajo odpiranje združenega dela navzven, dogovarjanje (resnično, ne tisto formalno) o delitvi proizvodnje, o uskladitvi razvojnih programov in združevanje sredstev (ponekod temu pravijo »odtujevanje sredstev«) za doseganje skupnih ciljev. Da pri tem tudi dohodkovni odnosi, ki so vendarle osnova vsega samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja ter sploh obstoja samoupravnega sistema, ne zaživijo, kot bi morali, kajpak ni nič čudnega.

Posledic takšnega stanja seveda ni težko opaziti. Gospodarski položaj slovenske kemije ni zavidanja vreden, čeprav ni tako slab, kot denimo položaj tekstilne, usnjarske industrije in še nekaterih drugih dejavnosti. Toda kljub temu so izgube v prvi polovici leta dosegle kaj visok znesek in če so se podjetja takrat tolažila, češ, izgube so nastale z avtoletov novih predpisov ou ugotavljanju dohodka in težav na trgu zavoljo novega sistema zavarovanja plačil, te tolažbe zdaj, po devetmesečni bilanci nimajo. Položaj se je namreč le za las izboljšal, precej podjetij pa je v tem obdobju prigospodarilo dejansko izgubo.

Ali lahko v tolažbo združenemu delu v kemične industrije povemo, da je v tej dejavnosti še nekaj neizkoriščenih notranjih rezerv, ko pa so te rezerve hkrati tudi največje slabosti združenega dela v kemični industriji — omenili smo jih že prej...?!

Ko ugotavljamo slabosti združenega dela v tej dejavnosti, bi bilo prav, ko bi hkrati ocenili tudi delovanje dejavnikov v njem, samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij pa posebej seveda sindikatov. Kako daleč so, denimo, sindikati pri premagovanju prej omenjenih ovir na poti uresničevanja duha ustave (in določil zakona o združenem delu), je ta hip težko oceniti. Vsekakor pa lahko zatrdimo, da kaj bistveno dlje od začetka utrjevanja vsebine samoupravnih odnosov v združenem delu niso. To pa je še ena od slabosti združenega dela v tej dejavnosti.

B. RUGELJ

SINDIKATI V KEMIČNI INDUSTRIJI O SINDIKALNI LISTI

Zakaj drugače kot zvezna lista?

Sindikalne liste republik naj bi povsem uskladili z zvezno listo, da bi odpravili sedanje velike razlike med listami posameznih republik — Regres za dopust ni socialna kategorija — Delo na dan praznikov naj bo vredno več!

Tako kot povsod drugod je tudi v kemični industriji predlog sindikalne liste za prihodnje leto razgibal delavce. Delegati RO sindikata delavcev kemične industrije Slovenije so na zadnji seji RO, posvečeno med drugim tudi sindikalni listi 77, »prinesli« precej predlogov za spremembe določil v sindikalni listi. Čeprav se pripombe in predlogi za spremembe osnutka liste od dejavnosti do dejavnosti pa od tovarne do tovarne v podrobnostih razlikujejo, vendarle lahko izluščimo nekatere skupne pripombe, ki bodo, kot kaže, dovolj podprte z mnenji delavcev, da bodo »izsilile« spremembe nekaterih členov.

Tako delavci sodijo, da ne bi kazalo opuščati dodatka za zmanjševanje fluktuacije delavcev, zmanjševati vrednosti dela na dan državnih, republiških praznikov in na nedelje (lista predlaga znižanje gornje meje od 75 odstotkov na 50), ali diferencirati regres za letni dopust. Prav

tako se delavci zavzamejo za valorizacijo nadomestila osebnega dohodka za čas boleznih vsake tri mesece ter za valorizacijo vseh dinarskih zneskov v listi.

Delegati v RO sindikata delavcev kemične industrije so poleg teh pripomb predlagali še nekatere spremembe. Tako sodijo, da bi veljalo vse materialne izdatke (kilometrino, dnevnice, regrese za prehrano, dopust itd.) uskladiti z zvezno sindi-

kalno listo. Zanimivo pri tem je, da so regresi za dopust po zvezni listi večji, kot jih predvideva slovenska lista (zvezna lista dopušča dve tretjini poprečnega mesečnega dohodka v republiki v minulem letu, nadomestila stroškov za službena potovanja pa nižja. Regres za dopust, tako sodijo v kemični industriji, naj ostane tak, kot je bil, saj to ni socialna kategorija. Socialno šibkim delavcem je treba pomagati z drugimi ukrepi. Prav tako predlagajo, naj bi

bil dodatek za delo na dan praznikov večji, kot za delo ob nedeljah. Nazadnje pa so delegati predlagali še dve temi za razmišljanje: ali je možno, da bi delavci, ki imajo še pet ali manj let do upokojitve, dobili v primeru boleznih celotno nadomestilo osebnega dohodka, ne pa 90 ali 80-odstotno? In druga tema: ali bi bilo možno, da nagrad za inovacijsko dejavnost ne bi obdavčili, da bi tako bolj zainteresirali delavce za izumiteljstvo?

V CELJSKEM MUZEJU REVOLUCIJE SO ODPRLI RAZSTAVO »VELIKE STAVKE LETA 1936 V SLOVENIJI«

Spomin na naših 40 let

V Gorenjskem muzeju v Kranju so ob letošnji visoki obletnici slovenskega stavkovnega gibanja pripravili s pomočjo vseh drugih slovenskih muzejev revolucije bogato dokumentirano razstavo, s katero so želeli prikazati prelomno leto v revolucionarnem sindikalnem gibanju, leto 1936, ko so se velike stavke med tekstilnimi in gradbenimi delavci v žariščem v Kranju kot vihar razplamtele po vsej Sloveniji. Osrednja razstava

je bila pripravljena in urejena tako, da jo je mogoče prenesti v katerikoli slovensko mesto oziroma razstavišče.

Potem ko si jo je ogledala kranjska publika, so razstavo do sredine decembra postavili v celjskem Muzeju revolucije. Pokroviteljstvo je prevzel občinski svet ZSS Celje in ob sodelovanju celjskih občinskih odborov sindikata delavcev kovinske tekstilne industrije in gradbeništva.

Z bogatim fotografskim in dokumentacijskim gradivom predstavlja razstava vrh, ki ga je doseglo stavkovno gibanje v letu 1936, torej takrat, ko so se po vsej Sloveniji delodajalcem uprli tekstilni in gradbeni delavci v množičnem gibanju na čelu katerega je poleg sindikata stala tudi partija, tako da se je v spremenilo v organiziran upor in osnovo za kasnejši narodnoosvobodilni boj.

NAJOSTANE MED NAMI

Za nekatere območne rizične skupnosti v sestavi nastajajoče zavarovalne skupnosti Triglav še ni jasno, kje bo njihov sedež. Ko so na seji predsedstva RS ZSS govorili o vsebini sporazuma o ustanovitvi te skupnosti, je eden od razpravljavcev omenil, da se s predvideno ureditvijo ne strinjajo v... in tudi v Zasavju. Pa ga je Vinko Kovačič iz Trbovelj brž popravil, da pri njih ni problemov.

No ja — spodbudno je, da vemo vsaj to, kje ni problemov!

RO SINDIKATA OBRTHNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Na samoupravnih osnovah

Sveti potrošnikov morajo aktivno sodelovati tudi pri samoupravnem sporazumevanju med izvajalci in potrošniki obrtnih storitev

Ni dvoma, da lahko organizirani potrošniki vplivajo tudi na usmeritev blagovne proizvodnje in obrtnih storitev, hkrati pa na delovanje vseh posredovalnih dejavnosti (trgovine, gostinstva, obrti, komunale, servisov itd.) glede na njihove kratkoročne in dolgoročne interese. Vpliv organiziranih potrošnikov in porabnikov storitev sega tudi na področje dejavnosti posebnega družbenega pomena, predvsem na področje komunalnih dejavnosti, prometa pa tudi družbenega in zasebnega sektorja obrti. Vendar bi morali pri tem razmejiti, kaj sodi v delovno področje ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti glede na njihovo organiziranost in do kod naj seže vpliv svetov potrošnikov oziroma

porabnikov obrtnih storitev. Sveti potrošnikov, ki v Sloveniji še niso zaživel tako, kot smo pričakovali, bi morali sodelovati pri samoupravnem sporazumevanju med izvajalci in potrošniki obrtnih storitev. Predvsem bi se morali izvajalci in potrošniki podobno kot na drugih področjih dogovarjati na samoupravnih osnovah ne samo o ustreznih preskrbi in kvaliteti proizvodov, pač pa tudi o zagotavljanju rezervnih delov in servisov za vzdrževanje in popravila tehničnih naprav in strojev, torej obrtnih storitev, ki še vedno ne zadovoljujejo naših potreb. Šele s samoupravnim sporazumevanjem bi lahko začeli govoriti o medsebojnih pravicah in dolžnostih delovnih ljudi kot proizvajalcev in

posrednikov obrtnih storitev ter hkrati porabnikov v krajevni skupnosti.

To je le nekaj vprašanj, o katerih so govorili na zadnjem posvetovanju s predsedniki in sekretarji občinskih odborov, ki ga je pripravil RO sindikata obrtnih delavcev Slovenije. Slej ko prej ostaja v ospredju tudi naloga v zvezi z dograjevanjem samoupravnih odnosov v obrtnih organizacijah v skladu z določili zakona o združenem delu. O vseh teh in nekaterih drugih problemih, predvsem pa o samoupravnem urejanju cen obrtnih storitev bodo razpravljali v neposredni prihodnosti občinski odbori, januarja pa tudi delegati na zasedanju RO sindikata obrtnih delavcev Slovenije. I. V.

IO RO SINDIKATA DELAVCEV ZDRAVSTVA IN SOCIALNEGA VARSTVA SLOVENIJE

VELIKO PRIPOMB

Na skupni seji izvršnega odbora RO sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva ter članov komisij za delitev dohodka in osebnega dohodka pri RO so med drugim obravnavali pripombe in predloge občinskih odborov tega sindikata in zdravstvenih delovnih organizacij o osnutku nove sindikalne liste. Tako so nekatere zdravstvene delovne organizacije predlagale, da bi pri oblikovanju sindikalne liste za 1977. leto upoštevali predlog, naj najnižji osebni dohodek delavca, ki mu zagotavlja materialno in socialno varnost, ne bi znašal najmanj 60 % poprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v slovenskem gospodarstvu v minulem koledarskem letu, ampak 65 % poprečnega OD. Glede 7.

člena osnutka liste, ki določa akontacijo osebnega dohodka pripravnikov v organizacijah združenega dela, je bržčas umestna pripomba IO RO, naj bi za njihovo nagrajevanje predvsem pa za uvajanje pripravnikov na delo skrbeli poleg osnovnih sindikalnih organizacij tudi samoupravni organi OZD, ki jih zaposlujejo. Zlasti želi sindikat zdravstva in socialnega varstva ob tem opozoriti, da mora uvajanje pripravnikov dejansko potekati v skladu z zakonskimi določili.

Čprav je sindikalna organizacija novogoriške bolnišnice imela ob 11. členu osnutka liste docela nesprijetljivi predlog, naj bi dobili za nadurno delo plačilo tudi vodilni delavci, čeprav lista jasno govori, da

te pravice nimajo niti vodstveni niti vodilni delavci v TOZD in v delovnih skupnostih, je med pripombami, ki jih je dobil RO sindikata zdravstva in socialnega varstva vreden premisleka predlog, naj v bodoče v sindikalni listi ne bi strogo omejevali višine dnevnice za službena potovanja in nočnine, pač pa bi jih med letom usklajevali z gibanji življenjskih stroškov.

Glede na to, naj bi v prihodnje pri izplačevanju regresov za letni dopust upoštevali predvsem ekonomske, socialne, zdravstvene in delovne razmere delavcev, predlaga IO RO sindikata zdravstva in socialnega varstva, da bi morali v novi sindikalni listi točno opredeliti merila za dodeljevanje regresa. I. V.

od sobote

do sobote

Na poti k dejanjem

Minuli teden se je začel s praznovanjem našega največjega praznika. Še posebej smo bili veseli delovnih uspehov, ki so se zvrstili v številnih slovenskih krajih prav ob obletnici rojstva republike. V tem slavnostnem vzdušju pa smo prislunili tudi besedam tovariša Tita in drugih odgovornih političnih voditeljev, ki niso bile le obračun o naši prehojeni poti, ampak tudi odgovor in nاپotilo za naš zdajšnji trenutek. V slovenski javnosti je po prazničnih dneh pritegnil posebno pozornost intervju tovariša Kardelja, ki ga je pripravila Borba ob obletnici svojega izhajanja.

V Kardeljevem intervjuju nismo našli le širših odgovorov o kontinuiteti graditve ljudske oblasti in delegatskega sistema med revolucijo in do danes, ampak tudi odgovor na prenekatero aktualno vprašanje sedanosti. Bistveno izhodišče Kardeljevega razmišljanja je v ugotovitvi, da smo mlada in dinamična družba, ki iz dialektike svoje prakse neprestano gradi tudi svoj politični sistem, družbene in medsebojne odnose. Prav zato je ustvarjalno kritično razmišljanje, predvsem še samokritika bistveno orožje ustvarjalnega marksizma v naši praksi. Gre predvsem za kritiko in analizo pojavov, ne pa za obračune z ljudmi, je poudaril tovariš Kardelj. Tako v kritiki kot v iskanju odgovorov na aktualna vprašanja sodobnih družbenih pojavov se pogosto srečujemo s preteklostjo. Prav zato je premagovanje zaostale zavesti, ki se pogosto zateka k preseženim in preživelim vzorom — bodisi liberalističnim ali dogmatskim — osnovno vprašanje revolucionarne akcije naprednih socialističnih sil. Brez te akcije, ki je odprta na marksistično dialektiko, znanje in strokovnost si ne moremo zamišljati učinkovitega delovanja našega samoupravnega političnega sistema. Ogrodje političnega sistema je opora za revolucionarno akcijo, ker ne deluje samodejno, ampak le, če ZK in napredne socialistične sile v življenju, v neposredni praksi ustvarjajo pogoje za osvoboditev ljudi preživelih vzorov in modelov politične demokracije. Zato se kot dinamična družba nenehno soočamo s prakso in ves naš razvoj od revolucije do danes nam

potrjuje nujnost udeležbe komunistov kot avantgarde delavskega razreda v iskanju odgovorov na sprotna vprašanja družbene prakse.

Po sprejetju zakona o združenem delu v zvezni skupščini smo sedaj na začetku uresničevanja njegovih temeljnih določil. Predsedstvo ZSS je na svoji prvi seji po praznikih resno opozorilo na zagotavljanje discipline podpisnikov samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Praksa namreč kaže na primere neodgovornosti podpisnikov samoupravnih sporazumov, ki rušijo ravnovesje v politiki dohodka, ustvarjajo nove inflacijske pritiske in se pri tem vedejo, kot da so jim bili sporazumi vsiljeni. Prav zato bo potrebno kršitelje strestiti in zagotoviti odgovornost tudi s pomočjo sodišč združenega dela.

V zveznem izvršnem svetu se nadaljuje akcija za družbeno dogovarjanje o uresničevanju srednjeročnega programa razvoja do leta 1980. Kot je znano, so tudi delegati v slovenski skupščini pred nedavnimi izrekli kritične pripombe k zasnovam srednjeročnega plana in resolucije o družbenoekonomskem razvoju v prihodnjem letu. Za uresničevanje programa bo namreč potrebno dogovarjanje in sprejemanje več družbenih dogovorov ne le med republikami in zvezo, ampak tudi znotraj gospodarskih panog. Dolej je bilo sprejetih že več dogovorov, ki zadevajo razvoj cestnega gospodarstva, železnice, luškega prometa, ladjedelništva, kemične industrije in elektro gospodarstva ter več drugih, medtem ko se dogovarjanje na drugih področjih nadaljuje.

V predprazničnih dneh in prav ta teden se uspešno končuje prvi del solidarne akcije za Posočje. Tako so razdelili ključke novih montažnih hiš 150 družinam v minulih dneh, do konca prihodnjega tedna pa se bo vselilo vanje skupaj 300 družin. Do konca decembra bodo tako vsi prizadeti prebivalci posoških vasi pod streho, kar je nedvomno rekord, ki smo ga lahko dosegli s prizadevanjem vse slovenske družbe, še posebej pa naše gradbene operativne in izdelovalce montažnih objektov. GOK

PRESEDNIK SKUPŠČINE SFRJ KIRO GLIGOROV:

Zakon je usmeritev, za katero se je vredno bojevati

Predsednik skupščine SFRJ Kiro Gligorov je bil po družbeni vrednosti svoje funkcije in pomenu dela, ki ga opravlja, pravi človek za uvodni ekspezo pred razpravo in zaključnim »DA« za zakon o združenem delu.

Seveda ni naključje, da je Kiro Gligorov v uvodnem delu ekspeze opozoril na zgodovinsko pot delavskega samoupravljanja v Jugoslaviji, od prve izročitve tovarn delavcem pred več kot četrt stoletja in prek nove ustave do danes, saj je pravkar sprejeti zakon o združenem delu le etapa v boju delavca za oblast nad svojim delom in rezultati svojega dela.

»Zakon o združenem delu,« je dejal Kiro Gligorov, »izraža kontinuiteto samoupravljanja in našega razvoja ter pogloblja preverjene vrednote naše socialistične družbe: naš nadaljnji razvoj vidi v uveljavljanju združenega dela in samoupravljanja kot odločilnih dejavnikov za osvoboditev delavskega razreda in za ustvarjanje svobodne asociacije proizvajalcev, v kateri bo, kot je rekel Marx, »svobodni razvoj vsakega posameznika pogoj svobodnega razvoja za vse.«

Medtem ko bružoarna družba temelji na ločenosti človeka, na odtujenosti opredmetenega dela od delavca, na ločitvi živega in minulega dela, značilni za splet mezdnih odnosov, pa zakon o združenem delu s svojim konceptom in praktičnimi rešitvami premaguje ta dualizem, izhajajoč od človeka kot združenega proizvajalca, iz celote njegovega delovnega in socialnega obstoja. Po naravi družbene lastnine, samoupravnih proizvajalnih odnosih ter mestu in vlogi države v upravljanju družbenih zadev je očitna tudi razmejitve z državnolastniško fazo v razvoju socializma. Zakon o združenem delu odpravlja tudi potrebo, da bi o družbenih zadevah odločali in o politični oblasti govorili zunaj območja združenega dela. Z njim se politična oblast ki je obstajala kot sila nad družbo, vrača k združenemu delu in postaja dejavnik zagotavljanja vodilne vloge delavskega razreda in njena samozaščita. Zakon o združenem delu onemogoča vladavino kakršnegakoli in kateregakoli monopola v razpolaganju s sredstvi za proizvodnjo in presežnim delom, tako z zasebnim in državno-lastniškim kot tistim, ki je skupinsko-lastniškega značaja.

Prav na temelju takih odnosov raste tudi delegatski sistem kot negacija formalne in predstavnike demokratične ter kot dejavnik uveljavljanja svobodne asociacije proizvajalcev, kot dejanske skupnosti osvoboditve dela.

Kiro Gligorov je opozoril na značilnost poti, ki jo je opravil osnutek zakona o združenem delu, preden je

dokončen predlog prišel pred zvezno skupščino:

»Mirno lahko rečemo, da nobena zakonskega akta v naši dosedajnji zakonodajni praksi nismo sprejeli s tolikšno udeležbo najširšega kroga delavcev in občanov v vseh fazah izdelave tega zakona. To in konkretni prispevek sedemmesecne javne razprave sta izraz demokratične narave naše družbe in potrjujejo neločljivo povezanost interesa družbe in vsakega posameznika za reševanje splošnih družbenih vprašanj.«

Kiro Gligorov je poudaril plebiscitarno podporo, na katero je zakon naletel v javni razpravi, poleg tega pa smo hkrati z njo že lahko opazovali prve konkretne učinke njegovih določil v spreminjanju konkretne samoupravne prakse.

»Seveda bi bilo iluzorno pričakovati,« je nadaljeval predsednik skupščine Jugoslavije, »da je zakon o združenem delu odgovoril na vsa vprašanja in za vsako situacijo, za vsak konkreten primer v vsaki organizaciji združenega dela, ali da se bodo z obstojem zakona spontano in samodejno spremenili dosedanja odnosi v organizacijah združenega dela. Zakon podaja dovolj izoblikovane osnove, opredeljuje osnovne rešitve, nakazuje kategorialni sistem, ki je značilen za socialistično samoupravljanje v nasprotju s kapitalističnim sistemom ali sistemom državnega socializma, ni pa dokument, ki bi bil izdelan do ravni dovršenosti, saj daje rešitve, s katerimi se naj oblikujejo družbeni odnosi, kakršnih še ni bilo, prav tako pa od zakona take narave ne smemo pričakovati preciznih norm za vsak možen položaj v zapletenih, marsikdaj tudi protislovnih družbenih gibanjih.«

Kiro Gligorov je v nadaljevanju obsežneje govoril o značaju zakona, opozoril na možnosti pri njegovi konkretni uporabi v praksi. Precejšnjo zanimanja so bile deležne tudi njegove misli o spodbudnem vplivu osnutka zakona na naše znanstvene in strokovne delavce za globlje marksistično proučevanje. Podrobneje je še govoril o nujnosti spreminjanja družbene prakse in o odgovornosti nosilcev teh sprememb. Ne nazadnje tudi sindikatov.

Za tem je Kiro Gligorov nadaljeval: »V tej dejavnosti moramo z akcijo vse družbe razvijati kar največjo občutljivost glede spoštovanja neodtujljivih pravic delavcev pri razpolaganju z realiziranim dohodkom. Odpraviti moramo pojav, v katerem se načelno izrekamo za to temeljno načelo, potem pa v praksi v imenu tega ali onega cilja pozabljamo na to. Spoštovanje tega načela je treba zagotoviti s popolno zakonsko in sodno zaščito, povrh pa poskrbeti, da bomo takšno ravnanje obdili kot

družbeo sramotno. Sele ko bodo delavci zares začutili, da je načelo neodtujivosti dohodka trajno zagotovljeno, bodo dobili pravi smisel in zalet tudi združevanje dela in sredstev ter svobodna menjava dela, smotrno gospodarjenje in solidarnost.

Zakon o združenem delu je kategoričen glede onemogočanja kakršnekoli oblike odtujevanja dohodkov in sredstev temeljni organizaciji združenega dela. Zveza komunistov ima v tej nalogi eno najpomembnejših možnosti za idejni boj proti vsem ostankom birokratizma, tehnokratskih uzurpacij, samooblastja, proti kakršnemukoli zasebnolastniškemu in skupinskolastniškemu prilaščanju družbenega dohodka, proti kakršnikoli eroziji družbenih rezultatov skupnega dela.«

Predsednik skupščine SFRJ je podrobneje orisal značilnosti povezovanja jugoslovanske družbe na podlagi združevanja dela in sredstev, kar bo imelo prav gotovo svoj odmev tudi v naših povezavah z zunanjim svetom. Podrobneje je še opredelil odnos do minulega dela in njegov pomen za današnjo stopnjo razvoja. Odločno se je zavzel za kritičnejši odnos do delitve dohodka po delu in ob tem dejal: »Jasno opredeljena družbena akcija, zlasti intenzivna dejavnost zveze sindikatov za spreminjanje dosedanjih odnosov v delitvi v organizacijah združenega dela bo dobila z uresničevanjem zakona močno podporo in bo s svoje strani pripomogla, da bodo stvari krenile na bolje. Če ne bomo poskrbeli za to, bomo zaman govorili o uravnilih, o prevelikem poudarjanju socialnih meril v delitvi osebnih dohodkov ipd.«

Kiro Gligorov se je pomudil tudi pri povezovanju kmetov, samoupravljanju kot najširši podlagi združevanja delavcev in za tem ugotovil, da morajo vse spremembe v družbi spremljati tudi spremembe metod in ukrepov tako ekonomske kakor druge politike.

Predsednik skupščine SFRJ Kiro Gligorov je svoj ekspezo sklenil z besedami: »Tovariši in tovarišice! Zakon sprejemamo pred 29. novembrom, Dnevom republike, v čemer je določena simbolika. Naš delavski razred in delovni ljudje so na čelu z zvezo komunistov in tovarišem Titom dosegli izredne uspehe na vseh področjih notranjega razvoja kakor tudi v krepitvi neodvisne in neuvrščene pozicije socialistične Jugoslavije. Socialistična narava naše revolucije je dobila svojo kontinuiteto in polno podporo v samoupravnem razvoju naše skupnosti. Zakon o združenem delu je novo potrdilo te usmeritve in perspektiva, za katero se kaže bojevati.«

IZ RAZPRAVE O ZAKONU O ZDRUŽENEM DELU V SKUPŠČINI JUGOSLAVIJE

Zakon so sestavili in sprejeli delovni ljudje

Po ekspezeju predsednika skupščine SFRJ Kira Gligorova so delegati v razpravi opozorili, da je zakon o združenem delu v resnici nadaljevanje socialistične revolucije in osvobajanje dela in človeka. Poudarili so, da zakon nakazuje rešitve za nove, bolj humane in resnične socialistične odnose v naši družbi, kjer ne bodo vladali ljudje nad ljudmi, temveč ljudje nad stvarmi

MIRKO DONĐUR iz Srbije je med drugim dejal, da zakon o združenem delu spodbuja povezovanje gospodarstva in tudi povečevanje produktivnosti, boljšo organizacijo dela in poslovanja ter dogovarjanje o razvoju na osnovi skupnih programov. Posebej pa je poudaril, da v Crveni zastavi na osnovi zakona o združenem delu že spreminjajo kupoprodajne odnose med proizvajalci in kooperanti, ki sodelujejo v proizvodnji vozil, in z blagovno prometnimi organizacijami. Uveljavljajo odnose, ki temelje na udeležbi v skupnem prihodku, na skupnem programu in skupnem tveganju.

Sicer pa obstaja mnogo primerov, je dejal Donđur, ki kažejo, da delovnim ljudem na poti samoupravne graditve družbe niso potrebni le pisani zakoni, da bi se po njih ravnali, temveč pišejo zakone delavci sami in tako povezujejo marksistično misel s prakso in jo tako bogatijo. Ne sme pa se več ponoviti, da bi predolgo čakali na predpise in zakone, ki bodo nastali na osnovi zakona o združenem delu. Sprejeti jih moramo čimprej, da bo sistem uspešno deloval.

Član izvršnega komiteja CK ZKJ DRAGOLJUB STAVREV je dejal, da so ta zakon dejansko pripravili in že sprejeli delovni ljudje in občani vse naše socialistične samoupravne skupnosti. To je naša resničnost, ki ponovno potrjuje, da se delavski razred in delovni ljudje Jugoslavije globoko zavedajo svoje vloge v socialistični samoupravni družbi in da mora biti njena nadaljnja graditev njihovo lastno delo.

Zgodovinski pomen zakona, je dejal Stavrev, moramo iskati v kontinuiteti revolucionarnega boja delavskega razreda naše države in v jasnih idejnih opredelitvah v programu ZKJ. Zakon podrobneje obdeluje ustavna načela in določila ter prispeva k stabilizaciji notranjih odnosov v sistemu samoupravno združenega dela.

Seveda pa zakon sam ne bo razrešil vseh nasprotij v družbenih odnosih. Prav tako ne bo možen družbeni in gospodarski razvoj brez zavzetosti in zavestne akcije delavskega razreda in organiziranih socialističnih sil. Boj za uveljavitev zakona o združenem delu postavlja pred te sile zahtevne naloge.

ANTON VRATUŠA, podpredsednik ZIS, je poudaril, da je zakon o združenem delu sad sedanje faze naše revolucije in tudi svojevrstna sinteza teorije znanstvenega socializma in samoupravne prakse naše

družbe. Poleg ustave je zakon o združenem delu doslej največji dosežek delavskega razreda v boju za svobodo človeka, humanizem in neodvisnost narodov. Obenem je trdna osnova za nadaljnjo graditev samoupravnih odnosov pri nas. Prav zato, je dejal Vratuša, se moramo vprašati, kaj in kako naprej, saj ne gre le za reševanje neposrednih nalog pri uresničevanju zakonskih določil, temveč za nenehno širjenje demokratične in humanistične osnove naše družbe, kjer naj ljudje ne bi vladali ljudem, temveč bodo vsi skupaj samostojno gospodarili kot svobodni ustvarjalci.

Gre torej za proces socialistične in humane preobrazbe in prav zato upravičeno pričakujemo, da bo zakon odprl nove perspektive v procesu osvoboditve dela v naših samoupravnih razmerah.

RUDI KOPRIVNIK, delegat iz Slovenije, je še posebej opozoril na resnico, da so delavci v javni razpravi o združenem delu spoznali njegov globok razredni pomen. Dokaz za to je tudi primerjanje sedanjega stanja samoupravnih odnosov in razmerij z določili zakona in še posebej spreminjanje odnosov v skladu s črko in duhom zakona o združenem delu. Javna razprava, je dejal Koprivnik, je bila v resnici jugoslovanski referendum. Zakon je že bil sprejet v bazi.

Vodilno misel razprave DUŠANA BOGDANOVA, predstavnika zveznega sveta ZSJ, bi lahko strnili v ugotovitve, da si bo sindikat nenehno prizadeval za uresničitev dogovorjenega. Pred sindikatom so ta čas neposredne in neodložljive naloge. Te obveznosti pa izvirajo po eni strani iz družbene vloge in mesta sindikatov v političnem sistemu, po drugi strani pa iz odgovornosti članstva, delavskega razreda in družbe kot celote. Seveda vloga sindikatov ni izčrpana le v zakonskih določilih, kjer so neposredno omenjeni sindikati, kajti le-ti morajo kot del samoupravnega družbenega sistema svoje delo razvijati tako, da bo zakon uresničen v celoti in v bistvu. Nedvomno je to trajna naloga.

Politična dejavnost sindikatov ima dve smeri: aktivirati morajo organizacijo za izpolnitev njenih lastnih nalog in izvesti politično mobilizacijo delavcev, da bi se okrepila odgovornost vseh dejavnikov in da bi naloge vsestransko preučili in dosledno izpolnjevali.

DRAGO STOJOVIĆ iz Črne gore je govoril o združevanju dela in sred-

stev, ki mora teči prek meja republik in pokrajin. Poudaril je, da so delovni ljudje v Črni gori v javni razpravi sodili, da so osnove za ta proces zajete v zakonu, da pozdravljajo načrtovanje skupnega razvoja in samoupravno sporazumevanje o tem, kakor tudi usmerjanje sredstev združenega dela k organizacijam v pre malo razvitih republikah in v pokrajini Kosovu.

STIPE BILAN iz BiH je dejal, da so se uresničile Titove vizionarske besede, ko je 1950. leta dejal, da bodo prav v procesu upravljanja, v nenehnem procesu dela in upravljanja vsi delavci pridobili potrebne izkušnje, se seznanili ne samo z delom, temveč tudi z drugimi problemi svojega podjetja. Seznanili se bodo s tem, do česar imajo pravico: kam gre njihovo prežno delo in za kaj se uporablja. Bilan je še posebej opozoril na morebitne odpore, ki se bodo pojavile ob uveljavljanju zakona. Samo organizirana in široka dejavnost vseh sil bo omogočila uveljaviti vodilni položaj delavskega razreda in delovnih ljudi v družbi.

RISTO DŽUNOV, delegat zvezne konference SZDLJ je poudaril, da je zakon o združenem delu dokončna zmaga vodilne vloge delavcev v naši družbi. Dejaj, da je enotnost in dejavnost zavestnih socialističnih sil pogoj za uspešno uresničevanje črke in duha zakona, ker je bilo v javni razpravi še opaziti formalizem in posplošeno govorjenje o bistvenih vprašanjih razvoja družbenih odnosov.

PERO DJETELIĆ, delegat iz Hrvaške, je v svoji razpravi spregovoril o tem, da je v javni razpravi o osnutku zakona sleherni občan težil za razrešitvijo bistvenih vprašanj v naši družbi.

NESHET ZHUBI, delegat Kosova, pa je govoril o novih razmerjih med proizvodnimi silami in proizvodnimi odnosi. Še posebej je poudaril kategorijo dohodka kot osnovno kategorijo družbene lastnine nad proizvodnimi sredstvi.

MIRKO GAJIĆ, delegat iz Makedonije, pa je dejal, da je kritična analiza samoupravnih razmer v javni razpravi o osnutku zakona dala veliko spodbudnih rešitev. V Makedoniji so med javno razpravo ustanovili 38 novih delovnih organizacij in 51 temeljnih organizacij združenega dela. Izoblikovali so tudi konkretne predloge za spreminjanje in izpopolnjevanje samoupravnih sporazumov o združevanju ter kritično analizirali dosedanje prakso združevanja.

CELJSKE IZKUŠNJE

Tega, kar dosega zdaj marksistična knjižnica v Celju, niso pričakovali niti njeni ustanovitelji, kaj šele kdo drug. Od maja letos, ko je bila ustanovljena, pa do danes je izposodila več kot 13.000 enot, čeprav razpolaga le s približno 5.000 knjigami, revijami in dokumentacijskimi prilogami. Potemtakem je bila vsaka enota izposojena doslej poprečno več kakor dvainpolkrat, kar je svojevrsten rekord.

Komunist za DE

Primerjava teh podatkov s podatki drugih oddelkov centralne knjižnice v Celju, ki ji pripada tudi marksistična knjižnica, pokaže, denimo, da je oddelek lepe književnosti, ki razpolaga nekako s 50.000 enotami, posodil doslej kakih 35.000 enot, torej precej manj, kakor pa ima knjig na svojih policah. Tudi drugi oddelki niso dosegli boljših rezultatov.

Zato ni odveč vprašanje: kaj se pravzaprav dogaja v Celju? Kako to, da je marksistična literatura (torej knjige in revije, ki so bile doslej tiskane v majhnih, nepomembnih nakladah) nenadoma osvojila Celjane? Odkod

takšno zanimanje Celjanov za tovrstno literaturo? Kako je nastala ta knjižnica?

Odgovor na prvo vprašanje je preprost: v Celju se ne dogaja nič tako nepričakovanega, da tega ne bi bilo mogoče razložiti. Ustanovitelji marksistične knjižnice, med njimi občina in vse občinske ustanove — od družbenopolitičnih organizacij do šol in skupščine občine — in delovne organizacije, so se dogovorile, da bodo združile svoje sklade za nakup te literature in denar za njeno stalno dopolnjevanje, pa je nastala tako pod strokovnim vodstvom centralne knjižnice nova knjižnica z vsemi potrebnimi atributi — od propagande in dokumentacije do čitalnice in rednih obvestil za bralce. Tako je ta literature stopila iz okvirov zasebnega, posamičnega interesa ter postala družbeni interes in skrb. Tako je postala tudi razvojni dejavnik centralne knjižnice in občinske samoupravne interesne skupnosti.

Vendar to ne bi bilo dovolj, da bi Celjani dobesedno razgrabili njen komaj oblikovani sklad. Potrebno je pač še nekaj več. To je akcija. Te akcije ne vodi samo knjižnica. Vodijo jo tudi poverjeniki Komunistične, ki so bili v resnici njeni prvi pobudniki ob lanskem tednu Komunistične. Vodijo jo osnovne organizacije zveze

komunistov, sindikata, socialistične zveze. Zanje skrbijo šole, ki vse več pozornosti namenjajo marksistični literaturi in vse več učencev pošiljajo v to knjižnico. Vodijo jo politične šole, delavska univerza in druge ustanove. Vse bolj segajo po tej literaturi študenti, politični in javni delavci. Lakota po marksistični literaturi torej ni posamična, značilna za posameznike, ampak je predvsem rezultat kolektivnih akcij, v katerih pa imajo osebnosti kajpada pomembno vlogo.

V idejnopolično in družbenoekonomsko izobraževanje je vključenih veliko mladih komunistov, sindikalnih delavcev, delegatov, učencev in drugih Celjanov. Njihovo vključevanje je zbudilo interes za knjigo z marksistično, družbenopolitično, zgodovinsko, sociološko-politološko vsebino. Ta interes pa se ne uresničuje zgolj z akcijo, ampak tudi s stalnim včlanjevanjem v to knjižnico, s polno čitalnico itd. Gre torej za povezanost koristnih pobud in akcij.

Zato kaže te izkušnje iz Celja globlje proučiti in uporabiti v vseh občinah. To je stalna naloga poverjenikov in tudi drugih družbenopolitičnih subjektov. Dragocene so za prakso in tudi za teorijo.

V. K.

V SLOVENIJI NAM ŠE VEDNO PRIMANJKUJE NEKAJ TISOČ ORGANIZATORJEV REKREACIJE

ŠE VEDNO DALEČ OD ZELENE VEJE

Pogovor s Hermanom Berčičem, profesorjem in prodekanom Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani, o izobraževanju poklicnih in amaterskih organizatorjev rekreacije v Sloveniji

Ni še dolgo tega, ko smo lahko na prste ene same roke prešteli vse poklicne organizatorje rekreacije v Sloveniji. Danes so ti podatki seveda že nekoliko drugačni. Zdj jih je blizu 35. Številka je še vedno na moč skromna, še posebej če jo primerjamo s potrebami na tem področju.

Vendar smo lahko po svoje vsaj malo zadovoljni; v primerjavi z neposredno preteklostjo so delovne organizacije le začele počasi spoznavati pomen organizirane skrbi za rekreacijo delavcev in da se sredstva, ki jih vlagamo v zdravje in razpoloženje zaposlenih, vsestransko dobro obrestujejo. Prav zato so v nekaterih kolektivih odločili za poklicne organizatorje aktivnega oddiha, mnogo pa je takih, ki so sistematizirali to delovno mesto.

V vsem tem smo se pogovarjali s Hermanom Berčičem, prodekanom visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani in profesorjem za področje rekreacije.

KORAK BLIŽE K ZELENI VEJI

„Usmeritev naše kadrovske politike je zelo jasna. Izhaja oziroma temelji na našem celotnem telesnokulturnem razvoju in znanem sklepu, da moramo storiti vse za čim večjo množičnost na vseh področjih. To z drugimi besedami pomeni, da bomo morali na področju vzgoje kadrov še zelo visoko zavihati rokave, saj potrebujemo v Sloveniji nekaj tisoč amaterskih in poklicnih organizatorjev športne rekreacije, imamo pa jih nekaj sto...“ nam je povedal profesor Herman Berčič.

„Letos se je vpisala na visoko šolo za telesno kulturo že druga generacija bodočih poklicnih organizatorjev aktivnega razvedrila. Koliko je teh ljudi in koliko se jih bo po vašem mnenju po končanem študiju tudi posvetilo temu pionirskemu delu...?“

„Že v šolskem letu 1973/74 smo ustanovili višješolski študij za organizatorje rekreacije. Takrat se je za ta dveletni študij odločilo 31 ljudi. Letos na jesen pa se je vpisala že druga generacija. Interes za študij je bil večji kot pred leti, saj se je vpisalo v prvi semester kar 42 ljudi. Seveda so morali vsi kandidati uspešno opraviti sprejemni izpit. Pogoj je bil tudi opravljena srednja šola in določeno znanje oziroma izkušnje na telesnokulturnem področju. Študij je izreden,

traja pa štiri semestre. Računam, da bo od omenjenih študentov približno dobra polovica ali morda celo še več prišlo do diplome. Po svoje malo, če njihovo število primerjamo s potrebami, obenem pa veliko, če vemo, da gre za začetne korake na področju tovrstnega izobraževanja. Skratka, če bo vpis vsako leto naraščal, in vse kaže da bo, bomo v dohodnem času vsekakor prišli na zeleno vejo...“

DVE POTI, DVA PROFILA

Tudi v okviru rednega študija na visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani se lahko študenti odločijo, da postanejo po uspešno opravljenem študiju „diplomirani organizatorji rekreacije.“ O tem nam je povedal profesor Berčič naslednje:

„Usmerjanje na področje športne rekreacije se začne v tretjem letniku. Diplomirani organizatorji rekreacije imajo dovolj široko znanje za uspešno delo v kolektivu. Usposobljeni so celo za znanstveno — raziskovalno delo, nasploh imajo diplomirani organizatorji rekreacije precej širše znanje v primerjavi z ljudmi, ki se odločijo za izreden študij na višji stopnji. Res pa je, da prvi manj poznajo delo, potrebe in življenje v delovni organizaciji in da se nekoliko težje prilagodijo svojim nalogam kot drugi, ki v večini primerov izhajajo iz kolektivov, kjer so se že ukvarjali z organizacijo aktivnega razvedrila

in kjer so dobri seznanjeni z vsem, kar morajo vedeti kot organizatorji množične športne dejavnosti. Seveda pa je, pomembno oboje! Tako teoretično znanje kot tudi poznavanje delovnih razmer, možnosti in potreb posameznih ljudi na posameznih delovnih mestih...“

„Organizator rekreacije bi bržčas moral tesno sodelovati z nekaterimi službami v delovni organizaciji. Kakšna je ta povezava v praksi?“

„Ni najboljša, lahko bi celo dejali, prej slaba kot dobra. Posebno tesno bi moral organizator rekreacije sodelovati z obratnim zdravnikom, saj bi drug drugemu lahko veliko pomagala. Takšno sodelovanje je precej bolj plodno pri organizatorjih rekreacije z visoko izobrazbo kot pri drugih, ki ne čutijo potrebe po teamskem delu, saj ne vedo, da mora tudi zdravnik preventivno skrbeti za zdravje in ne le ukrepati v primeru bolezni. Oba, zdravnik in organizator rekreacije morata skrbeti za zdrav način življenja. Pri svojem delu drug drugega le dopolnjujeta, zato bi tudi bilo prav, da delata z roko v roki...“

VEČ REGIONALNIH TEČAJEV!

Že nekaj let skrbimo v Sloveniji tudi za vzgojo amaterskih kadrov za organizacijo rekreacije. V minulih letih smo jih izšolali blizu petsto, potrebovali pa bi jih seveda mnogo več, celo tisoč!

„Tako kot mnogi drugi, tudi sam zagovarjam misel, da bi potrebovale vse manjše delovne organizacije vsaj amaterske organizatorje rekreacije. Res je, v minulih letih smo jih izšolali blizu petsto, če ob tem upoštevamo 30-odstotni osip, je jasno, da je primanjkljaj kljub doseženim uspehom na področju izobraževanja še vedno zelo pereč...“ nam je razlagal profesor Herman Berčič. „Vzrokov za to, da niso bili naši tečajji bolj obiskani, je seveda več. Eden najpomembnejših pa je verjetno da so ljudje, ki so se udeležili tečaja, potrebovali izreden plačan dopust, pri tem pa se je marsikje zataknilo. Zato vidim izhod v organizaciji regionalnih tečajev. Ker bodo ti tečajji bliže domu, ker bodo izven delovnega časa, bo tudi udeležba verjetno večja, kot pa je bila doslej...“

A. ULAGA

KOMISIJA ZA PRESOJO SKLADNOSTI SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV SR SLOVENIJE O SANKCIONIRANJU NEDRUŽBENEGA VEDENJA UDELEŽENCEV SPORAZUMEVANJA

Nič več v rokavicah!

Komisija za presojo je že v mesecu maju in vnovič v mesecu juniju obravnavala gibanja osebnih dohodkov za posamezna obdobja letošnjega leta s posebnim poudarkom in povezavo z gibanji razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke za leto 1975.

Ugotovljeno je bilo, da se negativne težnje iz leta 1975 nadaljujejo tudi v letošnjem letu in ta v mnogih primerih pri istih udeležencih samoupravnih sporazumov dejavnosti. Nekateri udeleženci samoupravnih sporazumov dejavnosti, ki so prekoračevali družbeno in samoupravno dogovorjena merila v letu 1975, prekoračujejo ta merila tudi letos.

V dosedanem delu je komisija za presojo izoblikovala več priporočil, po katerih se ravnajo udeleženci samoupravnih sporazumov pri razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Opredeljeni so bili tudi kriteriji za objektivno preverjanje kršitev in prekoračitev samoupravnih sporazumov za leto 1975 in za leto 1976.

Komisija za presojo si vseskozi prizadeva, da bi pomagala skupnim komisijam udeležencev samoupravnih sporazumov dejavnosti. Pri tem ugotavlja, da se nekateri udeleženci ter nekatere skupne komisije ne ravnajo v skladu z zakonom o samoupravnem sporazumevanju in o družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke ter ne spoštujejo samoupravno in družbeno dogovorjena merila.

Skladno z dosedanjimi sklepi komisije za presojo in na podlagi pobude družbenega pravobranilca samoupravljanja SR Slovenije so delegati komisije za presojo na razširjeni seji 24. novembra letos sprejeli sklepe o strožjem sankcioniranju vseh tistih udeležencev samoupravnih sporazumov dejavnosti ter skupnih komisij, ki se ne vedejo v skladu s sprejetimi družbenimi stališči. Z namenom, da čimprej seznanimo udeležence samoupravnih sporazumov s sklepi komisije za presojo, objavljamo gradivo v celoti.

SKLEPI:

1. Skupne komisije, ki še niso posredovale poročil o obravnavi izvajanja samoupravnega sporazuma svoje dejavnosti in o kršiteljih, za leto 1975, morajo to opraviti do 5. decembra letos. Iz poročila naj bodo razvidni zlasti udeleženci, ki so z razporejenimi sredstvi za osebne dohodke presegli dogovorjena sredstva, in med njimi udeleženci, ki so opredeljeni kot kršitelji. Za prekoračitve, ki jih skupne komisije niso opredelile za kršitelje, je potrebna obrazložitev.

To poročilo naj skupne komisije pošljejo Službi družbenega knjigovodstva, centrala, Ljubljana, Tržaška 16, pristojnemu republiškem odboru sindikata in komisiji za presojo.

2. Skupne komisije, ki vključno do 24. novembra 1976. leta še niso obravnavale delovanja svojega samoupravnega sporazuma za leto 1975, je treba objaviti v časniku Delavska enotnost kot primer nedružbenega vedenja in nespoštovanja samoupravno sprejetih meril.

3. Kršitelje samoupravnih sporazumov po 36. členu zakona o samoupravnem sporazumevanju (Uradni list, SR Slovenije, št. 26-234-73) naj skupne komisije sporočijo družbenemu pravobranilcu samoupravljanja na svojem območju.

4. Za kršitelje samoupravnega sporazuma je treba imeti tudi udeležence samoupravnih sporazumov, ki niso posredovali potrebnih podatkov skupni komisiji. Tudi te udeležence naj skupne komisije javijo družbenemu pravobranilcu samoupravljanja tistega območja, kjer je sedež udeležencev.

5. Zbori udeležencev samoupravnih sporazumov dejavnosti naj obravnavajo vsaj enkrat letno delovanje samoupravnih sporazumov kar zlasti velja za udeležence tistih samoupravnih sporazumov, kjer dogovorjena sredstva za osebne dohodke niso iskrajena z obsegom in dinamiko dohodka. Za udeležence, ki pridobivajo dohodek ali del dohodka s svobodno menjavo dela, pa morajo o ravni osebnih dohodkov zavzeti stališča tudi skupščine njihovih samoupravnih interesnih skupnosti, občinski sindikati in družbenopolitične skupnosti.

6. Komisija za presojo bo na naslednji seji obravnavala podatke o dogovorjenih sredstvih za osebne dohodke in o izplačanih sredstvih za osebne dohodke na zaposlenega ter na pogojno ne kvalificiranega delavca v letu 1975 in za 9 mesecev letošnjega leta. Navedeni podatki bodo namenjeni ocenitvi ravni osebnih dohodkov v posameznih dejavnostih glede na teže delovne razmere in glede na družbeno še sprejemljivo višino poprečnih osebnih dohodkov.

Komisija za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije
predsednik: JOŽE ZORČIČ

MARIBORSKI TEDEN KOMUNISTA POSVEČEN IDEJNOPOLITIČNIM VPRAŠANJEM KULTURE:

Podružbljanje kulture

Kulturna politika je globoko razredno vprašanje

Mariborski teden Komunist (15.—21. 11.) je imel več prireditev, ki so bile bolj idejnopolitično delavne in manj manifestativne. Največjo težo je prav gotovo imela razprava o podružbljanju kulture, saj je šla najdlje in najgloblje v razčlembi tako idejnih kot praktičnih razmer v sedanjem procesu podružbljanja kulture in kulturne politike.

V uvodnem referatu je Slavko Jug poudaril, da teoretično ni več nobenih ugibanj, kakšno mesto naj ima kultura v samoupravni socialistični družbi. V dejanski praksi pa obstaja kopica nerešenih vprašanj in prav razprava o podružbljanju kulture je skušala pojasniti nekatere vzroke za razkorak med besedo in dejanjem, med teorijo in prakso.

Razgovor ni strogo ločeval idejnopolitičnih smernic od operativnih družbenopolitičnih nalog na področju kulture. Obojega niti ne moremo niti ne smemo ločevati, kajti kulturno-politična praksa bi brez nenehnega idejnega osmišljanja zašla v praktičnem.

Razgovor je tekkel o treh osnovnih vsebinskih sklopih vprašanj: o uveljavljanju delegatskih odnosov v kulturi, o položaju kulture v združenem delu in o samoupravnem povezovanju v kulturnih skupnostih.

NEIZOBLIKOVANI IZVIRNI KULTURNI INTERESI

Andrej Ujčič je poudaril, da mora biti področje kulture v sistemu delegatskih odnosov stalno prisotno in samoupravnem reševanju zadev, sicer ni mogoče, da bi mogli temeljni nosilci samoupravnih odločitev odločati o družbenih zadevah na kulturnem in drugih področjih. Kultura in kulturne dejavnosti imajo specifičnosti, ki so povezane z metaniliteto ljudi. V postopku srednjeročnega planiranja je bilo celotno področje kulture puščeno ob strani, ker delegati v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih niso v lastnem okolju razpravljali o kulturi in delegati niso imeli pooblastil baze.

Organizacije združenega dela, to je zdaj že očitno, ne v svojih planih ne v načrtih samoupravnih interesnih skupnosti za kulturo še niso znale in mogle uveljaviti svojih interesov, svojih kulturnih potreb in stališč do kulturne politike, ker same takih stališč in potreb ter interesov še niso izoblikovale.

Zato bi morala naša samoupravna organizacija združenega dela iz pretežno proizvodne organizacije prerasti v celovitejši družbeni organizem, ki bi uveljavljal človeka — združenega delavca kot celovito osebnost, je dejal Beno Zupančič. Poudaril je, da mora voditi vsaka delovna organizacija lastno kulturno

politiko, da bo lahko vplivala na širšo celotno kulturno politiko. Nekatere delovne organizacije ne vodijo nobene kulturne politike in so najdlje od cilja, ki smo ga zapisali v ustavo.

Druge delovne organizacije so oblikovale svojo kulturno politiko tako, da so počepale profesionalne kulturne ustanove — »uvažale« kulturne storitve in so s tako politikto demoralizirale ustvarjalnost lastnih delavcev. Najbolje so storile tiste delovne organizacije, ki so poskušale tako »uvoženo« kulturno politiko povezati s svojimi lastnimi kulturnoumetniškimi ljubiteljskimi prizadevanji. Toda ne bi se smele zapirati, se ograjevati pred krajevno skupnostjo, živeti le zase. Kazati morajo težnje po širjenju, povezovanju znotraj in zunaj delovne organizacije.

Delavci morajo misliti na svojo ustvarjalnost — umetniško, raziskovalno, ustvarjalno. Le vsestransko usposobljena

delovna organizacija bo lahko na podlagi lastne kulturne ustvarjalnosti vplivala na celotno družbeno ustvarjalnost. Kulturno snovanje in kulturo moramo v najširšem pomenu vnovič povezati s proizvodnim delom, in to ne le kot kulturo v smislu umetniškega snovanja, marveč kot kulturo odnosov, okolja, zdravja, izobraževanja, inovacijskega snovanja, znanstveno-raziskovalnega dela itd.

Iz prej navedenega izvira potreba o ustanavljanju posebnih in temeljnih skupnosti na kulturnem področju, ki bi se morale razvijati v občinskih kulturnih skupnostih kot njen notranji sestavni del iz iste delegatske baze kot kulturna skupnost.

Ivo Tavčar je poudaril, da gre za dogovorjeni del delegatske baze; celotna delegatska baza se porazdeli na posamezne področne potencialne člane podpisnike. Pooblastila in pristojnosti so lahko od občine do občine različna. Samoupravne interesne skupnosti na občinski, medobčinski in republiški ravni pa bi bile dolžne poleg vsega drugega tudi bolj povezovati različna samoupravna interesna področja med seboj (knjižgo, film, gledališče, likovno ustvarjalnost, glasbo in ples, varstvo kulturne dediščine itd.).

SOODGOVORNI ZA DELO DELEGATOV

V končni razpravi je Franc Šali podkrepil nekaj bistvenih vprašanj.

Delovne organizacije naj bi načrtovala kulturno politiko. Tako načrtovanje je le vprašanje akcije in politične organiziranosti. Družbenopolitične organizacije v delovnih organizacijah bi morale biti do delegatov v delegatskem sistemu aktivnejše, odgovornejše za delo delegata. Večjo pozornost bi morale posvetiti vprašanju sodelovanja med občinsko kulturno skupnostjo in skupščino občine, predvsem pa zborom združenega dela. Tesnejše bi morale biti sodelovanje med posameznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi, saj vemo, da je delavec v svojih interesih celovit.

Kulturna politika je globoko razredno vprašanje, ki ga ne moremo reševati kampanjsko. Zato je programski koncept tedna Komunist — pospešitev podružbljanja kulture na temelju njenega samoupravnega koncepta in poživitev idejnega boja na področju kulture — razumeti kot permanentno nalogo, ki nima konca.

MAJDA EMERŠIČ

Pred praznikom republike so na osnovni šoli v Kočevju sprejeli v pionirski odred Ljuba Šercerja 154 pionirjev. V kulturnem programu so sodelovali člani lutkovnega krožka in pevski zbor. Foto: France Brus

4. FESTIVAL »REVOLUCIJA IN GLASBA«

TAVANJE IN ODMIKI

Mesta Brežice, Ajdovščina in Zagorje ob Savi so bila tudi letos gostitelji že tradicionalnega festivala Revolucija in glasba. Že ob pripravah smo se seznanili s težavami, s katerimi se srečujejo organizatorji vsa štiri leta. Gre namreč za veliko vprašanje, kaj sodi v program festivala »Revolucija in glasba«. Mnenja so zelo deljena. Nekateri sodijo, da sodi v okvir festivala le glasba, ki je nastala v NOB, drugi se spet zavzemajo tudi za glasbene stvaritve, ki so nastale neposredno po štirih letih boja. Ne nazadnje pa se pojavljajo tudi mnjenja, da sodi v okvir tega festivala prav vsa glasba. Slednji zagovarjajo svoje stališče z vprašanjem, katera glasba pa ni revolucionarna. In organizatorji festivala skušajo nekako plavati med temi mnenji, s tem da so se odločili, naj imajo na ta festival odprto pot stvaritve, nastale v NOB, in tiste, ki našo revolucijo neposredno zadevajo, skupaj z deli, ki so po vsebini vezana na revolucionarno tematiko. Festival ne sme biti le partizanski miting, spodbujati mora k ustvarjalnosti, k novim prijemom v glasbi, povezuje pa naj ju revolucionarna tematika. Torej jasno izražena osnovna ideja, v kateri pa je skritih ničkoliko dilem, ki bremenijo festival s širokim naslovom »Revolucija in glasba«.

Da je temu tako, smo se lahko prepričali tudi ob vsebinski zasnovi letošnjega festivala. Sestavljen je bil kot po navadi iz treh delov. V Brežicah je bil izveden zborovski del, sestavljen iz koncerta mladinskih pevskih zborov in koncerta pevskih zborov odraslih. V Ajdovščini je gostoval operni del festivala, izveden je bil koncertni nastop Opere SNG Ljubljana. Predstavili so se občinstvu z opero Ekvinočij Marjana Kozine. Prav ta del repertoarja kaže, da dejansko še nismo na jasnem, kaj sodi v ta festival. Z opravičili, češ da je opera imela to delo že pripravljeno, se res ne moremo zadovoljiti. Cankarjevega Hlapca Jerneja niso utegnili pripraviti — niti v Cankarjevem letu ne. Ta problem se je pokazal tudi v tretjem delu festivala, ko se je predstavil simfonični orkester RTV Ljubljana z Balkanskimi plesi in Dvoržakovo simfonijo št. 7. Tudi ta program na festivalu Revolucija in glasba je mogoče opravičiti le, če rečemo, da je v vsaki glasbi nekaj revolucionarnega.

Po organizacijski plati je festival uspel. V Brežicah so dosegli več, kot so pričakovali, občinstvo je množično spremljalo prireditev, kar kaže na veliko priljubljenost zborovske glasbe. Drugače pa je bilo v Ajdovščini, kjer so v dvorani zevale neprijetne razprave. Vzrok za to pa ne gre iskati v slabi organizaciji, temveč v operni glasbi, ki je širokemu občinstvu še vedno precej odmaknjena. Podobna podoba se nam je pokazala v Zagorju ob Savi, kjer kljub velikim naporom organizatorjev, da bi pritegnili čimveč publike, dvorana ni bila polna.

Vsebinsko festival letos ni prinesel nič novega. Če izvzamemo krstno izvedbo zborovske skladbe Marjana Gabrijelčiča »Samo milijon« in krstno izvedbo »Kurirčka« Radovana Gobca, vidimo, da se ponavljajo iste pesmi, iste skladbe. Očitna je stagnacija, če ne celo nazadovanje pri repertoarju pevskih zborov odraslih.

In nehote se v teh pravkar minulih prazničnih dneh, ko smo v oddaji ljubljanske televizije lahko prisluhnili tudi revolucionarnim pesmim tržaškega partizanskega pevskega zbora, vsiljuje dovolj jasna misel: ali ni prav ta zbor že v dosedanem in tudi že za prihodnost snujočem repertoarju pokazal, da je zkladnica revolucionarne glasbe zelo velika, le k drugim narodom se je treba ozreti, k tistim, kjer se je revolucionarna pesem rodila v minulih obdobjih ali v sedanjih narodnoosvobodilnih gibanjih.

Festival Revolucija in glasba bo moral najti svojo resnico, če bo hotel nadaljevati svojo začetno pot in sploh zaživeti, tako kot bi moral.

KATJUŠA ROJAC

KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

AVTOMEHANIČNIK SLIKAR

V ljubljanski Avtoemone razstavlja svoje likovne stvaritve slikar Boris Štrukelj. V lepo opremljenem prostoru, kjer so stalno razstavljeni avtomobili, visijo danes še slike. Čeprav nenaavadno, pa vendar učinkovito, saj se prav tu srečajo z umetniško sliko ljudje, ki so jim umetniške galerije, muzeji pogosto zelo oddaljeni. Razstava, ki je bila odprta ob tednu Komunist v občini Ljubljana Šiška, bo postala stalna, kar pomeni korak naprej v uresničevanju gesla Komunist »Človek, delo, kultura«.

Boris Štrukelj je slikar samouk. Po poklicu avtomehaničnik doma pod Šmarno goro. Zaposlen je pri Avtoemone kot šofer. In nič na njemu ne spominja na slikarja pa vendar slika; že od mladih nog je rad slikal.

— Še nisem hodil v osnovno šolo, ko sem začel. Spominjam se, da sem komaj držal svinčnik v roki, ko sem nanašal svoje prve risbe na papir. Veliko sem prerisoval, vse, kar mi je prišlo pod roko. Nato sem se v osnovni šoli srečal v barvah. Vedno mi je bilo risanje v veliko veselje. Učitelj likovnega pouka je to kmalu opazil, puščal je mojim likovnim spodbudam prosto pot, toda ni mi nudil nikakršnega mentorstva. Tako sem ostajal prepuščen sam sebi. Nekaj slik je bilo pohvaljenih, romale so od razstave do razstave in se nazadnje neke izgubile.

Tako je Boris Štrukelj začel svojo pot likovnega samorastnika. In nato je prišel čas velike odločitve. Kam po končani osnovni šoli?

— Lenoba me je pokopala, nisem hotel v šolo. Pa sem se le izučil za avtomehaničnika in pri tem je tudi ostalo. Ves čas pa sem slikal, vse, kar me je pritegnilo. Večkrat se je zgodilo, da sem naletel na motiv, ki sem ga želel prenesti na platno, a bil sem brez pribora. Ko sem prišel domov, je impresija že zbledela.

Kako združujete svoje poklicno delo s slikanjem?

— Svojega poklica nisem nikoli povezoval s slikanjem. To sta zame dva ločena svetova. In pri tem moram tudi vztrajati, kajti ne morem se posvetiti le likovni ustvarjalnosti. Doma imam družino, ki mora od nečesa živeti in tudi sam moram od nečesa živeti.

V salonu Avtoemone je razstavljenih tokrat petnajst slik z različno tematiko. Tihožitja, krajine, človek. Nekatere bolj, druge manj izdelane, skupna pa je poteza mladega likovnika, ki išče samega sebe v izraznosti barv in kompozicije.

— Pred leti sem zahajal v Klub samorastnikov v Ljubljani. Marsičesa sem se tam naučil, toda nisem vztrajal. Vem pa, koliko mi je pomagalo, da mi

je mentor pokazal napake in svetoval, kako naj jih odpravim. In nato je prišel čas, ko bi moral urediti nekaj formalnosti za sprejem v klub. Strokovna komisija je ocenila nekaj mojih del in na podlagi te ocene so mi bila odprta vrata v klub. Toda ko je bilo treba vse dokončno urediti, sem bil odsoten, pozneje pa se nisem več prikazal.

In tako ustvarja Štrukelj sam. V veli-

kih umetnikov ne išče vzornika. Prav da se ne more opredeliti, ker mu je vseč le nekaj slik iz svetovne zakladnice likovnih stvaritev ne glede na to, kdo jih je ustvaril.

— Všeč mi je Picasso zaradi spremljivosti, ki veje iz njegovih del. Tista razgibanost, raznovrstnost v stilu ustvarjanja mi je blizu. Sam delam, kot čutim, čeprav se še ukvarjam tudi s prerisovanjem.

Štrukelj je mlad, neznan ustvarjalec. To je šele tretja razstava njegovih del in prva samostojna razstava. Prej je razstavljal v Klubu samorastnikov in nato še v Ajdovščini na skupni razstavi amaterjev. Prav razstava v Avtoemone pa bo prispevala k temu, da bo Štrukelj izstopil iz kroga anonimnosti. Delavci, njegovi tovariši, sprva niso mogli verjeti, da je razstavljenе slike naredil res njihov Boris, njihov šofer. Niso poznali takšnega Borisa. Takšnega Borisa Štruklja — šoferja Avtoemone spoznavamo vsi, ki stopamo te dni v salon Avtoemone in se tu srečamo s slikami samorastnika.

KATJUŠA ROJAC

BELGIJA

Dežela z najvišjimi stroški dela

V zadnjih desetih letih se je konkurenčnost ZR Nemčije v primerjavi z drugimi državami EGS občutno izboljšala. Tako vsaj lahko presodimo po podatkih o stroških dela v industriji držav, ki so članice EGS, v obdobju 1972 do 1975. Kot navaja dokument, ki so ga v Bruslju objavile službe evropske komisije, je pri tem izjema Italija, kjer je padec lire povzročil občutno znižanje izvoznih cen.

Leta 1972 so štiri od šestih držav — članic EGS zaznamovale porast delavskih zaslužkov, pri čemer pa sta izjemi Francija in Italija, kjer so stroški dela dosegali blizu tri četrtine teh izdatkov v ZR Nemčiji in Nizozemski. V evropski deveterici je bil položaj v letu 1975 naslednji: Danska se je pridružila državam z »visokimi« stroški; Francija in Italija pa še vedno dosegata nekoliko nižje mezd in zaslužke nasploh.

Med prvotnimi šestimi članicami EGS je Belgija na prvem mestu, kar zadeva porast delavskih zaslužkov, saj so v tamkajšnji industriji stroški dela v zadnjih štirih letih narasli skupno za blizu 75 %, torej skoraj za 19 % letno. Stroški dela v Franciji in v Luksemburgu so v istem obdobju narasli letno za 17 %, na Nizozemskem za 16 % in v ZR Nemčiji za 11 %. Leta 1974 se je v splošnem povečala stopnja rasti stroškov dela z izjemo ZR Nemčije, kjer so ti stroški rasli počasneje. V letu 1975 je počasnejša rast delavskih zaslužkov značilna za vse članice EGS.

V Italiji je devalvacija lire pripomogla, da so v primerjavi z drugimi državami — članicami EGS stroški dela po letu 1972 počasneje narasli. Velika Britanija pa je po ugotovitvah omenjene analize članica EGS z najnižjimi stroški dela.

NŽ

DEJAVNOST SINDIKATOV V MALIJU

V pričakovanju narodne pomiritve

Narodna zveza delavcev Malija zahteva vključitev sindikatov v procese odločanja v državi in se zavzema za uvedbo odgovorne udeležbe delavcev v upravljanju

Ena najpomembnejših odločitev malijske vlade, ki je prišla na oblast 19. novembra 1968. leta z državnim prevratom, je bila vsekakor sprejetje ustave. Že pred dvema letoma, natančneje 2. junija 1974. leta so prebivalci te velike afriške države z referendumom sprejeli novo ustavo, ki predvideva institucijo predsednika republike in uvedbo ljudske skupščine. Med drugim je določeno, da je mandat predsednika republike omejen na dve obdobji po pet let in da so iz političnega življenja za določen čas izključeni voditelji nekdanjega režima.

Sprejetje ustave označuje začetek nove politične smeri vojaškega odbora za narodno osvoboditev, ki je prišel na oblast z omenjenim udarom, in je odsev uradne želje, da se »vojaki vrnejo v vojašnice in doseže narodna pomiritve«. Eden od ukrepov v tem smislu je bila izpostavitve nekdanjih visokih državnih funkcionarjev oziroma članov strmoglavljene vlade.

Predsednik države Musa Traore je takole komentiral ta sklep:

„Moramo se spomniti, da je bilo obdobje, ki smo ga preživeli, zelo težavno za malijsko ljudstvo in da je težko pozabiti staro jezo. Vseeno pa je bilo treba obrniti novo stran in se soočiti s prihodnostjo, soočiti se z najvažnejšo nalogo države, to je z razvojem. To pa je mogoče doseči samo, če se bodo otroci Malija med sabo pobotali.“

Ustava je predvidevala tudi ustanovitev političnih strank. V nekem poročilu, objavljenem že lani, je bilo rečeno, da bo ustanovljena široko demokratična stranka. Ta obljuba, ki naj bi pripeljala do zbiranja političnih sil okrog odbora za narodno osvoboditev, pa še ni izpolnjena.

V takšnem položaju je praktično edina organizirana politična sila sindikat — konkretno ali uradno Narodna zveza delavcev Malija UNTM. Ta organizacija — njeno delo so obnovili pred dvema letoma — ima zelo pomembno vlogo v notranjem življenju, osnovno dejavnost pa je usmerila k dvigu politične zavesti in izobraževanju delavcev, zlasti v državnem sektorju.

Že v sredini lanskega leta je UNTM sprejela resolucijo, ki zahteva vključitev sindikatov v procese odločanja v državi. Sindikati so ob tej priložnosti tudi posebej poudarili potrebo po boljšem upravljanju z državnimi podjetji ter terjali reorganizacijo prometa in boljše stanovanjsko politiko.

Po mnenju sindikatov je zlasti pomembna uvedba »odgovorne udeležbe delavcev v upravljanju.« To vprašanje za zdaj še ni teoretično dobro obdelano, zagotovilo pa naj bi varnost zaposlovanja in mezd, izboljšanje delovnih možnosti ter zadovoljitev kolektivnih in posamičnih potreb delavcev. V kasnejši etapi predvideva

UNTM razširitev »odgovorne udeležbe« na delitev in določanja poslovnih prioritet podjetij.

Da bi sindikati te namere uresničili, so se lotili krepitev sindikalnih organizacij v podjetjih in ustanovah. Sindikati se bodo zavzeli tudi za akcije na podeželju, saj 90 odstotkov ljudi živi na vasi. Prvi pogoj za uresničitev teh načrtov pa sta nadaljnja gospodarska rast in premagovanje neugodnih naravnih možnosti, ki so doslej zavirali hitrejši razvoj Malija. Povsem jasno pa je, da znaten prispevek pričakujejo tudi od narodne pomiritve, pri čemer malijski funkcionarji v zadnjem času zelo vztrajajo.

V. VUGDELIČ

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Na obisku v Jugoslaviji je bil predsednik ministrskega sveta evropske gospodarske skupnosti Max van der Stoep. S predsednikom ZIS Džemalom Bijedićem in drugimi jugoslovanskimi predstavniki se je pogovarjal o možnostih za nadaljnjo krepitev gospodarskega sodelovanja med Jugoslavijo in zahodnoevropsko deveterico in o odpravi težav pri tem sodelovanju, zlasti pa visokega jugoslovanskega primanjkljaja v trgovinski menjavi s članicami EGS. Ob koncu obiska so podpisali skupno izjavo, ki med drugim konkretneje določa možna področja sodelovanja. V jugoslovanskih uradnih krogih ocenjujejo obisk Van der Stoela kot pomemben mejnik v odnosih med Jugoslavijo in EGS ter kot spodbudo za širjenje in poglobljanje sodelovanja, ki je v obojestransko korist.

Generalni sekretar avstrijskega zunanega ministrstva Alois Reitbauer je jugoslovanskemu veleposlaniku na Dunaju izročil noto avstrijske zvezne vlade z manjšinskimi vprašanji. Gre za avstrijski odgovor na noto jugoslovanske vlade z dne 11. novembra letos, s katero je Jugoslavija pred zloglasnim preštevanjem manjšin (ki se je končalo s popolnim polomom) protestirala zavoljo neizpolnjevanja 7. člena avstrijske državne pogodbe in zavoljo poskusov Avstrije, da bi jo enostransko revidirala. Vsebinska avstrijske note še ni znana.

Sovjetski partijski voditelj Leonid

Brežnjev je pozval novo ameriško administracijo, ki bo začela svoje delo po prihodu novega predsednika Jamesa Carterja v Belo hišo, naj stori vse za izboljšanje dvostranskih odnosov. V pogovoru s številnimi ameriški trgovskimi in poslovnimi ljudmi, ki sodelujejo na četrtem zasedanju sovjetsko-ameriškega sveta za trgovsko-gospodarsko sodelovanje, je Brežnjev opozoril tudi na diskriminacijo, ki obstaja v trgovinskih odnosih med državama, ker ZDA zahtevajo izselitev določenega števila Židov iz Sovjetske zveze, da bi te državi dale položaj z največjimi ugodnostmi.

Dosedanji mehiški predsednik Luis Echeverria Alvarez je izročil dolžnost novoizvoljenemu predsedniku Joseju Lopezu Portillo, ki bo naslednjih šest let vodil Mehiko. Portillo je v prvem govoru pozval rojake, naj se oprejo na lastne sile, hkrati pa je opozoril na potrebo po večjem izvozu in izravnavi deficita v plačilni bilanci ter se zavzel tudi za mednarodno solidarnost in sodelovanje z državami v razvoju.

Politični komite generalne skupščine ZN je pozval vse države Bližnjega vzhoda, naj se na podlagi vzajemnosti vzdržijo nadaljnjega proizvajanja jedrskega orožja in oskrbe z njim, da bi to območje spremenili v področje brez jedrske oborožitve. Resolucijo so predlagali Egipt, Iran in Kuvajt, med glasovanjem pa ji nihče ni nasprotoval.

V. B.

kdo je kdo

VALERY GISCARD D'ESTAING

francoski predsednik

»Pred vojno in še v začetku petdesetih let je Francija dajala podobo družbe, ki je hkrati razvita in tradicionalna. V 25 letih je nekakšen orkan prizadel ta mirni svet. Revolucija, močnejša od vseh političnih revolucij, je bila izvedena v francoski družbi in je prizadela vse strukture: družino, šolo, univerzo, cerkev in navade. Povzročila jo je kombinacija treh dejavnikov: doslej neverjetna gospodarska rast, množično širjenje izobraževanja in stalno poseganje audiovizualnih sredstev v življenje posameznikov.«

Tako je spremembe v francoski družbi opisal predsednik Valery Giscard d'Estaing v svoji knjigi »Francoska demokracija«, ki je izšla sredi letošnjega oktobra. V knjigi, ki je vzbudila široke razprave, je Giscard razčlenil svoj načrt francoskega razvoja in zapisal, da je to načrt »o sodobni demokratični družbi, liberalni po pluralistični strukturi vseh svojih organov oblasti, napredni po visoki stopnji gospodarskega učinka, družbeni združitev in kulturnem razvoju.«

Seveda je vprašanje, ali se bo ta načrt uresničil, saj je zasnovan na ohranitvi kapitalističnih družbenih odnosov, medtem ko se v francoski družbi nezadržno krepi politični vpliv levih sil, socialistov in komunistov, ki svoje načrte za francosko prihodnost kujejo z drugačnih izhodišč, na socialističnih odnosih.

Sicer pa so se nasprotja med politikom predsednika Giscarda in pogledi francoske levice pokazala že ničkolikokrat pa tudi na volitvah v maju 1974 leta — po smrti prejšnjega predsednika Georgesa Pompidouja. Dotedanji finančni minister, ekonomski stra-

teg francoskega kapitalizma Giscard d'Estaing je premagal kandidata združene levice, socialističnega prvaka Mitteranda s prednostjo 423 tisoč glasov, s 50,8 odstotka glasov, in se za sedem let vselil v Elizejsko palačo.

V. BARABAŠ

ABC odnosov v kolektivu

Manija odpovedovanja

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

So ljudje, ki skoraj vsak pogovor v službi sklenejo: »Če ne bo tako, kot jaz hočem, bom dal po odpovedi!« In ker vedno le ni tako, kot bi hotel posameznik, odpovedi nikoli ne zmanjka. Seveda pa to niso prave odpovedi, temveč takšne, ki »lebdijo v zraku« in ki redko prispejejo v prave roke in na pravo mesto. Njihov namen je predvsem zbujanje pozornosti, poskus pritiskanja na nekatere, doseganje različnih ciljev itd.

Sodelavci se po navadi vznemirijo, kadar slišijo o odpovedi, zlasti če gre za dobroga delavca. Vsak po svoje razlaga in razume, zakaj je do odpovedi prišlo: kaj bomo zdaj, ko najboljši odhajajo, saj pri nas tako in tako ne more nihče vzdržati — do druge skrajnosti: naj kar gre, pri nas je treba delati, on (ali ona) pa vemo, kakšen je...

Upravičenim ali neupravičenim zahtevam — ali pa to okolje reče, naj »tisti« kar gre, če misli, da mu bo drugje bolje. V takšnih primerih tisti, ki odpoveduje, svojo odpoved prej ali slej umakne. Odpoved kot metoda urejanja medsebojnih odnosov pa sodi med najslabše. To sicer povsod vedo, vendar je kljub temu vzdušje še vedno ugodno za različno manevriranje in izsiljevanje. Pred nedavnim smo obravnavali primer akviziterke, ki praktično odpoveduje vsak mesec. Ker je dobra delavka (podjetju »prinaša veliko denarja!«, so jo vedno preprosil, da je odpoved umaknila. Omenjena akviziterka pa je vsakič kaj pridobila. Odpovedala je, ker ni bila šef oddelka. Postala je šef. Odpovedala je potem, ker ni hotel njen kolega drugam. Kolega so premostili. Uživala je, ko so delali nov pravilnik za delitev OD, češ zdaj bo pa ta lenuh (kolega, ki ga ni marala) že videl. Toda — pomislite, tudi

njen ni šlo več tako dobro pri poslu. Odpovedala je, ker je dobivala OD po pravilniku, bili pa so majhni, ker ni nič delala. Na hitro se je poznamala drugod, če bi jo vzeli. Nikjer niso pokazali kakšnega navdušenja in svojo (kdo ve katero že) odpoved je umaknila. V mesecu dni se ji je posrečilo, da je izpolnila svoj letni plan in potem spet grozila z odpovedjo, ki pa je ni bilo. Zadnje tri mesece je potem ni bilo blizu, češ svoj plan (kakšen plan za vse leto je to, če ga nekdo lahko izpolni v enem mesecu?) sem izpolnila, meni letos ni treba več delati!

Tako kot je počasi vsaka mera polna, je bilo dovolj vsem v kolektivu. Doslej so prosili tovarišico vedno znova in znova, naj umakne svojo odpoved, zdaj ji je izročil odpoved kolektiv.

In pomislite, novi akviziter dela še bolje. Ne dela pa zdah, zaradi katerih je kolektiv nenehoma bolela glava.

Prenehanje dela nosečnici med poskusnim delom

VPRASANJE:

Prosim za odgovor o zelo perečem vprašanju. Zanima me namreč, ali je nosečnica zaščitena v času, ko je na poskusnem delu. Mene so v poskusni dobi odpustili z obrazložitvijo, da ne ustrezam zahtevam delovnega mesta.

C. L. KAMNIK

Odgovor:

V primerih, ki jih določa samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih, se delavci v temeljni organizaciji združenega dela lahko prepričajo o strokovnih in drugih delovnih sposobnostih delavca, ki se prijavi na prosto delovno mesto, še preden sprejmejo sklep o njegovi izbiri. Na podlagi poprejšnje privolitve in v

primerih, ki jih prav tako ureja samoupravni sporazum, je lahko delavec na poskusnem delu, vendar le določen čas, kolikor je potrebno, da pokaže svoje sposobnosti. Poskusno delo lahko traja največ tri mesece. Tistemu delavcu, ki ne opravi uspešno poskusnega dela, preneha lastnost delavca v združenem delu z dnem, ko poteče rok za pritožbo na sklep

o prenehanju dela, katerega osnova je pisarna ocena o uspehu poskusnega dela.

Če je v vašem primeru pisarna ocena poskusnega dela opravičena, oziroma, če je komisija, ki je spremljala vaše delo, podala negativno mnenje objektivno, je bil na tej osnovi lahko sprejet sklep o prenehanju dela, čeprav ste tedaj pričakovali otroka.

kupon § PRAVNIK SVETUJE

NAMESTO KOMENTARJA

Stanovanja predraga za zasebnike

Tretjina stanovanj je dražja od 7000 din za kvadratni meter — Prodaja upada, zato bo treba poseči po ukrepih za pritegnitev zasebnega denarja v stanovanjsko gradnjo

V letošnjem prvem polletju je bilo v naši republici prodanih 3110 stanovanj, ki jih gradimo za trg, ali za blizu 300 stanovanj manj kot v enakem obdobju lani. Zasebniki so kupili 14,5 % stanovanj, nekaj manj kot pred leti. Koristne površine vseh prodanih

stanovanj je bilo prav tako za 10 % manj kot v enakem obdobju lani, tako da je povprečna površina stanovanj znašala blizu 60 kv. metrov.

Poprečna pogodbena prodajna cena stanovanj za trg je bila v prvem polletju letos 6669

din za kvadratni meter stanovanjske površine ali za 23 % višja od cene v prvem polletju leta 1975. Poprečni stroški graditve so se namreč letos povečali za 21 %, le-ti pa predstavljajo pretežen del v strukturi skupne pogodbene prodajne cene stanovanj, in sicer blizu 82 %.

Poprečne pogodbene prodajne cene stanovanj so bile v posameznih mestih Slovenije zelo različne in so se gibale od 7531 din za kvadratni meter v Trbovljah, kjer so tako najdražje prodali vseh 69 stanovanj za trg, pa do 6484 za kvadratni meter v drugih mestih Slovenije. V Mariboru so prodali 96 % stanovanj po cenah, ki so presegle 7000 din za kvadratni meter, v Ljubljani je bilo takih stanovanj 60 %, v Sloveniji pa 35 %. V Celju, na Jesenicah in v Kopru pa cena za kvadratni meter stanovanjske površine ni presežala 7000 din.

Zaradi močnejše usmerjenosti v usmerjeno gradnjo v stanovanjski politiki se je v zadnjih dveh letih zmanjšala graditev stanovanj za trg in s tem tudi

njihova prodaja. V prvem polletju letos je bilo prodanih v državi kar 40 % manj stanovanj kot v enakem obdobju lani, v Sloveniji za 10 % manj, na Hrvaškem in v Srbiji, kjer je gradnja za trg prav tako močna, pa za 60 % manj. Poprečno je prešlo v državi v zasebno last 10 % stanovanj, proizvedenih za trg, v Makedoniji 60 % vseh, v BiH pa samo dvoje stanovanj.

Pogodbena prodajna cena se je letos v primerjavi z lanskim povečala v državi v poprečju za 14 %. Najbolj so se podražila stanovanja za trg v Makedoniji, najmanj pa na Hrvaškem, kar potrjujejo tudi podatki o stroških graditve po republikah. Iz teh podatkov sledi, da cene stanovanj zelo naglo naraščajo, kar znižuje delež zasebnikov v strukturi kupcev. Pri oblikovanju stanovanjske politike bo treba to dejstvo vsekakor resno upoštevati, sicer se bo število čakajočih na stanovanja v družbenem lastništvu še naprej naglo povečevalo.

O. V.

LJUBLJANA:

Dogovor o gradnji avtocest

Predstavniki sekretariatov za promet iz Slovenije, Srbije, Hrvaške, Makedonije in Vojvodine so se že dogovorili o gradnji najpomembnejših delov avtoceste Bratstvo—enotnost. Tako naj bi vsaka republika gradila najprej tisti del avtoceste, ki je sedaj najbolj obremenjen in potemtakem pomeni ozko grlo za promet ali pa je za vožnjo najbolj nevaren. To so deli avtoceste: Zagreb — Okučani, Beograd — Batočina, Jovanovička

Reka — Deligrad, obvoznici okoli Niša in Ljubljane, cesta Naklo — Kranj — Ljubljana, predor skozi Karavanke, Kuzmin — Dobanovi, Skopje — Titov Veles in Kumanovo — Skopje. Vse te dele avtoceste naj bi dokončali do konca leta 1980. Zatem se bodo, kot je že napovedano, pristojni organi republik in pokrajini dogovorili, kateri novi deli naj bi dobili prednost.

V. O.

BODOČA SOZD FRUKTA — DELITEV DELA IN USKLAJEN RAZVŌJ

Združitev razdrobljenega gospodarstva

Na severnoprimorskem območju nastaja nova SOZD, ki bo povezala razdrobljeno proizvodnjo in predelavo kmetijstva, trgovino in gostinstvo

Te dni v temeljnih organizacijah združenega dela v kmetijsko proizvodnih in predelovalnih ter v trgovinskih delovnih organizacijah delavci razpravljajo o samoupravnem sporazumu o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela Fruktu s sedežem v Ajdovščini. Nova gospodarska grupacija pomeni poleg združevanja gospodarstva tudi novo kakovost samoupravnih odnosov v celotni regiji, zlasti pa je korak naprej v delitvi dela in programiranju ter skupnem vlaganju v nove proizvodne zmogljivosti.

SOZD Fruktu bodo sestavljale, seveda bodo o tem rekli zadnji besedo neposredni proizvajalci,

naslednje organizacije združenega dela: Fructal-Alko, Mlinotest, KZ Goriška Brda, Kmetijski kombinat Vipava, Primorje Gorica. Poleg njih bodo v SOZD pristopile nove delovne organizacije, ki bodo nastale po reorganizaciji podjetij Primorje eksport, Gorica in Mesne industrije Primorske ter Majevice-produkta iz Čelicev v Bosni.

Reorganizacija je že zdaj prinesla nekatere spremembe: iz ajdovskega Mlinotesta se je izločila TOZD trgovina Hubelj in se pripojila k Primorje Gorica, ki bo skrbelo za skladišča razvoj trgovine na vsem območju, ko se bo pridružil tolminski Alpkomerc; novogoriško Pecivo bo odsej poslov-

valo v sklopu Mlinotesta. Reorganizacija je bila potrebna zaradi delitve dela in smotnejše proizvodnje. Tako sta se iz Primorja izločila tudi Ceport, ki bo deloval kot samostojna avtoprevozniška delovna organizacija in idrijska Čipka; Motoremont pa se bo pridružil sorodni delovni organizaciji Vozila Gorica.

Klavniška industrija se bo po konceptu Fruktu združila in iz sedanjih štirih klavnic bo nastala ena, ki bo predelovala skoraj 85 odstotkov vsega mesa na Primorskem; boljše bo tudi sodelovanje s kmetijskimi proizvajalci. Za take odnose bo skrbel tudi Kmetijski kombinat Vipava, ki že ima svojo temeljno

organizacijo z vsemi potrebnimi strokovnimi službami za kooperacijo s kmeti.

Sedanja temeljna organizacija novogoriškega Primorja — Primorje eksport bo kot samostojna delovna organizacija opravljala vse izvozno uvozne posle za članice SOZD Fruktu, poleg tega pa bo tako kot doslej opravljala svojo redno dejavnost.

Doslej se v SOZD ni vključilo tudi gostinstvo, ki je na severnem Primorskem zelo razdrobljeno, vendar računajo, da se bodo sedanje gostinske organizacije uspele do konca marca prihodnjega leta reorganizirati in urediti samoupravne odnose v skladu z načeli zakona o združenem delu. Tako urejene naj bi se pridružile novi grupaciji, ki bo imela vedno odprta vrata za vsa nadaljnja povezovalja.

Zanimivo je, da so bile kmetijske zadruge v okolici Čelicev v Bosni takoj pripravljene vključiti se v SOZD in so se tudi primerno samoupravno organizirale. Še vedno pa bo v Čelich deloval kot temeljna organizacija Frigos, ki že sedaj uspešno posluje v OZD Fructal Alko.

M. HOŽIČ

RAZPLET V INDUSTRIJI VOLNENIH IZDELKOV VOLNI V LAŠKEM

Kam s 150 delavkami?

Volna bo postala TOZD mariborske MTT — Težave z zaposlovanjem delavk, za katere v Volni ne bo več dela

Industrija volnenih izdelkov Volna v Laškem, delovna organizacija, kjer je zaposlenih kakih 400 delavcev, pretežno priučenih tekstilnih delavk, je ves čas po združitvi iz dveh manjših predvojnih tekstilnih tovarnic gospodarila na meji rentabilnosti. Finančne podpore, s katerimi jim je od časa do časa priskočila na pomoč laška občina, so samo zamegljevale brezizhodni položaj, ki se je iz leta v leto bolj zaostroval, kolektiv pa je še naprej životarl na dnu lestvice jugoslovanske volnarske industrije. Napačna poslovna politika, menjavanje vodstev, polovičarski sanacijski ukrepi so pripeljali podjetje na rob propada, do meje stečaja.

Nekaj mesecev je tega, kar je sanacija laške Volne prevzela slovenska gospodarska zbornica, da bi našla rešitev za delovno organizacijo, ki je prvo poletje letošnjega leta zaključila s petnajstimi milijoni izgube, v skladiščih pa hrani še za trikrat toliko vrednost zalog. Ugotovili so, da je edina možnost v skrčitvi oziroma v preusmeritvi proizvodnega programa, s tem da se Volna vključi kot temeljna organizacija v katero od slovenskih tekstilnih podjetij. Z izdelki, kot jih proizvajajo v Laškem, sta namreč tako slovenski kot jugoslovanski trg, že tako zasičena, da kolektiv Volna, na njem nima kaj iskati.

Izkazalo se je, da je edina slovenska tekstilna organizacija,

ki je pripravljena priključiti laško Volno, Mariborska tekstilna tovarna, vendar le v primeru, če se laški volnarji povsem prilagodijo njihovem razvojnemu programu, se preusmerijo v solo predilnico, ki bo nadomestila Otiški vrh, pokrijejo nastale izgube in odпустijo kakih sto petdeset priučenih delavk. Ker so bili edini, ki so se jih »usmili-li«, z novim letom pa podjetju grozi stečaj, Laščanom ni preostalo drugega, kot da so pristali na integracijo, razmere doma pa uredili do začetka aprila, ko bo na vrsti referendum o priključitvi k MTT.

Kolektiv volne mora torej pokriti nastalo izgubo dvajsetih milijonov dinarjev, ki pa se bo do konca sanacije nedvomno še

precej povečala. Vendar ob dilemi, ali likvidacija ali pomoč pri urejanju finančnih težav, kakršno so postavili pred celjsko podružnico Ljubljanske banke, bančniki skorajda niso imeli kaj oklevati. Bolje tvegati kot odplačevanje glavnice in obresti imajo vsaj upanje, da bodo denar, čeprav razvrednoten z inflacijo, nekoč dobili povrnjen.

Pomoči od zunaj pa v Laškem ne morejo iskati ob drugem, mnogo težjem problemu. Kako prekvalificirati in zaposliti delavke, ki so leta in leta vztrajale za dotrajanimi statvami, zaupljivo prepričane, da bodo tudi za njihovo podjetje nastopili boljši časi. Sto petdeset ali celo več jih bo ob integraciji ostalo na cesti. Mlajše bo močno priučiti na druga delovna mesta, jih zaposliti v zdraviliški restavraciji in kuhinji, morebiti v radeški Kori ali v Papirnici in drugje v občini, kjer bodo pri zasedbi novo odprtih delovnih mest imele brez-pogojno prednost. Vendar jih bo nedvomno še vedno ostalo nekaj, ki bodo morale plačevati ceno za napake drugih. J. SEVER

POSTAVITVI NOVE HLADNE VALJARNE NA JESENICAH NA ROB

Temelj razvoja predelave

Kvalitetnih vrst pločevine skorajda ne bo treba več uvažati — Investicija, ki razširja pomen Železarne Jesenice na domačem trgu, predelovalni industriji pa omogoča hitrejši razcvet

Eden največjih dosežkov združenega dela v minevačem letu je nedvomno nova hladna valjarna na Jesenicah, »po proizvodni zmogljivosti osrednja v Evropi, po izboru izdelkov optimalna, po tehnologiji pa najmodernejša«, kot je na slavnostni otvoritvi dejal magister Peter Kunc, glavni direktor jeseniške železarne. Njen pomen nedvomno ni samo v povečevanju gospodarske moči slovenskih železarn, ker bo vrednost celotnega prihodka že v prihodnjem letu (računano po letošnjih cenah) presežala 1,5 milijarde dinarjev, in v tem, da bo jeseniška železarna postala celovitejši ponudnik izdelkov črne metalurgije na domačem in tujem trgu. Prav gotovo pa je najpomembnejše, da bo lahko domača predelovalna industrija doma kupovala včasih že kritične izdelke na trgu ne le zavoljo kakovosti in cen, pač pa tudi zavoljo precej manjšim količinam in da bo to omogočilo njen hitrejši razvoj.

Nova valjarna bo sicer s svojimi 70 tisoč tonami mehke pločevine pokrivala samo kakih deset odstotkov potreb domače predelovalne industrije (če ne štejemo 30 tisoč ton pločevin iz stare hladne valjarne), bo pa seveda za prav toliko tisoč ton zmanjšala uvoz in predelovalni industriji prihranila precej milijonov dolarjev. Ob

tem pa bo s 30 tisoč tonami dinamno pločevine v celoti zadovoljila domače potrebe in s 15000 tonami nerjavnih trakov kakih 80 odstotkov potreb domače predelovalne industrije. Kupcev torej glede na kakovost pločevine, ki jo obetajo na Jesenicah, ne bo zmanjkalo. Že samo Gorenje, ki letno porabi okoli 60 tisoč ton mehke pločevine, bi lahko odkupilo skoraj vso proizvodnjo z Jesenic (sedaj je dogovor o odkupu 20 tisoč ton).

Vsekakor pa bodo v Gorenju radi posegli po nerjaveči pločevini, ki jo potrebujejo za pomivalna korita, kadi, bobne za pralne stroje itd. ter po dinamno pločevini za tovarno elektromotorjev Sever v Subotici. Vse količine teh vrst pločevin je namreč Gorenje doslej uvažalo, nam je povedal pomočnik generalnega direktorja Karol Karner in dodal da bodo lahko prihranili precej deviznih sredstev. Vsekakor pa domačo predelovalno industrijo poleg cene pločevine zelo zanima tudi kakovost, kajti doslej vsaj pri dekapi-rani pločevini iz domačih virov — skopska železarna — s kakovostjo niso bili zadovoljni in so morali kljub domači proizvodnji uvažati več, kot bi bilo potrebno. Moderna tehnologija in železarska tradicija Jesenic seveda tem upom dajeta oporo.

R. B.

BEOGRAD:

MANJŠE IZGUBE

Ob koncu prvega polletja letos je imelo v Jugoslaviji 9.927 TOZD izgube. Tri mesece pozneje, ob koncu septembra, pa je imelo izgubo še 6.446 TOZD. Ob koncu junija so znašale izgube 35,8 milijard, ob koncu septembra pa 28,8 milijard dinarjev. Do konca junija so bile izgube sedemkrat večje kot na dan leto poprej, ob koncu septembra pa 4,5-krat večje. V TOZD, ki so poslovale z izgubo, je bilo v juniju zaposlenih milijon 900 tisoč delavcev, v septembru pa milijon 385 tisoč.

V. O.

Železniško gospodarstvo Ljubljana NOČNI SKOK

Blago, ki ga danes oddate za prevoz, vam čez noč prepeljemo do namembne postaje in ga naslednji dan v dopoldanskih urah izročimo prejemalemu.

Danes prevzeto — jutri izročeno blago

PIŠE: DR. JANEZ RUGELJ

ZDRAVLJENJE
IN REHABILITACIJA
ALKOHOLIKOV

Pri nobeni drugi bolezni se ne srečujemo s toliko nejasnostmi in neznanjem ter zmotnimi predstavami o zdravljenju kot pri alkoholizmu. Tisti, ki nima neposrednega vpogleda v rehabilitacijo alkoholikov, si težko predstavlja številne postopke med dolgoletnim zdravljenjem.

Zato bomo v tem poglavju opisali kompleksno socialno psihiatrično

reakcije. Ko se »odloči«, da bo spet pil, po navadi pravočasno preneha jemati Tetidis.

Alkoholiku lahko pomagamo s pomirili, da laže prestane abstinenco krizo v prvih dneh treznosti. Pozneje, med pravim zdravljenjem, pa pomirila ne sme jemati, ker onemogočajo realno doživljanje, ki ga, v ugodnih zunanjih okoliščinah, motivira, da se začne spreminjati. Abstinenca še ni zdravljenje, kajti tudi trezen alkoholik je osebnostno spremenjen.

S sodobnim zdravljenjem alkoholizma mislimo na skupinsko družinsko zdravljenje. Alkoholiku lahko

bolj socializiranim vedenjem in uvidevnostjo za svoje dejansko stanje v skupini zdravljenih alkoholikov zbuja vsaj čustvo naklonjenosti, pozneje pa tudi tovarštva in prijateljstva. Kasneje, včasih pa tudi že takoj, bo zbuja podobna čustva pri svojcih. Če ga skupina ne bo sprejela, je prav malo možnosti, da bi zanj še kdo zares poskrbel.

Svoj odnos do alkoholika (pa tudi do alkohola in alkoholizma) morajo spremeniti tudi družinski člani in delovni tovariši, zato morajo biti na primeren način vključeni v proces zdravljenja. Spremeniti pa se ne morejo kar tako, ker alkoholiku ne zaupajo, saj je tisočkrat prelomil obljubo, da ne bo več pil in da se bo uredil. Če alkoholik ne bo postal drugačen, tudi okolje ne bo spremenilo svojega odklonilnega odnosa do njega. Pravzaprav je v terapevtskem procesu treba doseči vzajemno in hkratno spreminjanje tako alkoholika kot njegovih svojcev in sodelavcev.

Če omenjenega med zdravljenjem ne dosežemo, bo alkoholik še naprej osamljen in odtujen, nihče ga ne bo imel rad. Stisko zaradi občutka osamljenosti in izrinjenosti iz družbe pa bo lahko premagal samo s ponovnim pitjem, torej, z recidivo.

POTUHA
VSE UNIČI

Iz tega sledi, da morajo pri zdravljenju (in pozneje pri rehabilitaciji) alkoholika na primeren način sodelovati:

— Člani njegove družine, po navadi prek ključnega družinskega člana (ki je najpogosteje zakonec), tako da mu stojijo ob strani, ga spodbujajo in obenem vztrajajo pri svoji zahtevi, da se res zdravi in vključi v program rehabilitacije.

— Člani njegove delovne skupine z razumevanjem, spodbudami in zahtevami po redu, točnosti, delovni učinkovitosti, poklicnem izobraževanju in vključevanju v samoupravne družbene procese.

— Skupina zdravljenih alkoholikov in njihovih svojcev v ambulanti ali v bolnišnici, ki bodo novemu članu pomagali, če jih bo znal terapevt motivirati.

— Klub zdravljenih alkoholikov, ki bo svojo vlogo odigral odvisno predvsem od stopnje angažiranosti in znanja terapevtov v klubu.

Če zahteve po rehabilitaciji v družini in delovni skupini usahnejo, torej če dobi alkoholik »potuho«, so skupina in klub — pa tudi terapevt — po navadi brez moči.

Prihodnjic: Lov za zamujenimi leti

STANOVALCI NA PREPIHU

Mučno življenje dveh družin v stari zgradbi na Vodnikovi cesti v Ljubljani — Zakaj so stanovalcem odklopili vodo in elektriko, medtem ko v pritličju obratuje tovarna — Kdo naj pomaga delavskim družinam, katerih kolektivi ne premorejo denarja niti za nujni solidarnostni delež

Pritisk mladih ali starejših družin, ki že nekaj let potrpežljivo čakajo v Ljubljani na stanovanja, je edinstven v Sloveniji. Če k temu še dodamo, da ima Ljubljana z barakskimi naselji in dotrajanimi stanovanji v starem delu mesta, v Mostah in na Viču velike zadrege, s katerimi se otepa že več kot deset let, je ta slika še popolnejša. Trde, da je bilo samo lani v Ljubljani 7.800 gospodinjstev več, kot pa mesto premore stanovanj. Kje živijo te družine? Kako živijo? Dve izmed njih smo obiskali v stari stavbi nasproti Galetove graščine na Vodnikovi cesti.

Z DEŽJA POD KAP

Zdaj tridesetletni FEHMO ADROVIČ iz črnogorskega plemena Adrovičev, vas Vrbiče pri Ivgradu, je pred enajstimi leti prišel za tovariši v Slovenijo, ker je slišal, da se tu bolje zasluzi. Prvo zaposlitev je dobil v ljubljanski klavnici, potem pri ljubljanskih mlekarnah, po šestih letih se je zaposlil pri Žitu, zdaj pa dve leti dela pri Vegi. Pred šestimi leti je iz rodne vasi pripeljal ženo Nadiro ter pri sorodniku našel streho nad glavo. Sorodnik je stanoval v

jenje o lepem življenju je že zdavnaj splahnelo. Potem sem izvedel, da je v Vodnikovi ulici prazno stanovanje,« pripoveduje Fehmo, medtem ko s sekuro lušči debel hlood. Gre za staro, razpadajočo zgradbo, ki se je obdržala med novimi stanovanjskimi blokji ob Vodnikovi cesti. Pred dnevi so delavci gradbenega podjetja Standard zgradbi iztrgali še okna in okvirje, pode in nekatere vmesne stene. Spodaj v pritličju zgradbe, še brnijo stroji kolektiva Helidon. Le na podstrešju sta ostali dve sobici, kjer pred mrazom in nepoklicanimi stanovalce varujejo vrata.

»Ko sem odkril to hišo, mi je srce kar poskočilo. V vsej zgradbi je živelo le še nekaj družin. Takoj sem odhitel po ženo in najino borno imetje, pobasal otroke in se vselil. Vem, da to ni bilo zakonito, toda kaj bi naj drugega. Razumite, da imam tri otroke, najmanjši bo zdaj star leto dni. Nekje smo morali živeti...«

TUJCI NA TUJEM

Medtem ko so se pri Standardu komaj ovedli, kako in kaj, so imeli v stari stavbi, odrejani za rušenje, že dve družini. Fehmo je vest o prazni hiši povedal še ATIFU

Razbita okna, iztrgani okviri, odklopljena električna napeljava in voda, oblika prisile, da bi se nezaheleni stanovalci stare »hiše« sami izselili.

sobici in kuhinji, z ženo sta imela pet otrok. Ko je Fehmijeva žena ugotovila, da pričakuje otroka, je bilo treba misliti na drugi dom. »Lahko si predstavljate, kako smo živeli. Njih pet in midva. Od pritiskanja na različne kljuke sem že čisto otopel, sanjar-

ADROVICU, ki je zaposlen v Velani. Ta je s sabo pripeljal SABAHETO, s katero živi in ki je bila takrat noseča. Potem se je začel boj za izpraznitev stanovanj.

Najprej je šlo za prepričevanja, potem za pretnje, nato za deložacijo, toda Adroviča sta vse to zadržala do letošnje jeseni.

»Vemo, da naše početje ni bilo zakonito, toda kam naj grem z otroki? Vse smo poskusili. Bili smo na šišenski občini. Tam je v službi tudi moja žena kot snažilka, bili v podjetju, kjer sem zaposlen. Vem, nisem še dovolj dolgo v kolektivu, poleg tega nekaj tovarišev že več let potrpežljivo čaka na stanovanja in ima prednost, tudi Standard ni dolžan, da nas trpi v svoji zgradbi. Toda vendarle, spodaj je obrat Helidona. Dokler ta normalno obratuje, nam ne bi bilo treba odklopiti vode in elektrike. Pred dnevi so delavci Standarda iztrgali vse podboje in okenske okvire, razbili vmesno zidovje. Zakaj niso pustili, da bi nas in naše otroke obvarovali vsaj mraza. Ko sem bil pri referentu za stanovanja, me je nagnal po stopnicah in vrzel iz pisarne. Pred dnevi so prišli, da bi nas postavili na cesto, vendar je k sreči nekdo z občine to preprečil. Tako smo še vedno tu. Razmere so nevdržne, krhajo se tudi odnosi med nami zakonci, sam sem malodušen...«

»Ne strinjam se z načinom, kako sva z rojakom prišla v to hišo,« pravi 25-letni Atif Adrovič, »to sicer zveni hinavsko, vendar je bilo dejansko storjeno v obup. Zaradi teh razmer sem izgubil sedem mesecev starega sina. Žena je zdaj vdrujo noseča. Kakšno je življenje tu v zgradbi brez vrat in oken, vode in elektrike? Kaj lahko pričakujemo od jutri? Resnici na ljubo vam povem, da bi nas že davno vrgli na cesto, če bi bili Slovenci. Tako pa nas je obvarovala druga narodnost. Toda to ni rešitev. Možnosti imamo majhne. Na pomlad se bo tudi Helidon izselil, potem bodo zgradbo porušili. Kam bomo šli? Ne vem. Če mi še ta otrok umre...«

J. SEVER

ŽELIMO RESNIČNO
ZATRETI ALKOHOIZEM (IV.)

Tablet proti pijanstvu — ni!

Ne poznamo zdravil, s katerimi bi lahko uspešno zdravili alkoholizem — Kaj je metoda prof. dr. Vladimira Hudolina — Alkoholik v trenutku, ko razmišlja o zdravljenju, nima prijateljev, razen pivskih bratcev

obravnavo alkoholikov, ki jo je leta 1964 na Hrvaškem uvedel prof. dr. Vladimir Hudolin, mi pa smo to metodo leta 1971 prenesli v Slovenijo in jo prilagodili našim posebnostim. Ta metoda je razširjena po vsej Sloveniji, saj so družbeno rehabilitacijo alkoholikov prek klubov zdravljenih alkoholikov sprejele vse slovenske občine. To je edini sistem zdravljenja alkoholikov, ki je podrobno opisan v slovenski strokovni in poljudno-znanstveni literaturi.

ČLOVEK
BREZ PRIJATELJEV

Ne poznamo zdravil, s katerimi bi lahko uspešno zdravili alkoholizem. Tetidis (Antabus, Disulfiram) ni zdravilo, pač pa kemično sredstvo, ki alkoholiku omogoči (dokler ga redno jemlje), da ne pije, ker se boji

res pomagamo, če v fazi zdravljenja razrešimo naslednje dialektično protislovje:

— Alkoholik je v trenutku, ko razmišlja o zdravljenju, po navadi, brez prijateljev (razen pivskih bratcev), čustveni odnosi v družini so na nitki, če niso že povsem pretrgani, v službi pa so ga siti in mu ne zaupajo več; skratka, zelo je sam. Stoji pa pred neizmernimi problemi, ki si jih je nakopal s svojim alkoholizmom. Ljudje pa lahko odpravljamo velike življenjske probleme samo z razumevanjem, tovarštvom, prijateljstvom in z ljubeznijo. Alkoholik ima vsega tega malo ali pa celo nič.

— Protislovje lahko razrešimo le tako, da ga z ustreznimi psiho- in socioterapevtskimi ukrepi razmembra hitro in toliko socializiramo, da začne s svojim spreminjenim, že

Z DRUGE STRANI EKRA NA

Tik pred prazničnimi dnevi se je v Celju končal IV. teden domačega filma, kulturna manifestacija, ki je v marsičem prerasla celjske okvire. Ne gre za dejstvo, da si je kakih 30.000 gledalcev v tednu dni ogledalo 95 filmskih predstav 33 različnih filmov, ne gre niti za dejstvo, da je kakih 70 filmskih delavcev v sproščeni pogovori v delovnih kolektivih govorilo o svojem delu in sebi; niti za to ne, da je skoraj enako število različnih strokovnjakov na treh posvetovanjih in dveh razstavah poskušalo »spraviti v okvir« naš film. Gre za uspešen poskus zblizanja delavca kulture z delavcem za strojem.

»Teden domačega filma« v Celju je imel vse možnosti, da bi tako kot nešteto podobnih pobud vzklik in usahnil v kalnih festivalskih vodah provinc. Toda pobudniki, ki so že tako in tako razpolovljeni z vsakdanjim novinarskim delom pri Novem Tedniku in Radiu Celje, kot kaže, niso odstopili od osnovne misli, temveč so jo, iz leta v leto še bogatili. Tako je danes »Teden domačega filma« poleg pregleda najboljših ali uspešnejših vsakoletnih filmskih stvaritev prinesel v Celje novost razmejevanja umetno negovane vrzeli med »kulturno srenjo« in »z vsem zadovoljno potrošniško družbo«.

Sprva so bili »tedni« še zvezdniško razdeljeni na premierski in večerni deli. Letošnji je bil naporno delaven. Lahko bi celo rekli, da so že zgodovina časi, ko so nekaj filmskih igralcev, režiserjev in scenaristov kot v izložbo razstavili na oder pred platno, da si jih je lahko ogledalo nekaj manj kot

300 izbranih gledalcev kina Union. Pri tem ni treba posebej omenjati, da je bilo med izbranimi gledalci le peščica delavcev, v imenu katerih je bilo sklenjeno pokroviteljstvo nad prireditvijo.

Znano je namreč, da prireditve, kot je »Teden domačega filma«, tudi v Celju ne more živeti, če je gmotno ne bi močno podprli delovni kolektivi. To pa je tisti dodatni dinar za kulturo, za katerega delavci prav dobro vedo, čemu služi in kaj bodo od njega otipljivega, vidnega in dosegljivega imeli oni sami. Letos je okrog 70 različnih filmskih delavcev, igralcev, scenaristov, režiserjev in celo kostumografov krožilo po delovnih kolektivih in šolah širše celjske regije, da bi z »neposrednimi« proizvajalci, delavci za stroji izmenjali svoja mnenja in gledanja, spoznanja in ugotovitve.

»Mene so ti pogovori presenetili že s tem, da mladi ali delavci, s katerimi smo se pogovarjali, ne zastavljajo več okostenelih naivnih vprašanj,« pravi MAJDA UMNİK, sicer pedagog, tokrat pa vodja srečan med delavci in ljudmi s filma, predsednica odbora za filmsko vzgojo pri ZKOS v Celju. »Žal te strukture, s katerimi smo se pogovarjali, še vedno niso delavske. Bili so v glavnem ljudje iz vodstev. Dozdeva se mi, da se v kolektivih bojijo, kako pogovor z neposrednimi delavci ne bi stekel, zato imajo nekaj naprej pripravljenih vprašanj, ob koncu pa ugotavljamo, da imamo za pogovore premalo časa, ker vprašanja kar dežujejo.«

Presenetljive so tudi misli sogovornikov o vsebinskem delu naših filmov. Ljudje, s katerimi smo

se v delovnih kolektivih in šolah pogovarjali, so želeli, da bi naj v naših filmih videli sebe. Navadnega človeka s svojimi človeškimi slabostmi, mlade z vsakdanjimi problemi in ne le filme, ki so grajeni na sporih med nadrejenimi in podrejenimi, na družbenih odklonih ali mladinski delikvenci...«

»Najverjetneje ne bomo spreminjali osnovnega okvira prireditve,« mefi MILAN SENIČAR, urednik Radija Celje, predsednik organizacijskega odbora, mozi, ki je letošnji prireditve izredno uspešno krmaril. »Drugo leto bo že jubilejna prireditve, zato moramo ustvariti še več prožnosti, predvsem pa še več odmevnosti v širši javnosti. Letos smo namreč vabili le novinarje slovenskih časnikov in radia ter TV. To je bilo napak.«

Prihodnje leto bomo v program verjetno že vključili tudi filme dveh neuvrčenih držav, podobno kot letos, ko smo povabili Egipt.

Korak naprej pa moramo storiti pri pogovori v delovnih kolektivih. Ti morajo biti daljši, v njih naj bi dobil možnost sodelovanja vsak delavec, ki ga to področje kulture zanima. Delavec, ki bo sodeloval pri pogovori s filmskimi delavci, bo tudi gledalec z rezervirano vstopnico na premierni filmski predstavi. Presenečen sem zavoljo odmevnosti prireditve v Celju. Naše občinstvo je v teh dneh v resnici živelo s filmom. To potrjujejo tudi razprodane dvorane s filmi, ki so bili že nešteto krat zavrnjeni, kot so nekateri mladinski filmi ali tisti z vsebino iz NOB...«

LJUBLJANSKA TOBAČNA TOVARNA PRED DOSLEJ NAJVEČJO NALOGO

GRADILI BODO NOVO TOVARNO

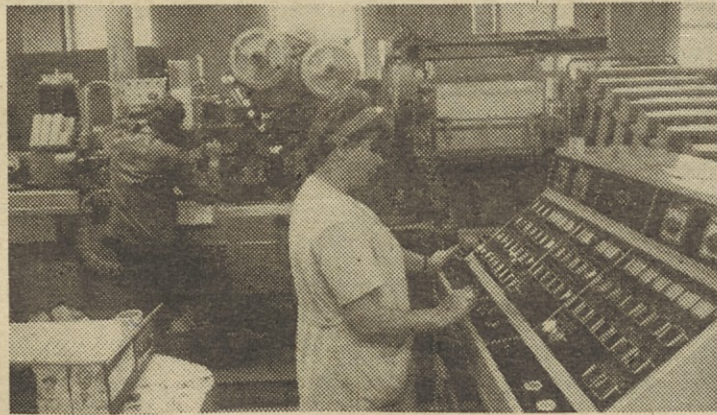
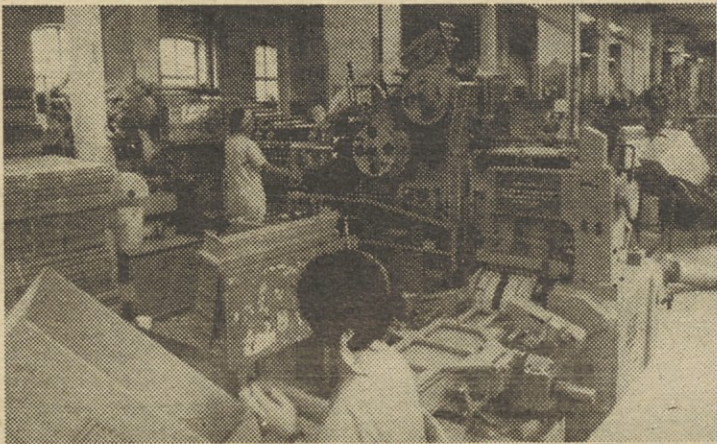
Predstavitvi Tobačno tovarno Ljubljana pomeni na eni strani opisati njeno 105 let dolgo zgodovinsko pot, njen sedanji trenutek, na drugi strani pa seveda ideje in načrte za nadaljnji razvoj. Prav slednje je za delavce tobačne tovarne v tem trenutku najbolj pomembno, saj gre za povečanje proizvodnje, lažje delo, skratka za večji kos kruha.

Preden pa spregovorimo o načrtih, moramo zapisati nekaj besed o prehojeni poti, saj ta za ljubljansko Tobačno tovarno pomeni tradicijo, izkušnje in temelj, brez katerega danes ne bi mogli načrtovati gradnje nove stavbe.

Tobačna tovarna je torej stara 105 let. Leta 1871 je v stari Cukrarni stekla prva proizvodnja cigar v Ljubljani, in to leto lahko označimo tudi kot rojstvo oziroma začetek sedanje tovarne. Že leto pozneje so se začela dela pri gradnji novih prostorov ob Tržaški cesti, ki so jih dograjevali skoraj 20 let. Pa še malce presenetljiv podatek: tobačna tovarna je že leta 1873, to je dve leti po ustanovitvi, zaposlovala 2000 delavcev. To pa po drugi strani ni čudno, saj je bilo delo pri izdelavi cigar v glavnem le ročno. Leta 1875 so izdelali že 105 milijonov cigar, seveda poleg nekaterih drugih izdelkov. Med temi so bile tudi prve cigarete, ki so si tedaj šele utirale pot med kadilce.

Med prvo svetovno vojno in po njej pa je prav cigareta osvojila prvo mesto v proizvodnji ljubljanske tobačne tovarne.

Šele po osvoboditvi in še posebej z uvedbo samoupravljanja delavcev leta 1950 je tudi razvoj podjetja stekel hitreje. Skorajda je prehitel samega sebe. Novi, najsodobnejši stroji, moderna tehnologija, uvajanje novih izdelkov so kljub zmanjševanju števila zaposlenih in zmanjševanju proizvodnih prostorov dajali vsako leto več izdelkov. Proizvodnja cigar je v tem obdobju sicer padala,

bistveno porasla pa je proizvodnja cigaret.

Posebej pa velja omeniti pionirsko vlogo TTL z uvedbo proizvodnje cigarete s filtrom »Filter 57«, cigarete, ki so jo v TTL začeli izdelovati leta 1957 in je bila prva filter cigareta v Jugoslaviji, na Balkanu in Vzhodni Evropi sploh.

Pionirska vloga in stalna kakovost sta prispevali, da je »Filter 57« danes vodilna cigareta v Jugoslaviji in da je še danes, kljub bistveni modernizaciji tehnologije in proizvodnje v TTL, povpraševanje po »Filteru 57« večje od zmogljivosti tovarne. Samo nekaj podatkov: pred dvajsetimi leti ozi-

roma na začetku proizvodnje so izdelali 6 milijonov cigaret »Filter 57« na dan. Danes jih napravijo že 28 milijonov. Na leto jih napravijo kar 7 milijard. To med drugim pomeni 96 odstotkov današnje proizvodnje Tobačne tovarne Ljubljana. Celotna proizvodnja cigaret v Jugoslaviji dosega 36 milijard kosov letno. V TTL so izračunali, da »Filter 57« kadi milijon 400 tisoč Jugoslovancev. Ugotavljajo, da letna potrošnja te cigarete še vedno narašča po 5-odstotni stopnji.

Prav slednje pa je spodbudilo delavce TTL, da danes načrtujejo povečanje proizvodnje. Gradili bodo

nove prostore, ki jim bodo omogočili tudi uvedbo še sodobnejše tehnologije. V TTL imajo že pripravljene načrte za gradnjo nove stavbe, ki bo imela 12 tisoč kvadratnih metrov delovnih prostorov. Z gradnjo nameravajo začeti že prihodnje leto, začetek proizvodnje »po novem« pa naj bi stekel v začetku leta 1979.

Celotna investicija naj bi veljala 150 milijonov dinarjev. Od tega bodo najmanj polovico prispevali iz lastnih sredstev, za preostalo vsoto pa bodo najeli bančni kredit. V novih prostorih TTL bo stekel celoten proizvodni proces od priprave tobaka do izdelovanja in pakiranja cigaret. Z 10-odstotnim povečanjem zaposlenih bodo z novo investicijo povečali proizvodnjo kar za 80 odstotkov. Pri tem pa se poraba energije, tako toplotne in električne, ne bo bistveno povečala. Z vgraditvijo sodobnejše izolacije in zračnih filtrov v nove proizvodne prostore pa se bo še zmanjšal hrup in onesnaževanje zraka, ki ga povzročata njihova proizvodnja. Z novo investicijo predvidevajo v TTL, da bodo lahko zadovoljili potrebe tržišča v naslednjih 15 letih.

Doslej smo govorili le o tistem delu sedanje tobačne tovarne, ki je bila ustanovljena in se je razvijala v Ljubljani. Če pa hočemo pokazati sedanjo podobo Tobačne tovarne Ljubljana, moramo povedati, da se je v minulih letih, predvsem pa v letošnjem letu združila in povezala ter na novo samoupravno organizirala. Sedaj ima TTL 8 temeljnih organizacij združenega dela in delovno skupnost skupnih služb. Povezovanje tobačne tovarne pomeni v prvi vrsti združevanje s tistimi delovnimi organizacijami, ki zagotavljajo vertikalno zaokroženo celoto od surovine do prodaje. Tako ima tobačna tovarna temeljne organizacije, ki proizvajajo tobak, ga predelujejo in proizvajajo cigarete, poleg tega pa vključujejo tudi blagovni promet s tobakom in tobačnimi izdelki ter proizvodnjo usnjene galanterije in njeno prodajo. V sestavu TTL je tudi TOZD ekonomske propagande in založništva ter uvoza in izvoza.

COLOR — ČLEN VERIGE NAŠE KEMIČNE INDUSTRIJE

ISKANO IME NA TRŽIŠČU

O medvoškem Colorju, delovni organizaciji, ki proizvaja predvsem umetne smole in barvne premaze, o njegovem položaju v naši kemični industriji, o njegovem razvoju in načrtih bi se dalo napisati knjigo, saj je tovarna kot eden temeljnih kamnov naše kemične industrije v dobrih štiridesetih letih, zlasti pa po osvoboditvi krepko vplivala na razvoj naše kemične in tudi druge industrije. Ob razvoju današnjega Colorja bi lahko ugotavljali pametne in manj pametne težnje naše predvojnne in povojne industrijske rasti.

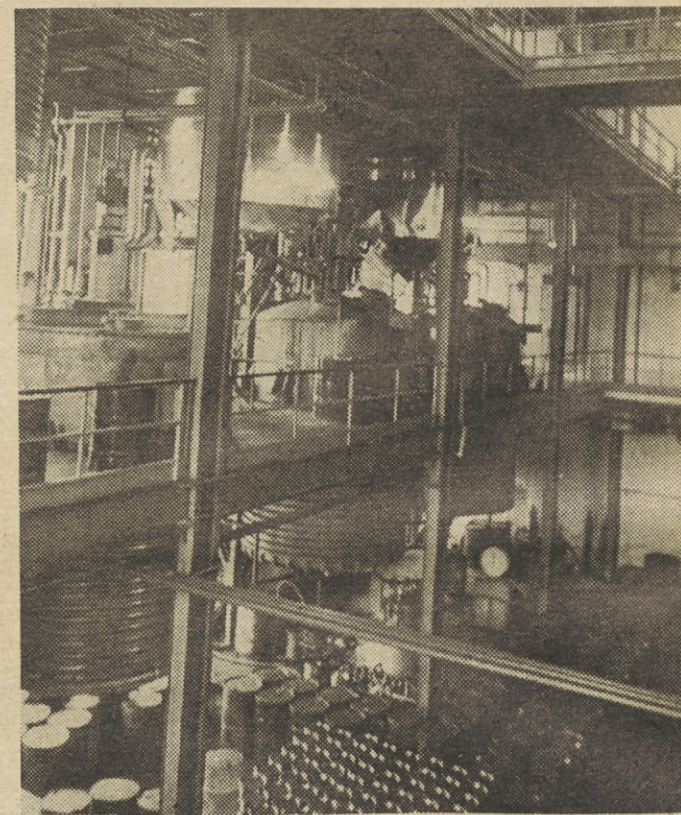
Poskušajmo tokrat le v grobih obrisih osvetliti vlogo, razvoj in načrte delovne organizacije Color iz Medvod.

Dejstvo je, da prav v teh dneh pričakujemo zaključek ene od številnih rekonstrukcij tovarne Color. Gre za rekonstrukcijo proizvodnje umetnih smol, ki bi morala biti zaključena že lani. Pa pustimo sedaj razloge za zamudo, oglejmo si, kdaj je nastal kolektiv, ki je danes med vodilnimi tovrstnimi delovnimi organizacijami v Jugoslaviji.

Začetek razvoja podjetja sega že v leto 1832, ko je v Ljubljani začel izdelovati barve slikar in pleskar Hauptman. Podjetje je spremenilo več lastnikov, od katerih je eden 1908 leta postavil v Medvodah temeljni kamen za tovarno olja, sedanji Color. Iz olja so kasneje kuhali firmež in oljnatne barve ter lake v najrazličnejših kvalitetah. Neposredno pred drugo svetovno vojno pa so v Medvodah izdelovali tudi steklarski kit, nitrocelulozne, alkoholne in druge lake kot tudi različne pigmente za potrebe drugih industrij in obrti. Sedanji Color, ki je bil še po vojni v sestavi obrata v Domžalah, današnje Kemične tovarne Domžale se je osamosvojil že ob koncu leta 1946. Različne združitve in odcepitve so bile značilne za tisto obdobje; težišče proizvodnje v Colorju je prešlo na oljne in sintetične barve, lake in emajle, specialna premazna sredstva za potrebe industrije, železnic in ladjedelnic.

Zavoljo zastarelih strojev se je podjetje srečevalo z nešteti težavami. Edina trajnejša rešitev je bila temeljita rekonstrukcija. V letih 1957—58 je podjetje kupilo več novih strojev, predvsem za proizvodnjo alkidnih smol. Pomemben korak naprej v rekonstrukciji tovarne je bil storjen s preselitvijo obrata za proizvodnjo nitroceluloznih lakov v Rakovnik. Preselitev pa je narekovalo predvsem požarno varnostno vprašanje, ki ga v starih prostorih ni bilo možno rešiti. Leta 1962 so izdelali investicijski program z idejnimi projekti za rekonstrukcijo tovarne in predvideno gradnjo novega obrata alkidnih smol na novi lokaciji. Takratni finančni položaj ni dovoljeval širokega investiranja, ki je predvideval povečanje kapacitete na 20 tisoč ton proizvodnje. Zato so se odločili, da bodo rekonstrukcijo izvedli postopno.

In prav eno teh etap rekonstrukcije končujejo v Colorju te dni. To je rekonstrukcija proizvodnje umetnih smol. S to rekonstrukcijo bodo povečali proizvodnjo od 4 tisoč ton letno na 13 tisoč ton. Povečana proizvodnja umetnih smol, ki naj bi deloma zadostila potrebam drugega dela Colorjeve proizvodnje, to je proizvodnje premazov, naj bi bila po načrtu opravljena že v novembru lani.

Z rekonstrukcijo so začeli v maju 1974. leta, vendar, kot smo že omenili, so se dela zavlekla predvsem zaradi zakasnitve pri izdelavi reaktorja, gradbenih del pri jašku dvigala in pri izdaji soglasja k lokacijskemu dovoljenju.

Kaj pomeni ta zamuda pri rekonstrukciji oziroma zamudi povečanja proizvodnje, bi težko opisali s številkami. Dejstvo pa je, da so v Colorju prodali proizvodnjo, ki jo niso mogli izdelati. Ne po njihovi krivdi. Oškodovanih kupcev ne bodo zlahka prepričali o solidnosti svojega poslovanja.

Kljub trenutnim težavam imajo v Colorju izdelan rekonstrukcijski načrt za srednje-ročno obdobje. Poleg povečanja proizvodnje umetnih smol načrtujejo za obdobje 1977 do 1982 novo rekonstrukcijo, in to

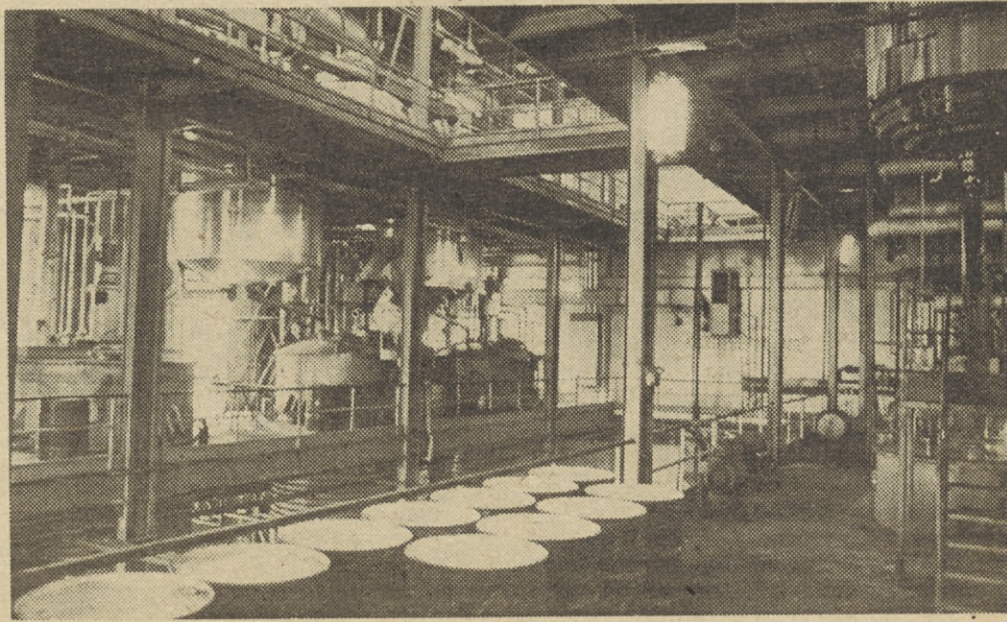
firnežev, v kar bodo vložili skoraj 150 milijonov dinarjev.

Povečanje proizvodnje obrata umetnih smol pa v Colorju ne pomeni samo fizičnega povečanja. Pomeni tudi oskrbo drugega obrata, to je obrata premazov, z nujno potrebno surovino, s čimer bodo opravili dosedanj uvoz. Po drugi strani pa ta rekonstrukcija zagotavlja, da bodo v Colorju ustanovili dve temeljni organizaciji združenega dela. Preden so se v Colorju odločili za tako organiziranost, so hoteli zagotoviti, da bo imela vsaka temeljna organizacija združenega dela tudi ekonomske možnosti obstoja in razvoja.

Rekonstrukcija obrata umetnih smol, in seveda hkratno povečanje in izboljšanje proizvodnje premazov zagotavlja Colorju, da bodo

lahko nemoteno zadovoljevali zahteve kupcev v inozemstvu in doma. Med domačimi kupci pa so delovne organizacije kovinske industrije, gradbena podjetja, ladjedelnice in TAM. Med državami, kamor izvažajo svoje izdelke, pa so Sovjetska zveza, Nemška demokratična republika, Avstrija in Iran.

In kako gospodarijo letos? Color je imel ob novem načinu plačevanja veliko več dolžnikov kot upnikov. Vseeno pa se je zataknilo, ker so bili predvsem porabniki njihovih izdelkov v težavah. Zaradi tega so morali v Colorju celo zmanjšati obseg proizvodnje. Tudi s surovinami so imeli težave. Kljub takim težavam v Colorju niso preveč zaskrbljeni, saj so njihovi izdelki iskani na tržišču in še vedno naredijo manj kot bi lahko prodali.

REK — RUDARSKO ELEKTROENERGETSKI KOMBINAT

OD PREMOMA DO ELEKTRIKE JE SKLENJENA POT

Ko smo se odločili za obisk Velenja — najmlajšega slovenskega mesta — in Šoštanja, smo imeli pred očmi stereotipne predstave o obeh mestih in dveh delovnih organizacijah, ki dajeta središčema Šaleške doline še prav poseben pečat: rudnik lignita Velenje in termoelektrarna Šoštanj.

Pravzaprav ogled »na kraju samem« še največ velja. Tudi v Šaleški dolini. O dveh mestih bi skoraj ne kazalo več govoriti, saj bi bila primernejša razprava o urbanizirani dolini. In še nekaj: rudnik je s svojimi podzemskimi rovi (skupno jih je za 60 kilometrov) tako prepredel vso dolino, da je govorenje o »velenjskem rudniku« bolj stvar tradicije in navade, kakor pa odsev dejanskega stanja. Tudi nad zemljo je od rudnika kaj videti. Predvsem padejo v oči mogočne naprave, ki vodijo po najkrajši poti naravnost do šoštanske termoelektrarne, do Šoštanja I, II in III, ki so nepogrešljiv dejavnik v slovenski proizvodnji in porabi električne energije, in do Šoštanja IV, ki bo začel dajati elektriko že prihodnje leto.

Posebej smo opozorili na to vidno povezavo med rudnikom in termoelektrarno, ki je

daleč od tega, da bi bila samo vidna. Tako smo lahko le po najkrajši poti ugotovili bistvo stvari: velikanska večina šaleškega premoga je namenjena za oplemeniteno predelavo v elektriko in termoelektrarno je z vsemi svojimi celicami življenjsko povezana z rudnikom. Točneje, rudnik in termoelektrarna sta tako življenjsko odvisna drug od drugega, da se zdi odveč posebej pojasnjevati, zakaj sta se delovna kolektiva odločila za »poroko« in zdaj že nekaj časa domujeta pod skupno streho kombinata. Nastal je REK. Rudarsko elektroenergetski kombinat.

REK

Kombinat pravzaprav že s svojim obstojem poudarjeno govori resnico, da ne kaže govoriti o rudniku, torej gospodarski organizaciji, ki živi sama zase in je niti ne zanima preveč, kaj se naprej dogaja z njenim premogom, ko ga prevzamejo kupci. Prav tako nima pomena govoriti o termoelektrarni samo kot o proizvajalki električne energije. Natančnejša opredelitev velenjske in šoštanske — točneje šaleške — proizvodnje energije bi torej bila, da gre za sklenjeni tok proizvodnje od energetskega manj vrednega lignita do visoko

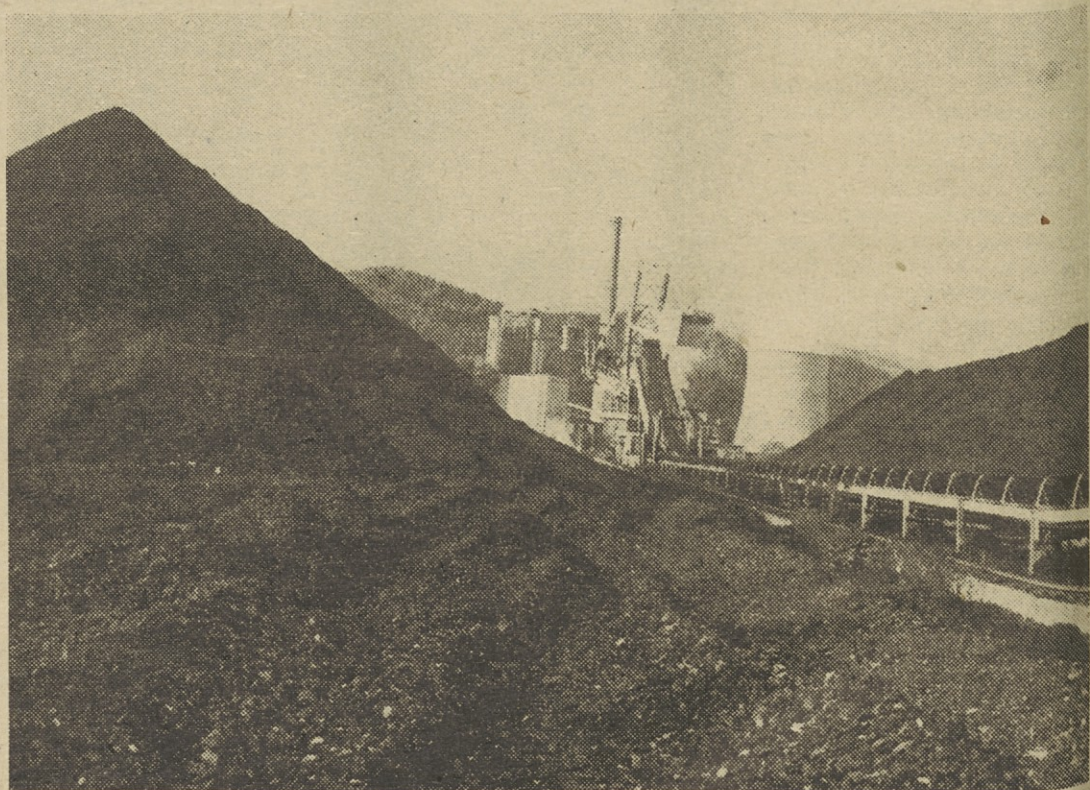
vredne električne energije, ki jo večno žejna Slovenija takoj popije.

Koliko pravzaprav tehta v gospodarskem pogledu šaleški elektroenergetski kompleks?

Najbolj na kratko in najbolj nazorno si lahko odgovorimo na zastavljeno vprašanje, če povemo, da dobi Slovenija od velenjskega lignita prek termoelektrarne več kot štiri desetine vse svoje elektrike! Omenjeni delež se tudi v prihodnje ne bo zmanjšal, čeprav pričakujemo nove hidroelektrarne in krško nuklearko, saj bo že prihodnje leto stekel Šoštanj IV, največji v družini »TEŠ«. Vendar, pustimo podrobnosti iz termoelektrarne za kasneje in se raje napotimo na zanimiv sprehod po rudniku. Navsezadnje se tam začne vsa energetska zgodba. Pod zemljo prijazne Šaleške doline...

Velenjski rudnik je kaj častiljiva gospodarska enota, saj je lani praznoval stoletnico!

Bežen pogled nazaj v zgodovino šaleškega rudarjenja pa kaj hitro razkrije resnico, da gre v bistvu skorajda za dva rudnika. Med »prej« in »zdaj« je namreč tako velikanska razlika, da si jo le težko predstavljamo. Pred prvo vojno je, denimo, letna proizvodnja komajda pogledala čez 100.000 ton in med obema vojnama čez 200.000 ton, od 1955.

Naj se ve, kam gre premog

leta naprej pa se Velenčani ne znajo več pogovarjati brez milijarskih števil.

Štjerna leta smo se za proizvodnjo velenjskega rudnika lignita nekako navadili na proizvodnjo med 3,2 in 3,5 milijona ton. Letošnje leto bo prav gotovo rekordno, saj dosedanj dosežki in načrti do konca leta napovedujejo kar 4,4 milijona ton premoga.

Tako velike količine premoga si je kar težko nazorno predstaviti. Če letno proizvodnjo skušamo razbiti na manjše enote, dobimo še vedno presenetljivo veliko številko 15.000 ton na dan! Če bi premog, ki ga v delovnem dnevu nakopljejo velenjski rudarji, skušali odpeljati z vlakom, bi jih morali imeti kar 30 s po 50 vagoni! Oprostite, da ne bo pomote: govorili smo o proizvodnji enega samega delovnega dne!

Seveda v REK ne razmišljajo in tudi računajo ne tako, saj gre že sedaj več kot tri četrtine vsega premoga v bližnjo šoštansko termoelektrarno, prihodnje leto pa se bo delež premoga za proizvodnjo elektrike dvignil kar na devet desetih, čeprav bodo rudarji še dvignili letošnjo re-

kordno bero na 4,7 milijona ton.

Že omenjenih nekaj skopih podatkov opozarja posredno tudi na to, kako se je spremenila struktura odjemalcev velenjskega lignita. Ni še tako daleč čas, ko so rudarji kopali največ za kurjavo v gospodinjstvih, zdaj pa poleg termoelektrarne prideta lahko na vrsto le še ljubljanska toplotna in papirnica v Vidmu — Krškem in — pod spisek odje-

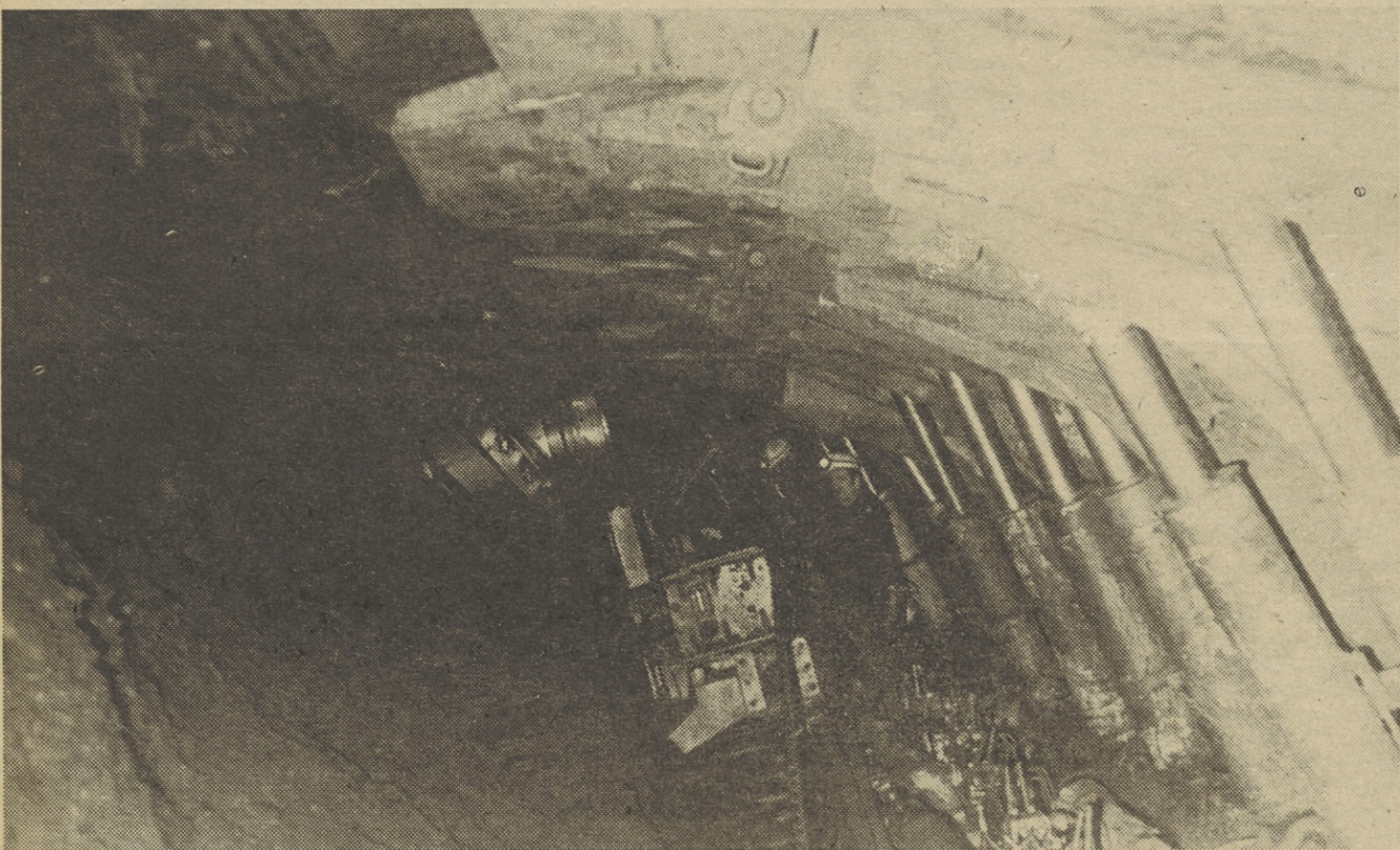
ostane samo to, če jo vzamemo kot iztočnico za razmišljanje o vsekakor izredno pomembni temi: kakšno ogrevanje je za nas najbolj primerno in najbolj gospodarno glede na vire energije, ki jih premoremo? Vsaj v grobem tako vprašanje ni vedno aktualno samo za družbo kot celoto, temveč tudi za sorazmerno drobno celico — gospodinjstvo. Ko smo prej govorili o tonah

Globoko pod zemljo

Pogled iz TEŠ proti rudniku

Premog, stroji in človek

Eden od simbolov rudnika

malcev lahko praktično potegnemo črto.

Letošnje leto je na svoj način še posebej zanimivo. Čeprav so rudarji bistveno povečali svojo proizvodnjo — kot rečeno, šli so daleč čez 4 milijone ton — so se gospodinjstva, ki so računale na velenjski premog, uštele. Kako se je kaj takega lahko primerilo, se vprašujejo, saj Šoštanj IV vendar še ne dela? Treba je povedati, da so v termoelektrarni zaradi vedno hujše slovenske žeje po elektriki že v prvih desetih mesecih leta dosegli 110 % planirane letne proizvodnje električne energije, kar seveda ni šlo brez precej večjih količin premoga, kakor so sprva računali.

Toliko kot zanimivost, ki pa ne

nakopanega premoga in o tem, kako je proizvodnja po vojni skokovito naraščala v milijone, je ves čas kot senca ob številkah stalo vprašanje, kako je velenjskim rudarjem vse to uspelo. Vprašanje je toliko bolj umestno, ker je že površnemu poznavalcu razmer lahko jasno, da zgolj številčno povečevanje rudarjev niti približno ne bi uspelo dati takih delovnih rezultatov.

Pravzaprav je bolj presenetljivo to, da se je število delavcev v jami od leta do leta večalo komaj opazno. Bistven razkorak med večanjem števila rudarjev in izkopom premoga si lahko razložimo le s primernim naraščanjem delovne storilnosti. Prav na tem področju pa so veliki in stalni

modernizacijski napor vedno znova nazorno potrjevali, kako je modernizacija daleč od tega, da bi bila le fraza, temveč je bila edini izhod, če je velenjski rudnik lahko dohajal skokovito naraščajoče zanimanje za svoj lignit.

Ta čas dela v jami kakih 2300 rudarjev. Malce starejši med njimi prav dobro vedo, do kako velikanskih sprememb je prišlo zadnja leta v jami. Lahko govorimo o pravem pohodu mehanizacije. Vse bolj moderni in domiselni stroji so seveda bistveno prispevali k skokovitemu naraščanju produktivnosti dela. Mehanizacija odkopnih metod pa je poleg večjega števila ton prinesla rudarju še nekaj, kar bi sam po vsej verjetnosti postavil na prvo mesto: bistveno so se zmanjšale možnosti za poškodbe in nesreče. Damoklejev meč dela globoko pod zemljo ni več tako grozeč, kakor je bil nekdaj.

Nasploh velja za velenjski rudnik, da je po mehanizaciji in po uporabi odkopnih metod na evropski ravni. Še več, v rudniku lahko srečamo tudi številne izvirne rešitve in »opredmetenje« lastne inovacijske dejavnosti, o čemer bomo nekaj več povedali še kasneje.

Zaenkrat bi se skušali seznaniti s kadrovske težavami rud-

nika. Kljub stalni skrbi za modernizacijo dela v jami so se velenjski morali sprijazniti s spoznanjem, da med mladimi ljudmi upada zanimanje za rudarjenje. Kaj napraviti, da krivulja ne bi šla preveč navzdol? To je vprašanje, s katerim se mora otepati prav vsak rudnik. V modernizaciji se namreč res skriva dokajšen del odgovora, vendar še zdaleč ne celoten. Pozoren je kajpak treba biti do razvoja vseh oblik stimulacije in pa — morda še najbolj — do sistematičnega izobraževanja mladincev in izobraževanja ob delu. Kje so že časi, ko so v velenjskem rudniku lahko kopali premog začetniki! Samo da so imeli močne mišice... Zdaj si rudarja skoraj ne moremo misliti več brez obsežnega znanja. V izobraževanju lastnih kadrov je vsekakor veliko delo opravil rudarski šolski center, letošnje leto pa je dalo tudi prve študente na višji šoli v Velenju. Sodoben velenjski rudar je pravzaprav prej strojnik in elektrikar in ne več kopač starega kova. Specializacija je tudi v jami v polnem razmahu.

V zvezi z izobraževanjem bi vsekakor kazalo omeniti, da v Velenju koplje premog precej delavcev iz drugih republik. Večina prihaja brez pravih kvalifikacij, že po letu dni rudarjenja

pa se lahko pohvalijo najmanj s polkvalifikacijo, kar glede na rastočo strokovno zahtevnost dela v jami ni majhna stvar. Naj povemo, da se v velenjskem rudniku ob delu strokovno izobražuje vsako leto kakih 800 rudarjev. Želja po novem znanju nam je morda bolj lahko razumljiva, če upoštevamo, da imamo pred seboj sorazmerno mlad delovni kolektiv, saj je med rudarji dobra tretjina takih, ki še nimajo 27 let!

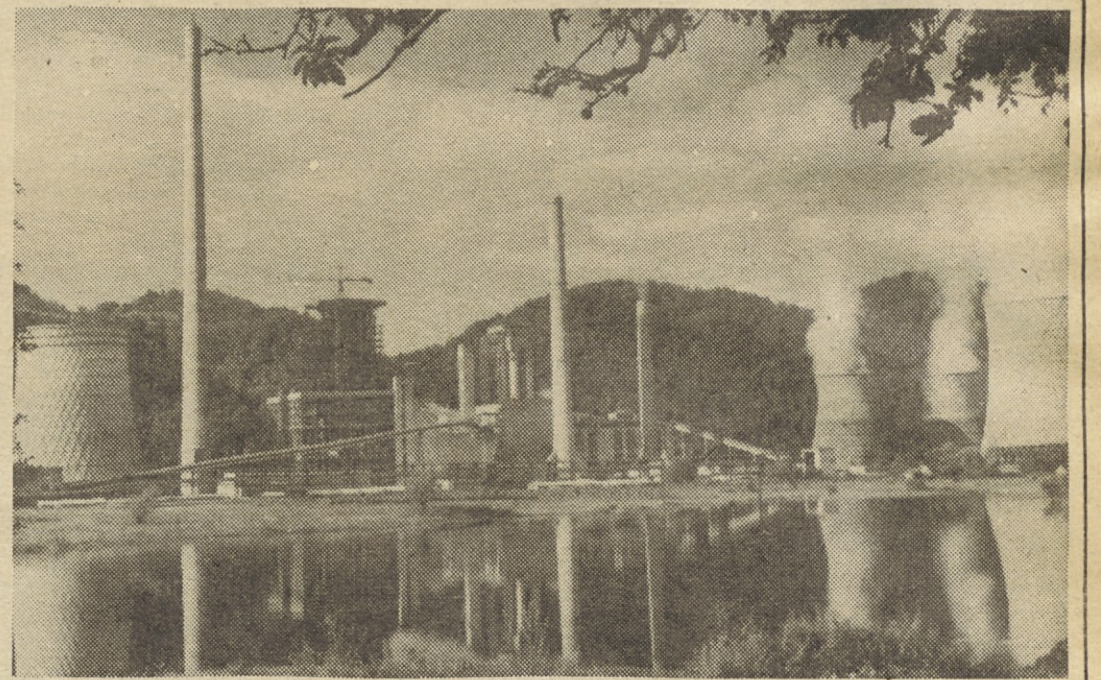
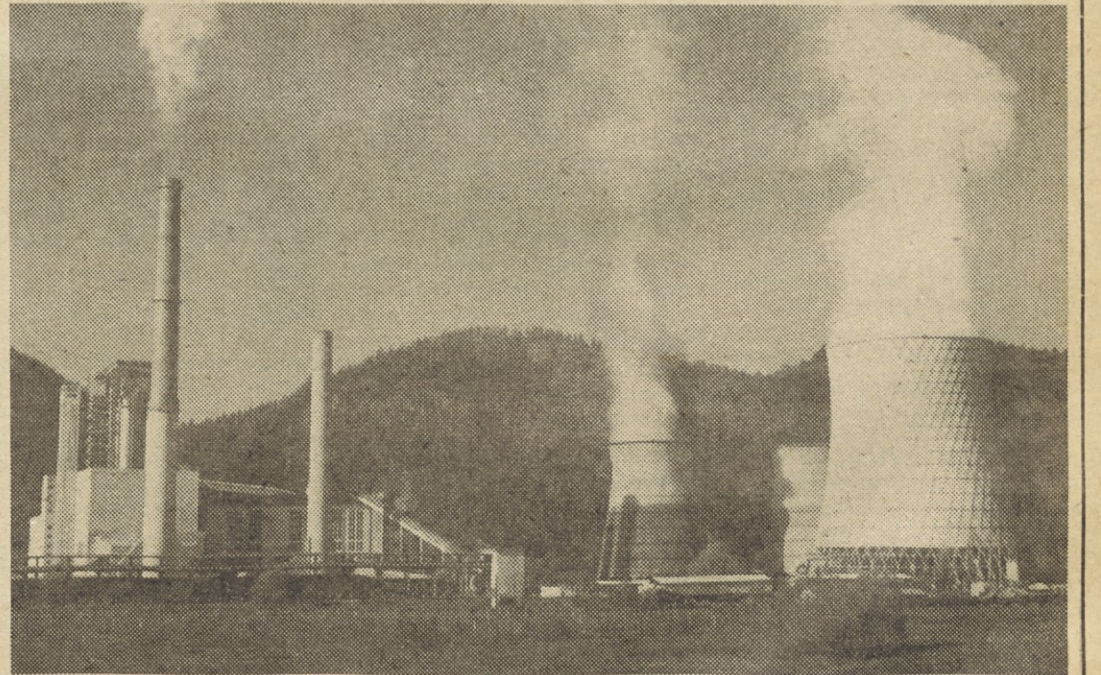
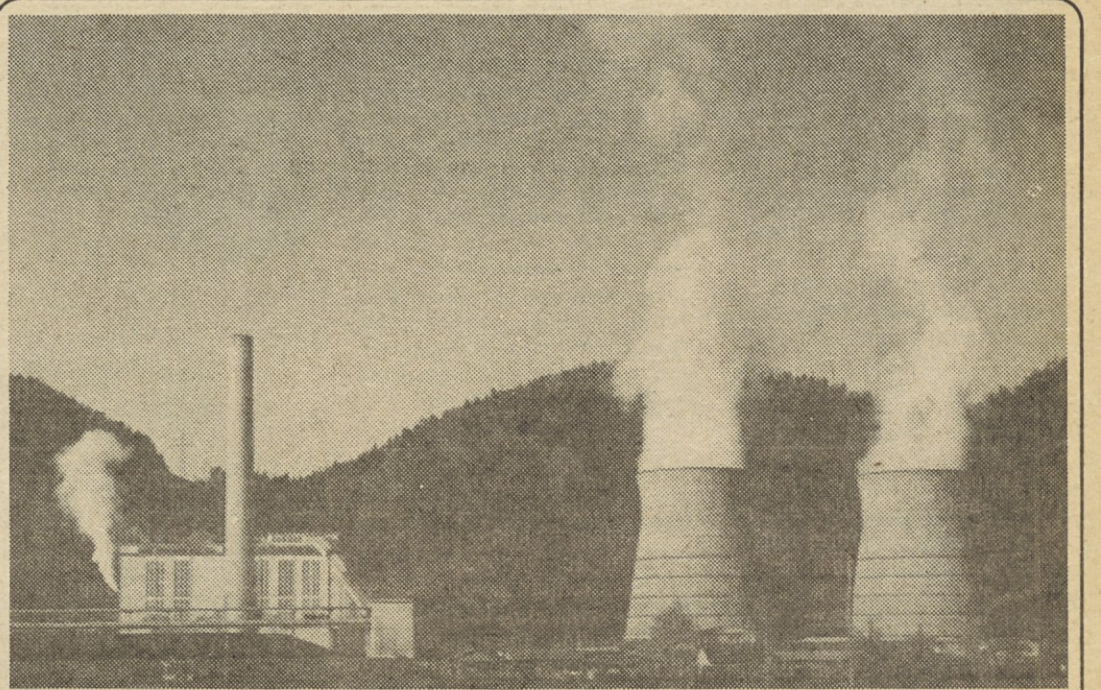
Čas je, da se poslovimo od rudnika, vsaj do takrat, ko si bomo pobljže ogledali prihodnje načrte, in gremo za premogom do termoelektrarne v Šoštanju, do drugega siamskega dvojčka šaleškega REK.

Čeprav obvestil o dogajanju v velenjskem rudniku nikoli ni manjkalo, je bila — vsaj zadnje čase — termoelektrarna bolj na očeh slovenske javnosti. Je pač svoje naredila stopnjevana žeja po električni energiji. Poleg tega ne gre pozabiti, da v TEŠ od vsega začetka skoraj ni bilo obdobja, ko ne bi ničesar gradili.

Začetki šaleške proizvodnje električne energije iz lignita segajo sicer še v trideseta leta, vendar mlajši rod že ne ve več za velenjsko termoelektrarno. Lahko rečemo, da je tista prava, moderna proizvodnja elektrike neločljivo povezana s Šoštanjem. TEŠ I je stekel leta 1956 in tiste čase je sodil v tehnološkem pogledu med modernejše. Čez štiri leta mu je sledil TEŠ II. Ta čas, ko prelistavamo podatke o rasti šoštanskega elektroenergetskega giganta, se nam zdi skoraj neverjetno navdušenje, ki nas je tedaj prevevalo. Navsezadnje je le res, da I in II skupaj (TEŠ I ima 60 MGW in TEŠ II 75 MGW) segata komaj do pet TEŠ III (275 MGW).

Povedali smo že, da bo prihodnje leto stekla še TEŠ IV s 335 MGW, čeprav bo v resnici lahko dala vse od sebe šele 1979. leta. Za omenjeno leto že lahko rečemo, da bo šoštanska termoelektrarna poslala v omrežje največjo možno količino elektrike, in sicer 3,85 milijarde kWh (za primerjavo letošnji dosežek: 2,4 milijarde kWh). Da ne bi ostali samo pri elektriki: TEŠ proizvaja tudi pomembne količine toplotne energije, ki gredo v cevi velenjskega Toplovoda.

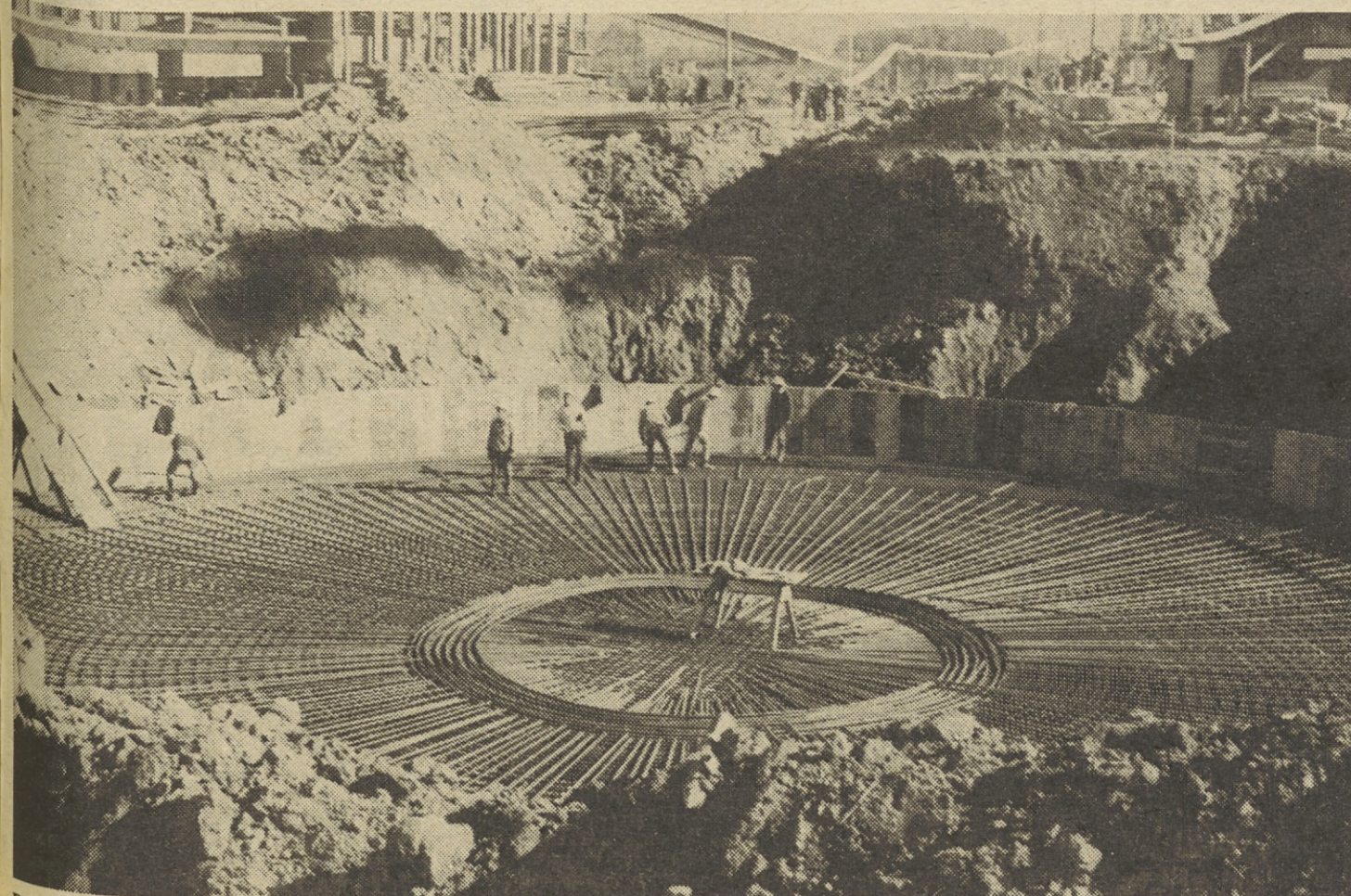
Količinsko sorazmerje pisanja med rudnikom in termoelektrarno lahko privede v zmoto, saj se pomen dejavnosti ne da meriti s številom napisanih ali izgovorenih besed. Morda gre pri TEŠ predvsem zato, da so stvari očitne. Investicijska sredstva pri novogradnjah so na očeh vse družbe, ker gre pač po pravilu za težke milijarde... Ko pa je vse zgrajeno in ovene praznično cvetje, se začne trd boj delavcev za kilovate. Omrežja pa žre in žre in zahteva vedno več...

Tako je rastle termoelektrarna

Zadnje spravilo premoga

Podnožje novega dimnika v TE

Po vsej verjetnosti smo prav zaradi omenjenih značilnosti prišli do ugotovitve, da o napravah v TEŠ ni kaj prida pisati. Zanimivejši so ljudje. V zvezi s tem seveda ni presenetljivo, da v termoelektrarni za prihodnje leto, ko bo stekla TEŠ IV, načrtujejo precejšnje povečanje števila delavcev, kar 120, kar je za petino več kot doslej. No, proizvodnja bo zrastle za 60 %...

Ne gre pozabiti, da delavci v termoelektrarni upravljajo z izredno dragimi in tehnično zahtevnimi napravami. Vsak izpad električne proizvodnje neposredno vpliva na zmanjševanje dohodka potrošnikov. V takih odnosih je pač težko oceniti »težo« krivde delavca.

Saj ne gre samo za ugotavljanje v črno beli tehniki: kriv — nekriv. Poglavitnejša je prav gotovo neprestana skrb za strokovno izpopolnjevanje zaposlenih. V termoelektrarni — kjer vsaka nova naprava prinese nekaj novega — so pač potrebna specializirana znanja, ki jih delavci pridobijo z izobraževanjem in prakso na podobnih delovnih napravah doma in v tujini.

Ko smo iskali oprijemljiv primer, kaj lahko prinesejo prizadevanja za boljše učinke delavca na delovnem mestu, so nam v TEŠ s ponosom »prinesli«

še zelo svežega — iz letošnjega leta. Lepo kaže, kaj je moč doseči z dobro voljo in seveda z boljšo organizacijo dela. Na kratko naj povemo, da so uspeli zmanjšati število nadur za polovico, vendar so kljub temu dvignili pogonsko pripravljenost za 4,5 odstotka!

Ko že govorimo o REK, bi kazalo še omeniti, da ne smemo imeti pred očmi samo rudnika in termoelektrarne, saj poznamo še številne temeljne organizacije združenega dela, ki »pokrivajo« najrazličnejše dejavnosti (gradbeništvo, izdelovanje plastičnih mas, tiskarstvo). Le-te so sprva delale samo za potrebe rudnika kot njegova »zunanja pomoč«, z leti pa so se nekateri obratili tako razvili, da so lahko že pretežen del ali kar vso proizvodnjo usmerili v tržno prodajo.

V uvodnem delu sestavka smo sicer že opozorili na neločljivo povezavo med premogom in proizvodnjo elektrike. Za združitev rudnika lignita Velenje in termoelektrarne Šoštanj v elektroenergetski kombinat Velenje — REK: svečan podpis sporazuma je bil 10. marca 1974. leta — pa je bilo treba opraviti vse kaj več kot samo

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

ugotoviti osnovne združevalne silnice. Prav gotovo ni bilo brez pomena, da je bilo družbeno ozračje zelo naklonjeno združevanju in je od bodočega REK veliko pričakovala ne samo Šaleška dolina, temveč kar vsa Slovenija. Kako ne, saj imamo vendar opraviti s kombinatom iz strateško tako pomembne dejavnosti, kot je energetika, proizvodnja električne energije.

Med cilji združevanja bi vsekar morali postaviti na prvo mesto zahtevo in pričakovanja po bolj optimalnem izkoriščanju virov energije. Sledi trasiranje skupne razvojne poti, optimalnejše vlaganje skupnih sredstev, kar naj bi prineslo večji dohodek in večjo produktivnost dela. Posebna pozornost bo seveda veljala modernizaciji tehnoloških postopkov, enotnemu načrtovanju kadrovske politike in vsemu, kar lahko zagotovi organizirano dobavo elektrike in toplotne energije.

V REK so prepričani, da imajo po združitvi boljše možnosti za racionalnejše gospodarjenje, kar naj bi veljalo tudi za iskanje novih virov energije.

Da, premog in elektrika sta življenjsko povezana! V REK zaenkrat programirajo za 30 let naprej, med izredno pomembne naloge pa se bodo vse bolj uvrščale zahteve, da je treba misliti tudi na kasnejše generacije delavcev v Šaleški dolini. Ne gre samo za delovna mesta, temveč za skrb za bolj zdravo okolje. Dobro je, da se v REK zavedajo, kako sta rudnik in termoelektrarna huda onesnaževalca okolja in bo treba škodljivost njihovih vplivov na okolico spraviti na kar se da majhno mero.

Omenili smo načrtovanje za prihodnjih 30 let. Kako to, da ne za precej let več, saj je vendar lignita v šaleški kadunji še in še?

Da bi lažje razumeli zakaj Velenjčane boli glava, se moramo spustiti pod zemljo. Osnovno vprašanje, ki terjaja kar moč hiter odgovor, je, kam se bo že 1980. leta (prav zaradi tega bližnjega roka opozarjamo na naglico pri odločanju!) prestavila

glavnina rudarjev s svojimi napravami. Po domače bi dilemo najlažje opisali takole: ali odpirati rudnik bolj proti obrobju ali pa se za kakšnih petnajst, dvajset let spraviti približno pod sredino doline, v Preloge, kjer strokovnjaki vedo, da leži kakih 70 milijonov ton komercialno najbolj zanimivega premoga. Ob prvi možnosti bi bilo treba računati na podaljševanje že tako dokaj raztegnjenih rovin in jam, poleg tega pa vsaj nad nekaterimi deli načrtovanih izkopišč leže jezera. Voda že po tradiciji sodi med najresnejše sovražnike velenjskih rudarjev...

Zakaj torej ne Preloge? Saj smo vendar omenili, da gre komercialno najbolj privlačno ležišče premoga. Težava je pravzaprav samo ena in sicer — nad zemljo. V Prelogah je namreč večina zunanjih naprav rudnika, slej ali prej »zapisanih smrti«. Zgraditi jih bo treba drugje...

Tako je očitno, da bodo morali v velenjskem rudniku v najkrajšem času investirati kar precej denarja, da bodo lahko dohajali rastoče potrebe termoelektrarne. V razpravah o investicijah je največkrat omenjena nova milijarda.

Sploh bo treba v jami marsikaj spremeniti na bolje. Rudarji največkrat omenjajo, kako je treba izboljšati ozračje in notranji prevoz, kjer so precejšnje težave s prevozom težke opreme. Glavobole zaradi vode pa smo že omenili...

Če bi poskušali zaokrožiti zbirko najbolj zanimivih podrobnosti in značilnosti iz sedanjega trenutka šaleškega REK, vsekakor ne moremo mimo uspešnih prizadevanj na področju inovacijske dejavnosti. Na prvi pogled je sicer čudno — rudarji pa inovacije... In vendar zadeva ni tako prosta.

Rudnik mora večino moderne opreme kupovati v inozemstvu in že kaj kmalu zatem se pojavijo težave z rezervnimi deli. Morda so se prav iz teh zadreg rodile želje in zahteve, da je treba kar se da velik delež opreme izdelati, prenesti ali izumiti doma.

Podpisniki ob rojstvu REK 10. marca 1974

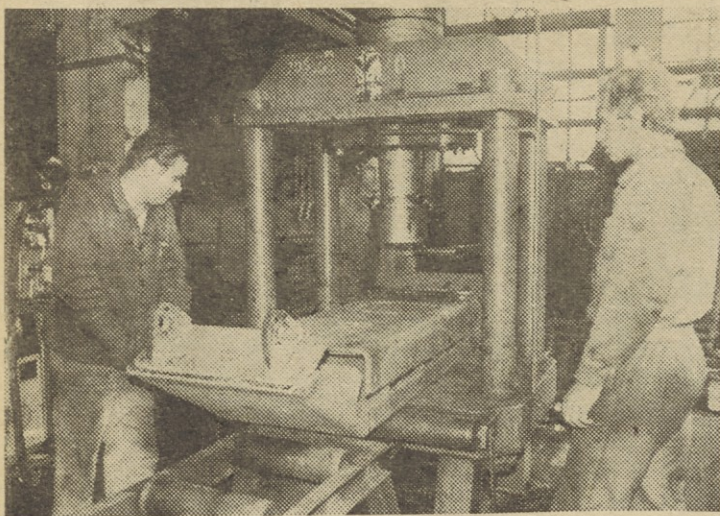
Zadnja leta se je nabrala že lepa zbirka velenjskih dosežkov. Posebej so napredovali pri podporju, saj že lahko sami izdelujejo vse kovinske dele. Pomemben dosežek je tudi kompleten transprot premoga od rudnika do termoelektrarne. Tekoči trak »na ključ«, bi lahko rekli.

Omenjenih prizadevanj ne gre ocenjevati samo kot prispevek k modernizaciji, temveč ima razvoj zunanjih, izvenjamskih dejavnosti velik perspektiven pomen za prihodnje čase, ko bo polagoma začelo zmanjkovati premoga. Slišati je, da si v Velenju ta čas veliko obetajo od nove proizvodnje s področja hidravlike. Sem in tja govore kar o »novem skoku«. Obetavni so pogovori o koope-

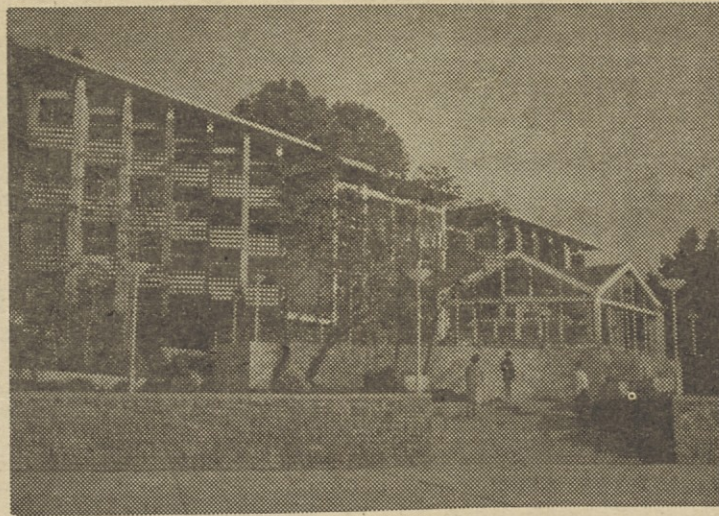
raciji s številnimi domačimi delovnimi organizacijami strojegradnje.

Veliko bi lahko še napisali o REK. Morda je bolje, da smo tokrat številna zanimiva vprašanja, kakor so skrb za stanovanja in sploh življenje rudarjev in njihovih družin, prizadevanja za organizacijo vsakemu rudarju dostopnega letnega oddiha, skrb za rekreacijo, najrazličnejše oblike kulturnega udejstvovanja in še kaj... prihranili za kasnejše obiske v Šaleški dolini.

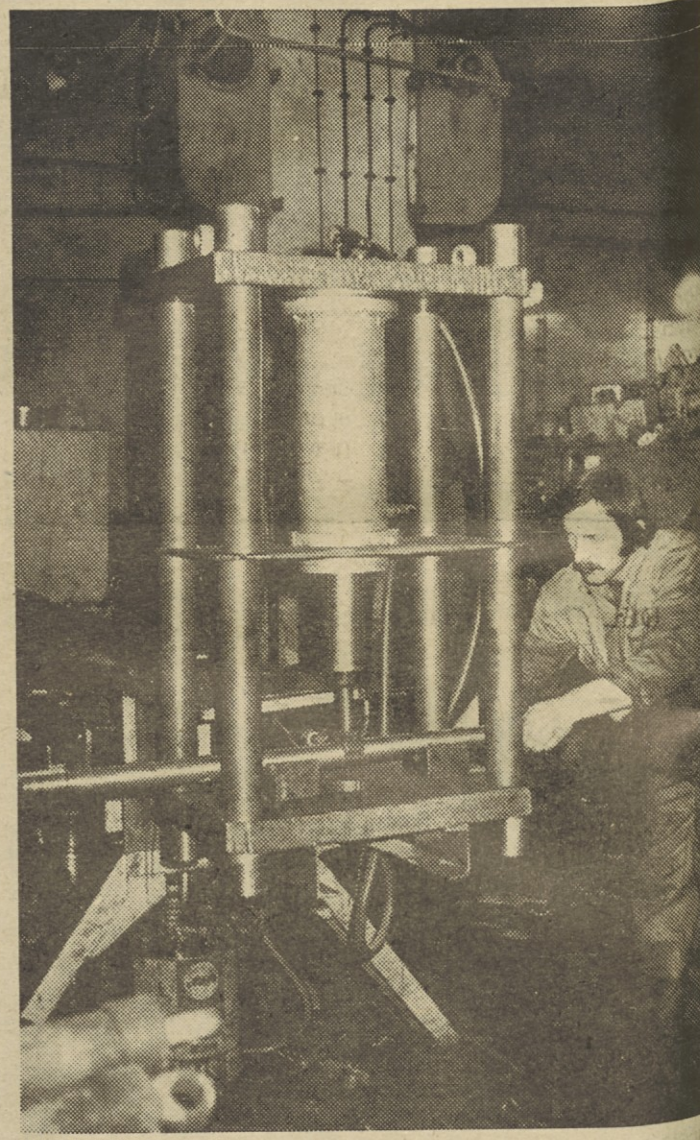
Nekaj podobnega bo prav gotovo moralo veljati tudi za podrobnejšo seznanitev z uspehi in z izkušnjami družbenopolitičnega izobraževanja in z razvijanjem delegatskih odnosov.

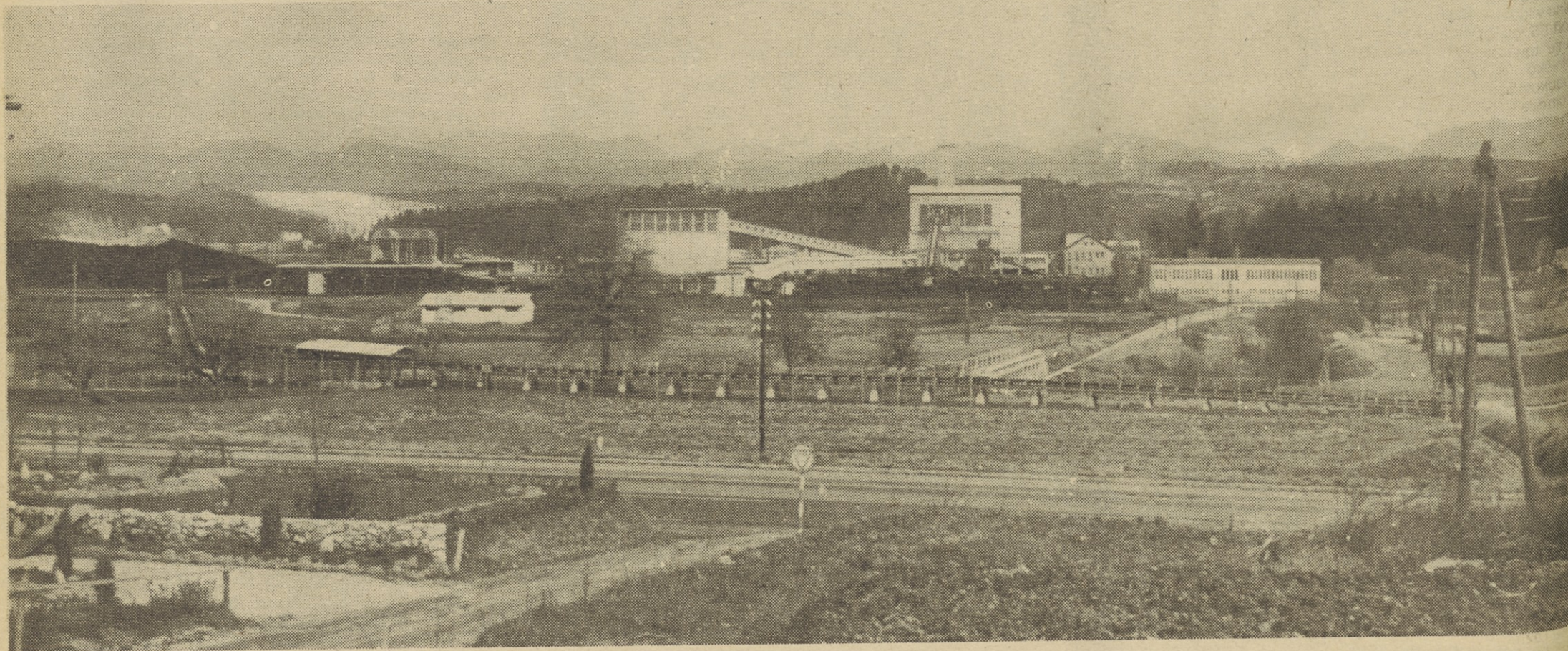
Deluje vse v redu?

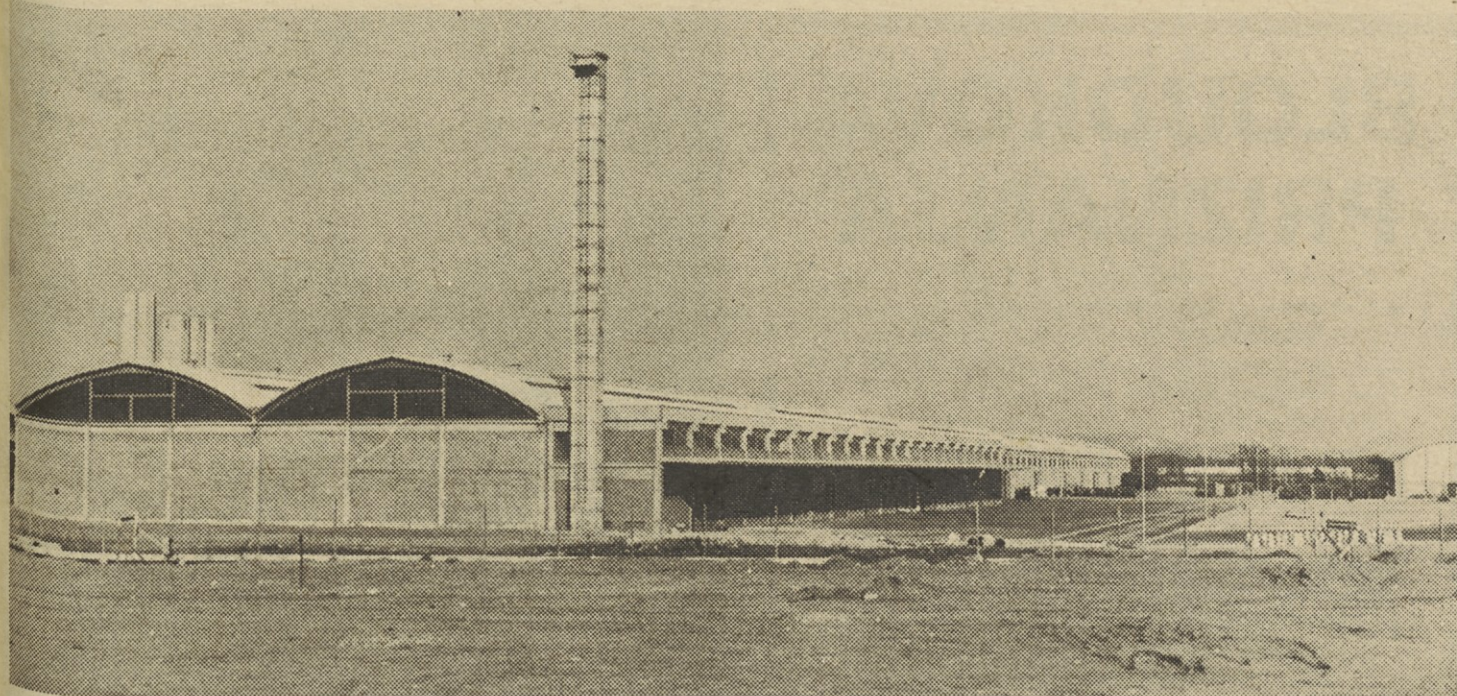
Fiesa — dom poletnega oddiha

Modernizacija — ne samo iz uvoza

Spodaj leži 70 milijonov ton lignita

Opora nadaljnjemu razvoju gospodarstva

Že pred 12 leti se je v Mariboru porodila zamisel o ustanovitvi specializirane organizacije za skladiščenje, transport, predelavo in distribucijo blaga. Po dolgoletnem usklajevanju mnenj je bil leta 1972 ustanovljen Skladiščno transportni in trgovinski center Maribor — STTC. Konzorcij za izgradnjo in poslovanje STTC je ustanovilo 7 podjetij (Agrokombinat, Jeklotehna, Stavbar, Špedtrans, Vema, Zlatorog in ŽTP Maribor), ekonomski center pa je izdelal obsežen investicijski program, v katerem je prikazal utemeljenost in pomen takšnega centra za go-

spodarski razvoj mariborske regije.

V letu 1973 je bil opravljen javni razpis o oddaji del. Gradnja skladišnega objekta se je začela novembra 1974. leta, končala pa leto kasneje. Na jesen prihodnjega leta naj bi začeli z nadaljnjo gradnjo specializiranih skladišč in operativne zgradbe s carinskimi skladišči. V operativni zgradbi naj bi poleg Carinarnice Maribor in STTC dobile svoje mesto tudi vse špedicije, transporterji, banka, zavarovalnica in pošta. V tej fazi se bo formiral prvi zametek bodočega distributivnega centra, ki bo v nekaj

letih vključeval operativno-tehnološko zgradbo, javna skladišča, javna carinska skladišča, konsignacijsko carinsko skladišče, specializirana skladišča prehrane, tekstila, pohištva, blaga široke porabe, kemične industrije, črne in barvne metalurgije, druge dejavnosti, servis za vozila, motel s trgovino, avtoport, kontejnerski terminal, trgovinska predstavništva in po možnosti suhozemsko prosto carinsko cono. Interes za gradnjo takšnega centra je med delovnimi organizacijami vedno večji. STTC je lani navezal stike s številnimi špediterji, s Podravko iz

Koprivnice, ki želi imeti pri STTC distributivni center za vso Slovenijo, z Lesnino, Brestom, Agrotehniko in Poljooskrbo.

RAZVEJANA

POSLOVNA DEJAVNOST

STTC predstavlja organizacijo združenega dela vseh vlagateljev. Pogodba o združevanju sredstev, ki so jo sklenili vlagatelji v okviru STTC, temelji na naslednjih poslovnih ciljih:

- skladiščenje, manipulacija in distribucija blaga,
- javno skladiščenje blaga z manipulacijo in distribucijo,
- skladiščenje carinskega blaga z manipulacijo,

— konsignacijsko skladiščenje,

— organizacija transportnega blaga,

— javno parkirišče,

— trgovinski center za sklepanje grosističnih in avkcijskih poslov ter druge trgovinske dejavnosti,

— dajanje poslovnih in skladiščnih prostorov v najem tretjim osebam,

— vodenje drugih distribucijskih poslov za druga podjetja,

— komercialna obdelava blaga in

— druge dejavnosti, ki sodijo na področje skladiščno-transportnih in trgovinskih poslov.

GRADNJA DISTRIBUCIJSKEGA CENTRA V TREH FAZAH

Delovne organizacije, ki združujejo svoja sredstva v STTC, so predvidele zgradnjo distribucijskega centra v treh fazah. Naloge naj bi bile opravljene do leta 1982.

Prva faza, ki bo končana v tem letu, vključuje:

- skladiščni objekt s približno 16000 kv. m
- nepokrita skladišča 20000 kv. m površine

— tovrno parkirišče za 90 motornih vozil

— črpalka, servis za manjša popravila, prostor za mazanje in pranje

— povezava skladišč z javnim cestnim omrežjem in z železniškim tirom Maribor—Celje,

— komunalne gradnje

— upravni prostori.

V tej fazi bo zgrajen še motel z restavracijo in prenočišči za šoferje in trgovina prehrabene stroke.

Osnova razvoja STTC v drugi fazi bo razširjanje skladiščnih kapacitet, tehnična opremljenost

za transportno-tehnološko dejavnost ter komercialna obdelava blaga. V tej fazi naj bi sodelovale špedicije, banke, zavarovalnice in druge dejavnosti.

Druga faza vključuje:

— nova dodatna skladišča (povečanje za približno 20000 kv. m)

— prostori za komercialno obdelavo blaga

— tehnološko skladišče, namenjeno za zbiranje in pripravo blaga

— kontejnerski terminal univerzalnega tipa za cestni in železniški promet

— poslovni prostor za dejavnost špediterskih, bančnih in drugih predstavništev.

V tretji fazi naj bi zaživela trgovinska dejavnost z avkcijskim centrom, STTC pa naj bi se razvil do skrajno možnih meja distribucijskega centra.

Gradnja te faze naj bi obsegala gradnjo novih skladišč (na skupno 70000 kv. m) ter izgradnjo poslovnih prostorov za trgovinski center s pogodbenikov, centra za informacije o spremembah in gibanjih na domačem in svetovnem tržišču, prostore za avkcijske posle in druge objekte, namenjene dejavnosti distribucijskega centra.

Z dokončno izgradnjo bo OZD STTC prispevala pomemben delež k splošnemu uveljavljanju in krepitevi regionalnih funkcij Maribora in k hitrejšemu razvoju gospodarstva. Takšna delovna organizacija se namreč dotika in vpliva na široko področje družbeno-gospodarskega življenja pri nas, zato bo še v večji meri potrebno združiti sredstva in moči za doseg stopnje razvoja mariborske regije, ki bi jo le-ta glede na lego in zastopnost gospodarskih vej morala imeti.

DEL PROIZVODNJE ŠEŠIRA ŽE V NOVIH PROSTORI

Šešir

ŠKOFJA LOKA

PO NOVOGRADNJI ŠE REKONSTRUKCIJA

Tradicija klobučarstva sega v Škofji Loku že stoletja nazaj. Ko so v 19. stoletju tamkaj propadle nekatere cvetoče obrti, se je ohranila tradicija izdelovanja predvsem volnenih klobukov. Leta 1890 je bilo v tem kraju kar 34 klobučarjev, že leta 1871 je začela v Škofji Loku obratovati prva tovarna za izdelavo sukna, v kateri so kasneje začeli mikati volno v klobuke. Leta 1921, to je pred 55 leti, so v prostorih nekdanje tovarne sukna ustanovili delniško družbo za tovarno klobukov Šešir. Izkoristili so del strojnega parka prejšnje tovarne in nabavili v glavnem stare stroje od dunajskih klobučarjev. Glavna delničarja nove tovarne sta bili Zadruga gospodarska banka in Ljubljanska kreditna banka, 30 odstotkov kapitala pa je bilo avstrijskega. Do začetka II. svetovne vojne so v Šeširu obnovili skoraj ves strojni park. Tik pred vojno je tovarna zaposlovala nekaj več kot 150 delavcev.

Druga svetovna vojna je doterdanjo sorazmerno hitro rast tovarne zavrta, saj so v tem času le izkoriščali proizvodne zmogljivosti, ne da bi mislili na obnavljanje oziroma modernizacijo. Prvo večjo rekonstrukcijo je doživela tovarna Šešir šele v letih 1959 in 1964. Takrat so preuredili neprimerne slabo osvetljene in vlažne proizvodne prostore. Zamenjali so več kot dve tretjini proizvodnih strojev in tako s precejšnjimi finančnimi sredstvi vsaj deloma izboljšali dotlej povsem neprimerne delovne razmere. Za letošnje leto pa bi lahko

rekli, da je za tovarno Šešir do sledel največji mejnik v njenem razvoju. V začetku leta 1976 se je velik del proizvodnje in delavcev preselil v nove, suhe, svetle, moderne proizvodne prostore na Trati.

O novi tovarni, njeni izgradnji in enoletnem delu v njej smo se pogovarjali z Vido Podnar, vodjo proizvodnje, Ani Šink, namestnico predsednika izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata ter Francem Cvirnom, predsednikom delavskega sveta.

»Novo tovarno smo začeli graditi predvsem zato, da bi izboljšali delovne razmere,« je začel Franc Cvirn. »Prostori v središču Loke ležijo ob Sori in so bili poleg vlažnosti še tesni in za modernejšo proizvodnjo povsem neprimerni. Tudi skladišča surovih kož smo imeli raztresena po vsej Selški in Poljanski dolini. Tudi poslovni prostori so bili neprimerni in poleg vsega nam je proizvodne prostore ob večjih nalivih poplavljal voda.

»Delavci sami so zahtevali gradnjo nove tovarne,« je zatrdil Franc Cvirn. »Res pa nam je že nekaj let sanitarna inšpekcija resno grozila, da bo zaprla oddelek kožarne zaradi nemogočih delovnih razmer. Zaradi vsega tega se je delavski svet Šeširja leta 1972 odločil za novogradnjo.«

»Pred štirimi leti smo se odločili in najprej vezali v banki 6 milijonov, malo kasneje pa še dva in pol milijona dinarjev za izgradnjo novih proizvodnih prostorov. S tem pologom oziroma z vezanimi sredstvi smo si zagotovili

tudi soudeležbo banke. V marcu leta 1975 smo dejansko začeli z gradnjo,« je nadaljevala pripoved o novi tovarni Vida Podnar, vodja proizvodnje. »Gradnjo smo končali v juniju letos. V celoti nas je nova tovarna veljala skoraj 400 milijonov dinarjev, od tega smo sami prispevali približno tri četrtine.«

In prednosti oziroma izkušnje enoletnega dela v novi tovarni? »Nismo gradili tovarne, da bi povečali proizvodnjo,« je nadaljevala Podnarjeva, »ampak predvsem, da bi izboljšali delovne razmere in uvedli moderno tehnologijo. To pa nam omogoča lažje, kvalitetnejše delo. Ne nazadnje pa tudi povečanje

asortimana in tudi proizvodnje. V nov obrat smo preselili predvsem oddelek opremljanja klobukov, kožarno, skladišče gotovih izdelkov. Tu je dobila svoje prostore tudi uprava. V starih prostorih v Loki pa so ostali oddelki valjarne, barvarna, površinska obdelava in pomožni obrati. Prvi trije predvsem zato, ker je zanje potrebno veliko vode.«

»Tudi za stare prostore načrtujemo rekonstrukcijo,« je ob tem dodal predsednik delavskega sveta. Z deli bomo predvidoma začeli v naslednjem letu. Od 300 delavcev, kolikor šteje naša delovna organizacija, jih je devetdeset ostalo na Spodnjem trgu, sto pa se jih je preselilo v

ново tovarno.«

»Imamo tudi dva obrata. Prvega v Gorenji vasi, ustanovljen je bil v letu 1971, kjer je zaposlenih pri konfekcijski izdelavi pokrival iz blaga 24 delavcev,« je nadaljevala Podnarjeva. »Pred tremi leti pa je začel z delom obrat v Stari vasi blizu Brežic v poslopu opuščene osnovne šole. Tam zaposlujemo 14 delavk, prav tako pri konfekciji pokrival. K temu še naše trgovine, ki jih imamo po vsej Jugoslaviji.«

V novih proizvodnih prostorih lahko povečajo proizvodnjo tudi za 50 odstotkov. Ani Šink pa je govorila predvsem o izboljšanih delovnih razmerah. »Težko, pravzaprav sploh ni možno

primerjati dela v več kot 100 let stari stavbi v Loki z novimi prostori. Tako ugotovljamo da so se izredno pogosti bolniški izostanki občutno zmanjšali, ni več tistega godrnjanja med delavci zavoljo neprimernih delovnih razmer, kvaliteta izdelkov je znatno boljša. V novih skladiščih se pokvari manj kož. Zdej imamo možnost za razvijanje novih izdelkov, na kar prej skoraj da nismo mogli misliti. Veliko pove to delo, da smo v novi tovarni uvedli enoizmensko delo, kar pa za naše delavke prav gotovo veliko pomeni,« je končala predsednica osnovne organizacije sindikata Šešir Škofja Loka.

KRANJSKI GUMARJI USTANOVILI
SINDIKALNO ŠPORTNO DRUŠTVO

OBILO MOŽNOSTI

V Savi se z rekreacijo med 3800 zaposlenimi redno ukvarja komaj 600 delavcev — Skrb za večjo množičnost

Pred nedavnim so v Industriji gumijevih, kemičnih in usnjenih izdelkov Sava Kranj ustanovili sindikalno športno društvo. Društvo so ustanovili tudi zato, da bi poleg rekreacije spodbudili med kranjskimi gumarji tekmovalno športno aktivnost, ki je zadnja leta kratkomalo zamrla.

»Naše sindikalno športno društvo,« nam je pripovedoval Edo Modic, poklicni organizator športne rekreacije v 3800-članskem delovnem kolektivu Save, »ima za zdaj 14 sekcij, kar se zdi na prvi pogled veliko, vendar že razmišljamo o ustanavljanju novih. Med najbolj množičnimi je nedvomno smučarska sekcija, kar je razumljivo, saj je za zimske športe zanje med delavci v kranjskih delovnih organizacijah zadnja leta največ zanimanja. Odločili smo se tudi za ustanovitev sekcije za podobne aktivnosti, predvsem zato, ker se zaposleni med preživljanjem svojih dopustov ob morju pogosto izgubljajo v dolgočasju, sedaj pa bodo vsi tisti, ki se bodo želeli ukvarjati s podvodnimi športi, poskrbeli ne samo za občasnno, pač pa za redno rekreacijo. Z ustanovitvijo športnega društva v eni največjih delovnih organizacij kranjske občine bomo začeli z načrtnim delom za poživitev aktivne športne rekreacije, ki smo jo doslej preveč zanemarjali, namesto da bi skrbeli za njeno množičnost.«

Z REKREACIJO SE UKVARJA LE 600 DELAVCEV

V Savi ne skrivajo dejstva, da se v njihovi delovni skupnosti ukvarja ta čas z rekreacijo komaj 600 delavcev oziroma 12% od vseh zaposlenih. Podatek je po

svoje zaskrbljujoč, morda pa tudi ne. Zakaj?

»Z organizirano rekreacijo smo začeli šele pred leti, zato nismo pričakovali večjih uspehov na tem področju. Morda bo kdo mislil, da bi moralo nekajletno delo že pokazati prve rezultate, toda tudi s tem, kar smo dosegli, čeprav ni veliko, smo lahko zado-

voljni. Res je, da se ne moremo pohvaliti z množičnostjo, saj se z rekreacijo še vedno ukvarja premalo naših delavcev, toda bolj kot to nas skrbi problem objektov. Zato nameravamo še letos ob tovarni zgraditi odbojarsko igrišče, pozneje pa druge, prav tako potrebne športne objekte.« je nadaljeval Edo Modic.

Medtem ko številne druge delovne organizacije najbolj pesti pomanjkanje kadrov za organizacijo športne rekreacije zaposlenih, tega problema v Savi skoraj ne poznajo. Poleg poklicnega organizatorja športne rekreacije, ki je v rednem delovnem razmerju, se je letošnjega tečaja v Poreču udeležilo pet vodij športnih sekcij, ki danes že delujejo kot organizatorji športne rekreacije.

»Seveda bomo na podobne tečaje,« zatrjuje Edo Modic, »tudi v bodoče pošiljali vodje sekcij tako, da bomo z leti imeli v tovarni močan kader organizatorjev športne rekreacije. Prav sedaj pripravljamo v Savi tudi načrte za organizacijo aktivne rekreacije zaposlenih med delom. Z organiziranjem tako imenovane mikro pavze se ukvarjamo že dlje, zato upamo, da bomo naposled uspeli tudi v teh prizadevanjih.«

PLAVANJE, SMUČANJE...

Zanimivo je, da razen smučanja vlada med delavci kranjske Save precejšnje zanimanje tudi za rekreativno plavanje v zimskem bazenu v Savskem logu. Tako je že pred časom 120 delavcev dobilo brezplačne vstopnice, organizirali so plavalne tečaje za začetnike, najboljši plavalci pa se udeležujejo tudi občinskih sindikalnih tekmovanj.

Razveseljivo je tudi, da sindikat kranjskih gumarjev omogoča svojemu članstvu nakup smučarske opreme ob izredno ugodnih odplačilnih pogojih. Tako si lahko vsak delavec, ki želi smučati, nabavi potrebno opremo, ne da bi s tem veliko bremenil svoj družinski proračun. In zato nas ne more presenetiti dejstvo, da je samo v lanske sezoni redno smučalo 400—500 delavcev, torej nekaj manj, kot se jih ta čas sploh aktivno ukvarja s športno rekreacijo.

Predvsem zato, da bi poživili med zaposlenimi zanimanje tudi za druge panoge, so kranjski gumarji ustanovili svoje sindikalno športno društvo. V njem bodo našli obilo možnosti za aktivno rekreacijo ne samo tisti, ki se navdušujejo za smučanje, plavanje, košarko in za nekatere druge športe, marveč tudi delavci, ki jih privabljajo roketmet, namizni tenis, kegljanje, balinanje, podvodne aktivnosti, nogomet in druge panoge.

I. VIRNIK

BLOUDKOVA PRIZNANJA

Pred dnevom republike je bila v Ljubljani v klubu delegatov velika slovesnost: že dvanajstič zapored so podelili Bloudkova priznanja telesnokulturne skupnosti Slovenije, to je najvišja družbena priznanja za dosežke na telesnokulturnem področju v naši republici.

Z letošnjimi petimi nagradami in 24 plaketami je naraslo število dosedanjih nagrajencev na 77 organizacij in posameznikov (nagrade), ter 304 organizacije in posameznike (plakete). Razumljivo je prizadevnih delavcev in tudi vrhunskih športnikov, ki bi si priznanja zaslužili, še mnogo več, zato je žirija sleherno leto pred zelo odgovorno nalogo. Problem je predvsem v tem, ker še niso do podrobnosti izoblikovani kriteriji, ki naj bi bili odločilni pri predlaganju kandidatov in dodeljevanju priznanj.

Bloudkova priznanja je izročil slavljencem predsednik skupščine telesnokulturne skupnosti Slovenije Bojan Polak-Stjenka. Nagrade so dobili: atletski klub Olimpija iz Ljubljane, društvo za telesno vzgojo Partizan Maribor: Studenci, Jože Borštnar, Mirjana Jaušovec in Cvetka Klančnik — Belin. Bloudkove plakete pa so prejeli: gorska reševalna služba Prevalje, komisija za športno rekreacijo občinskega sveta Zveze sindikatov Maribor, nogometni klub Bela krajina iz Črnomlja, strelska družina Panovec iz Nove Gorice, šolsko športno društvo Polet iz Trzica, zveza tabornikov občine Škofja Loka, Železarna Štore, Emil Ajuč, Umberto Bizjak, Jože Borštnar, Ciril Debeljak, Miran Fux, Boris Holly, Peter Juteršnik, Franjo Kunej, Antonija Lazarevič, Alfonz Ledinek, Branko Leskošek, Janja Marinc, Bogdan Norčič, Borut Petrič, Franc Pučko, Jože Teržan in Magdalena Urh.

V imenu vseh nagrajencev se je zahvalil Jože Borštnar iz Ljubljane, ki je posebej poudaril, da so bila letošnja Bloudkova priznanja podeljena prav na dan, ko je jugoslovanska skupščina sprejemala zakon o združenem delu, ki bo pomemben ne le za gospodarstvo, temveč za vso našo družbo, torej tudi za področje telesne kulture.

Rudolf Stanko je prejel v imenu športnikov elektro-strojnega obrata pokal za prvo mesto v skupni uvrstitvi v trajno last. Foto: Ojsteršek.

VELENJE

ZAKLJUČEK ŠPORTNIH IGER

V Rudarskem elektroenergetskem kombinatu Velenje so svečano podelili diplome, priznanja in pokale letošnjim udeležencem delavskih športnih iger, ki so potekale v dvanajstih športnih panogah skozi vse leto.

TOZD Elektro-strojnega obrata, ki so zbrali 154 točk, drugi so bili predstavniki Mehanizacije in transporta s 144 točkami, tretji delavci v DSSS (140), četrti športniki Klasirnice (133), peti Plastike (130), itd.

L. OJSTERŠEK

V ŽALCU ZAKLJUČENE DELAVSKE ŠPORTNE IGERE

Zmagovalec Ferralit

Pred dnevi so se v Žalcu končale letošnje delavske športne igre, ki jih vsako leto organizira komisija za šport in rekreacijo pri občinskem svetu zveze sindikatov v Žalcu ter TKS Žalec. Letos je nastopilo več kot 2000 športnikov — delavcev iz 31 organizacij združenega dela, ki so se pomerili v 13 športnih panogah. Največ uspeha so imeli športniki in športnice Ferralita iz Žalca, ki s osvojitvijo tudi največ prvih mest.

Končni vrstni red pri mlajših članih v skupini A: 1. Ferralit Žalec 1030 točk, 2. SIP Šempeter 970, 3. TT Prebold 790, 4. Juteks Žalec 690, 5. TN Polzela 600 točk; skupina B: 1. LIK Savinja 160, 2. KIL Liboje 150, 3. Gradnja Žalec 110, 4.—5. ZD Žalec in Strojna postaja Žalec 40 točk itd. Starejši člani: 1. Ferralit Žalec 430 točk, 2. Juteks Žalec 300, 3. TT Prebold 250, 4. Inštitut Žalec 200, 5. TN Polzela 190 točk itd.

Članice: 1. Ferralit Žalec 140, 2. TN Polzela 120, 3. TT Prebold 70, 4. Hmezad Žalec 30, 4. VVZ Žalec 10 točk. Končni vrstni red za množičnost: ml. člani skupine A: 1. Ferralit

Zalec 301 točke, 2. TN Polzela 189, 3. SIP Šempeter 170, 4. Juteks Žalec 157, 5. ZD Žalec 22 točk itd; skupina B: 1. Inštitut Žalec 56, 2. Hmezad Žalec —, 3. KIL Liboje 32, 4. LIK Savinja 32, 5. ZD Žalec 22 točk itd.

Na zadnjem sestanku komisije za rekreacijo so sprejeli program tekmovanj za prihodnje leto. Sprememba bo le pri članicah, kjer bodo uvedli še eno športno panogo — odbojko.

Zaključek letošnjih iger bo sredi decembra v Žalcu pod pokroviteljstvom Ferralita Žalec.

Tekst: T. TAVČAR

BIHAČ

Tekmovanje bratstva in enotnosti

Na četrtem tekmovanju »Bratstva in enotnosti« v karateju, ki je bilo v Bihaču, je v finalu Srbija premagala Slovenijo s 7:3.

Slovenska reprezentanca je prijetno presenetila, največ pa je pokazal tekmovalac Grižon, ki je bil tudi najuspešnejši. K uspehu slovenskega karateja je pripomogel tudi Javoršek, ki je v odločilnem boju proti hrvaškemu tekmovalcu zmagal v podaljškju. Tretji član slovenske reprezentance Zelenovič je učinkovito premagal državnega reprezentanta Mudriča, tudi Biderman in Pranje sta v opravičila uvrstitev v najboljšo selekcijo. Ob tem naj še povemo, da so bili boji na letošnjem tekmovanju zelo izenačeni.

KIDRIČEVO

Preventivni oddih

Lani so pričeli v tovarni glinice in aluminija Boris Kidrič v Kidričevem

tiskarna kočevski tisk kočevje

s p. o.

KOČEVJE, LJUBLJANSKA CESTA 18/a

knjigotisk • ofset • knjigoveznica

Izdelava vseh vrst tiskovin (v črno-beli in kolor tehniki), katalogov, revij, knjig in drugih tiskovin, ki jih potrebuje sodobno poslovanje.

Obiščite nas, z našim nadaljnjim ali novim sodelovanjem je naša poglavitna naloga, da vas zadovoljimo s svojimi izdelki.

NOVICE, REZULTATI,
MNENJA...

s preventivno 10-dnevno rekreacijo, ki je zaenkrat namenjena zaposlenim na zdravju škodljivih delovnih mestih. Materialne možnosti so tovrstno rekreacijo so sicer še vedno precej omejene, čeprav številni podatki govore v prid tovrstni skrbi za delovnega človeka.

Kljub omejenim možnostim si v tovarni glinice in aluminija Boris Kidrič prizadevajo, da bi bilo deložno 10-dnevnega preventivnega oddiha čim več delavcev — tudi tisti, ki delajo na beneficiranih delovnih mestih. Zaenkrat morajo zaposleni še koristiti del svojega rednega letnega dopusta za preventivni oddih, v kolektivu pa že razmišljajo o tem, da bi spremenili dosedanje prakso.

F. MEŠKO

ljiho z mesta, streljanju z zračno puško, trimu, pikadu in v šahu.

V končni skupni uvrstitvi so osvojili največ točk (112) športniki Kmetijskega kombinata iz Ormoža. Slede: 2. Ptuj 93, 3. Ljutomer 89, 4. Maribor 86, 5. Radgona 74 in 6. Slovenska Bistrica 33 točk.

Tretje vinogradniške igre so lepo uspele, za kar gre zasluga predvsem poštvovalnim organizatorjem, to je predstavnikom Kmetijskega kombinata Gornja Radgona. Prihodnje srečanje vinogradnikov bo v Mariboru.

MEDVODE

Prvenstvo v kegljanju

Na kegljišču Hidro poteka medklubsko prvenstvo Medvod v disciplini 6 x 100 lučajev, na katerem sodeluje enajst moških in ženska ekipa Jane. Po šestih odigranih kolih so nepremagane še ekipe Gradles, Istra-benz in Hidro, ki bodo najverjetneje odločile o končnem zmagovalcu.

Med posamezniki prepričljivo vodi Vernik (Istra-benz), ki je v šestih nastopih podrl 2997 kegljev, pred Križajem in Kerničem. Presenečajo zelo dobri rezultati ženske, med katerimi je najboljša Petačeva.

F. R.

Merjenje moči je med najbolj privlačnimi disciplinami vsakoletnega športnega tedna kranjske Save

OB 80-LETNICI PRVE DELAVSKE STRANKE NA SLOVENSKEM (III.)

BURNO DESETLETJE

Delavska stranka je vse bolj postajala tretji politični tabor

Piše: Franc Rozman

Na dnevnem redu ustanovnega kongresa Jugoslovanske socialdemokratske stranke je bilo tudi agrarno vprašanje, o katerem je poročal Rok Drofenik in predložil tudi resolucijo, ki je nakazovala neko obliko rešitve težkega položaja slovenskega kmetijstva. Resolucija je zahtevala povečanje občinskih kmetijskih posestev, ki naj bi jih obdelovali občani, včlanjeni v zadrage. Dohodke zadrage bi v enaki meri uživali vsi člani. Podržavili naj bi ves hipotečni in državni dolg, odpravili pa naj bi tudi vse pristojbine ob nakupu in prodaji ali prepisovanju zemljišč. Kmetje naj bi bili tudi zavarovani ob elementarnih nesrečah in telesnih poškodbah, uživali pa naj bi tudi brezplačno zdravniško pomoč.

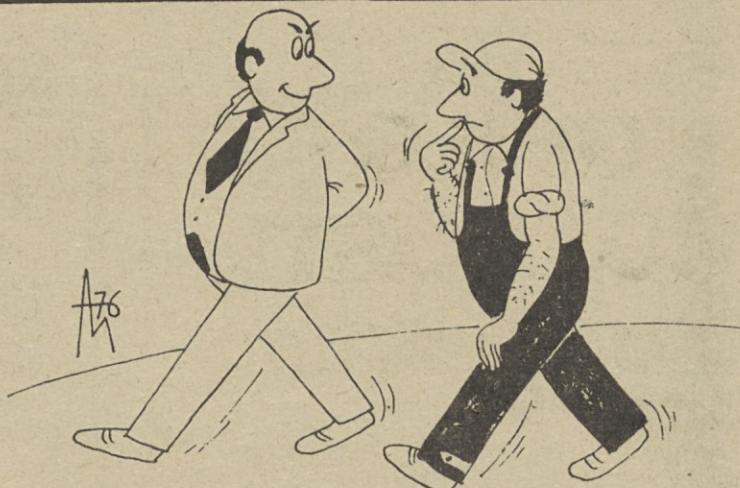
Vendar resolucija ni bila sprejeta, ker je v debati prišlo do zelo različnih pogledov na agrarno vprašanje. Tako je Zavertnik menil, da je resolucija sicer lepa, da pa ne bo rešila kmeta pred propadom. Če bo kmetom vzeta davka, ga bo plačeval delavec, kot socialni demokrat pa za to ne more glasovati. Socialni demokrati tudi smatrajo kmeta za delavca, torej mora tudi zanje veljati strankin program. Vsi kongresi socialne demokracije, to je druge internacionale, so se ukvarjali z agrarnim vprašanjem pa so na vseh sprevideli, da ni možno ničesar storiti, ampak vse pripeljati v skupno last. »Mi smo povsod nasprotniki zasebne posesti in moramo biti tudi tukaj konskvantni, ne pa kmeta še

bolj fanatizirati za zasebno imetje.« V tem ga je podprl tudi Železnikar rekoč, da kmeta ni mogoče ločiti od delavca in ne moremo delati za njega posebne programe. »Kadar ne bo več zasebnega imetja, rešen bo tudi kmet in čimprej se to zgodi, tem preje nastopijo za kmeta boljši časi.« Nekoliko bolj umirjeno je govoril Kristan, ki je dejal, da je za socialno demokracijo agrarno vprašanje še tako nejasno, da na tem zboru ni mogoče ničesar skleniti. »Mi pa moramo že sedaj kmeta sprejeti v naše vrste, ne smemo mu pa v ta namen delati iluzij, temveč mu moramo le dokazati, da zahteva njegov lastni interes spremenitev družbenega reda.« Drogenik je branil svojo resolucijo, češ da je na Slovenskem večina prebivalstva na podeželju in ne v mestih in da je veliko politično gibanje na deželi, ne pa v mestu. Vendar je zbor Drogenikovo resolucijo zavrnil, sprejel pa je Kristanov in Zavertnikov predlog, naj bi kmetom z brošurami pojasnjevali njihov položaj, kompleksno obravnavanje agrarnega vprašanja pa naj bi preložili na naslednji strankin zbor.

Precej pozornosti so delegati ustanovnega zbora posvetili delavskemu časopisu. Menili so, da je za delavsko stranko uspeh, ko izhajata dva delavska časnika, Svoboda enkrat in Delavec trikrat mesečno. Oba pa se morata otepati s hudimi finančnimi težavami. Hudo in neprijetno je tudi, ker stranka nima svoje tiskarne. Večina delegatov je bila mnenja, da bi stranka vendarle morala

znanstvene in leposlovne članke. Nadaljnje sodelovanje v jugoslovanskem smislu je bil tudi predlog, da bi prvomajske liste, ki so jih na Hrvaškem že izdajali, razpečevali tudi v slovenskih pokrajinah, slovenska strokovna in druga društva pa naj bi vpisovala akcije za strankino tiskarno, ki bi se ustanovila v Zagrebu. Tisk je postajal vse pomembnejše orožje v političnem boju in prav na tem področju je bila delavska stranka prav zaradi nenehnih materialnih težav vedno na slabšem v primerjavi z meščanskimi strankami. Preteči je moralo še več kot desetletje, da je Zarja postala prvi socialnodemokratski dnevnik na Slovenskem.

Nazadnje je zbor obravnaval še vprašanje volivne pravice, ki se je v Avstriji prav v tem letu nekoliko razširila s splošno volilno kurijo, še vedno pa ni bilo splošne in enake volivne pravice, ampak so volitve potekale v petih kurijah. Ustanovni zbor je sprejel resolucijo, da se bo stranka posluževala volivne pravice kot sredstva za pridobitev splošne in enake, direktne in tajne volivne pravice. V vseh deželah se mora agitirati za uvedbo direktnih volitev in stopiti je treba v volivni boj pri volitvah v deželne zbore. Socialnodemokratske kandidate v avstrijskih slovenskih in hrvaških deželah za državnozbornske in deželnozbornske volitve pa sme postavljati le glavno zastopstvo Jugoslovanske socialnodemokratske stranke. Preden se je ustanovni zbor razšel, je sprejel tudi še

Nace, ti si dober delavec, vedno molčiš...

Karikaturi: M. Alašević

BREZ BESED

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 9. 12. 1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dallmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

DE	SURUVINA ZA RIVO	ITAL. SUVAR IN KIPAR (MONA LISA)	POVERILNICA, POOLBLASTILO	DOPMI, IMPRESIJE	DEL SKELETA	ŠPANSKI FILOZOF, (... V GASSET)	OLIMPIJSKE IGRE	RIBJA KOŠEICA	SLAVNI ITALIJANSKI VIOLINIST, ROJ. V PIRANU	UGANKA	ŽELEZOV OKSID	ZNIZANA NOTA „C“
SLOVENSKA SKLADATELJ												
LEKTORJEVO DELO												
DOVRŠNI POTEKLI ČAS (SRBOVI)							ONDORJE V MEZOZOKU					
REKA V SZ								TITGRAD			UGLEDEN SLOV. IN JUGOSLOV. POLITIK	24 ur
SESTAVIL: R. N.	LYBKOV M. IME	MATHEN KOLEDAR				TOČAJ BOGOM NA OLIMPI						
ŽIVLJENJS. TEKOČINA				STREJANJE S KANONI		PERUNIKA						
SLED, STOPINJA							REKA NA PELOPONEZU			VLADIMIR NAZOR	EVROPSKI VELETOK	
NADALJŠA FR. REKA							NIKEJ		RADIJ			SREDNJEŠKO ZDRAVNIŠKO OBSTANIŠKO
FLISER							SLOVENSKI EPSKI PESNIK NEM. DEN. ENOTE					
PRI-TRILJICA		BRKATA RIBA	AMERICIJA				DOM. OBLIKA IMENA FENIJA	RIMSKI NA-RAVOSLOVEC				
GARDNER				DRAGO-CENOSTI						KAREL HYNKOV	OVAMENELA SMOLA	
GLAVNO MESTO ITALIJE				JUS		POLICIJSKI LOV	NOVICA ZEMELJEDOV					MERSVA ENOTA V GLASBI
ČEBULI NIKO		REKA SKOZI PAKRAC	INDIJSKA DRŽAVA						ARTUR			
FRANCOŠKA KARTASNA IGRA							INDUSTR. PODJETJE Z RUSIJSKE (ŽALUZIJE)	TUJE ZEN. IME	RINA			
ŠVISAHA, SILAŽNA KRMA						KOŠČEK PAPIRJA	LOVRO KUHAJ					
										ŽENSKI PEVSKI GLAS		
											RIHARD JAKOPIČ	

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE:

PERIODIČNOST, ELEKTROMOBIL, LESTEV, RTINA, OKA, KAPLAR, PT, ROJ, SD, ORADA, REDKEV, NOTAR, AVLIDA, EKONOM, LARA, ZAI EGA, ENOTA, RI, AKUT, GIN, KD, SNOP, ALVA, RILEC, RED, KOALA, ARGON, AGFA, DVOKOLO, RE, PIA, ARIJ, PATRON, BLOKI, SMALTA, REVA.

IZŽREBANI REŠEVALCI IZ PREJŠNJE KRIŽANKE:

- nagrada, 200 din: Katarina Špiček, 64223 Poljane 9, nad Škofjo Loko;
- nagrada, 150din: Janez Ranzinger, C. h. Debelaka 3, 61430 Hrastnik;
- nagrada, 100din: Janez Mauser, Mencingerjeva 3, 64000 Kranj.

Nagrade bomo poslali po pošti.

JSDS je imela svoje organizacije v Istri in Dalmaciji. — Ustanovni občni zbor Delavskega izobraževalnega društva v Puli oktobra 1907.

Na zalogi imamo značke Zveze sindikatov Jugoslavije po ceni 15 dinarjev. Naročila sprejema: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dallmatinova 4-11.

imeti svoj politični list, pri čemer bi bil idealen dnevnik, vendar je že zdaj jasno, da ga zaradi velikih finančnih izdatkov še nekaj časa ne bo mogoče ustanoviti. Delegati so bili mnenja, da ni najbolj ustrezno, ker Delavec izhaja na Dunaju, saj bi bilo najbolj normalno, da bi strankin list izhajal tam, kjer je središče gibanja. Zavertnik je tudi predlagal, naj bi se v bodoče ustanovil jugoslovanski leposlovni list, ki bi prinašal v slovenskem, hrvaškem, srbskem, in bolgarskem jeziku

predlog, da se sprejme proslavljanje prvega maja kot potrebno sredstvo za agitacijo in se priporoča sodrugom, da ga čimbolj vpeljejo.

Ustanovni zbor novonastale delavske stranke na Slovenskem je bil končan. Na politično prizorišče na Slovenskem je stopila nova in mlada politična sila, z novimi idejami in novimi modeli razreševanja perečih družbenih vprašanj.

KONEC

DE

Goli kot gospodarska dejavnost?

Težko bi na hitro odgovorili, ali je NK Olimpija ljubljanski, slovenski ali jugoslovanski klub. Uradno ima stadion sicer v Ljubljani, vendar je zanimivo — saj ni treba iti na stadion več kot dvakrat ali trikrat, da bi prišli do tega spoznanja — da najbolj vneti in najbolj glasni privrženci prihajajo od daleč. Celo s Koprškega, Zasavja... Torej je Olimpija slovenski klub.

In tudi jugoslovanski, saj si brez nje skoraj ne moremo zamisljati prve lige, v kateri je že lepo število let stalni član. Zmajčki ali zeleni zmaji, kakor igralce Olimpije z naklonjenostjo kličejo na vseh stadionih vse do Skopja, so po navadi porok za angažiranost v igri, polet in borbenost. Največkrat v zadnjem času temu pravimo — vsaj tak izraz je na široko sprejel jugoslovanski tisk in javno mnenje — da gre za »profesionalni odnos do igre«.

Seveda ni presenetljivo, da so tudi v NK Olimpija — še posebej opazno zadnje čase — praktično vsak dan vključeni v razmišljanja in razprave, kako bi kazalo postaviti profesionalni nogomet na bolj zdrave, torej samoupravne osnove, kar bi bilo v skladu z vsesplošnimi družbenimi prizadevanji. Že nekajkrat so prišle do veljave zamisli, naj bi profesionalni nogometni klubi postali v resnici organizacije združenega dela. Če k temu dostavimo še »posebnega družbenega pomena«, za bistvo stvari niti ni značilno. Take in podobne zamisli so dobile — zadnje čase še posebej — močno podporo, vendar je treba reči, da v NK Olimpija — čeprav v načelu sprejemajo osnovno idejo — niso brez pomislekov, saj menijo, da predlogi v sedanji fazi še niso dovolj prečiščeni.

Na kratko bi lahko bistvo stvari označili takole: če bi šlo samo za položaj in vlogo profesionalnega kluba, bi morda še šlo. Vsekakor pa je treba povedati, da je realnost v NK Olimpija precej drugačna. Profesionalni igralci, trenerji in drugi redni uslužbenci so v klubu, če gledamo na sedanjo številčno moč, v manjšini. Poglejmo samo igralce. NK

Olimpija je v bistvu družba z izredno množično vzgojo mladih igralcev torej, pionirjev in mladincev, ki jih prav na noben način ne moremo spraviti v okviru strogega vedenja, ki naj bi veljalo za organizacijo združenega dela. Skratka, profesionalci predstavljajo le vrh piramide. In vprašanje je, če je treba le zaradi tega vrha podprejati ves nogomet drugačnim pravilom, kakor naj bi veljala za vso športno dejavnost.

Še na nekaj ne bi kazalo pozabiti: v vsakem nogometnem klubu, seveda tudi v NK Olimpija, deluje na desetine predanih športnih delavcev. Amatersko. Ne za denar. Zaradi veselja, ki veliko pomeni v vsakdanjem življenju. Očitno je, da jim verjetno v profesionalnem klubu kot OZD ne bi bilo več mesta.

Res pa je treba priznati, da je v Jugoslaviji že sedaj precej profesionalnih klubov, ki živijo morda celo zelo lagodno na račun tega ali onega delovnega kolektiva. Resnici na ljubo je treba priznati, da največkrat ne gre za odnos, ki bi ga resnično potrdil kolektiv, temveč po navadi »vrhuške«. Ne smemo se čuditi, če se za takimi primeri skriva lokalizem, marsikdaj tudi

monopolistične težnje. Gre za socialistični ureditvi tuje vede-nje.

Če se torej opredelimo za profesionalizem na čistih osnovah, je docela jasno, da se moramo že od vsega začetka boriti za polno uveljavitev socialističnih samoupravnih odnosov v načrtovanju OZD. Seveda pa to ne potegne za seboj samo pravic, ki jih bodo v prihodnje imeli profesionalni igralci, trenerji in drugi redni uslužbenci, temveč tudi dolžnosti, ki se bodo morda precej razlikovale od dosedanje realnosti. Ob natančnejšem pregledu današnjih razmer v našem profesionalnem nogometu lahko ugotovimo, da so naši igralci — res pa je, da si tega ne želimo, vendarle pa... v tipično mezdmen položaju. V bodočih samoupravno načrtovanih odnosih v OZD vsekakor ne bi bilo vseeno, ali je na tekmi samo sto ali pa morda 10.000 gledalcev. Zdaj, roko na srce, velja samo premija za dve točki in nič drugega!

Nekaj omenjenih misli naj ponazorijo samo razmišljanja v NK Olimpija, ko govore o možnostih za boljšo ureditev profesionalnega nogometa pri nas. Strinjajo se torej s tem, da je treba sedanje razmere urediti, vendar je veliko vprašanje, če se vsi odgovori skrivajo v preprosti rešitvi, naj profesionalni nogometni klub postane OZD.

Ne glede na vse rešitve, do katerih bo tako ali tako naposled moralo priti v profesionalnem nogometu, pa se v NK Olimpija dobro zavedajo svoje odgovorne naloge v razvoju nogometa v Sloveniji. Kakor so bili še do nedavna Oblak, Popivoda, Ameršek... če omenimo samo najvidnejše s svojim zgledom spodbuda vsem mladim nadobudnim nogometašem in tudi inspiracija za tisoče, ki igrajo no-

gomet, čeprav samo za rekreacijo, tako bodo taki vzori potrebni tudi v prihodnje.

Vendar — niti približno ne gre samo za vzgojo vrhunskih igralcev, za produkcijo vzornikov... Prvenstvena naloga NK Olimpija — če odštejemo tisto najbolj vidno, namreč tekmovalno — je najširše povezovanje z bližnjim in daljnjim zaledjem, da bi lahko manjši klubi prišli do nujno potrebne strokovne pomoči, mlajši nadarjeni igralci pa do možnosti, da preskusijo svoje sposobnosti v najresnejši konkurenci.

In še nečesa ne bi kazalo prezreti! Samo slepec bi utegnil nemočno dvigati roke in prepuščati čistemu naključju, ali se bo publika v nedeljo popoldne zlivala na stadion za Bežigrad ali ne. V NK Olimpija se dobro zavedajo, da se je za gledalce treba boriti. Vztrajno in s polno mero potrpežljivosti. Za v prihodnje si je vodstvo zapisalo med načrte, da bo šlo v najširšo propagandno akcijo med sindikalne organizacije za pridobivanje stalnega članstva.

Ne bi radi, da bi nas ta ali oni proglasil za nasprotnike množičnosti, toda prav gorjenje o množičnosti (kar zadeva ogled prvotligaških tekem Olimpije »v jami« za Bežigradom) nas nehote spomni na znano dejstvo, da dobra volja sicer lahko dela čudeže, vendar je vsekakor res, da iz slabega stadiona za 20.000 gledalcev ne more napraviti dobrega za 40.000 gledalcev. Res, stadion! Videti je, da je prav prostorska stiska igrišča ob Titovi cesti v Ljubljani postala sinonim za večino poglobitnih težav že lepo število let edine prvotligaške enajsterice v Sloveniji.

Po splošnem mnenju nogometnih strokovnjakov ima Olim-

pija najslabše igrišče od vseh jugoslovanskih prvotligašev in še dobršnega dela drugotligašev. Saj ne gre samo za igrišče, za »travnik«, temveč še za vse, kar sodi k sodobni ureditvi prostora za igralce in njihove privržence. Sedeži (?) in stojišča za občinstvo, garderobe, tribuna, pomožno igrišče in še kaj sodi v obvezen arzenal prvotligaške profesionalne enajsterice, vendar... če bi sodili Olimpijine zmogljivosti po tem arzenalu, bi ji kaj slabo kazalo.

Preostane le upanje na boljše čase in na vztrajno pričakovanje tistega trenutka, ko bo mesto z najvišjim življenjskim standardom v Jugoslaviji doživelo svoj »fenomen Kruševac« in si priznalo, da prvotligaški nogomet nikakor ni primerna stvar zgolj za peščico zanesenjakov, temveč gre za magnet, ki neustavljivo privlači desetstisoče gledalcev.

Kruševac? Nanj smo se spomnili samo zato, ker je letos mesto svojemu moštvu, ki se je uvrstilo v prvo ligo, v nekaj mesecih uredilo moderen stadion. Takega, o katerem najmanj petkrat večja Ljubljana lahko samo sanja. Da o bistveno večji razliki v gospodarski moči sploh ne govorimo... Torej, le ni vse samo v denarju, temveč se osnovni odgovor na skrivnico vrtili okrog pripravljenosti.

Prav primer odnosa do sodobnega stadiona kaže, kako varljiva so lahko razmišljanja o uvedbi profesionalnega nogometnega kluba pod streho gospodarske organizacije. Koliko gledalcev več bi imela Olimpija, če bi jim lahko ponudila udobne (oštevilčene) sedeže namesto gneče na stojiščih?

O tem vprašanju lahko samo ugibamo...

Olimpija se predstavi...

Zametki današnjega nogometnega kluba Olimpija sodijo v 1945. leto, ko je bil ustanovljen nogometni klub Svoboda-Center. Čez nekaj let se je preimenoval v Enotnost, nato v Odred in zatem v Triglav. Današnje ime z uradnim naslovom »Športno društvo Olimpija«, nogometni klub pa ima od 1961. leta.

Vodstvo NK Olimpija:

Predsednik izvršnega odbora: Egon Konradi

Podpredsedniki: Stane Karo, Jože Dernovšek, Bogo Šest.

Izvršni odbor ima 45 članov, njegov sekretariat pa 11 članov.

Komisije:

za statutarna vprašanja
za strokovno tehnična vprašanja
za gospodarsko finančna vprašanja

za amaterski nogomet
za idejno in športno vzgojo
za pospeševanje članstva
za propagando
za zdravstvena vprašanja.

Nadzorni odbor

Delovni skupnosti predseduje Majda Auprih, svetu igralcev pa Tone Rožič.

Direktor NK Olimpija: Peter Žagar

Tehnični direktor NK Olimpija: Miloš Šoškič

Direktor stadiona: Roland Vodušek

Prvi trener: DRAGOLJUB Milošević